

1365

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1875 — 1876,

Ἐπι τῆς ἰφορίας τοῦ Σ. ἀγ. Κυζίκου κ. Νικοδήμου καὶ τῶν εὐγενεστάτων
κκ. Ζαγῆ Χρυσοβελόνου, Θεμ. Κουσουδῆ, Ζ. Ἀλεξανδρίδου, Λεωνίδου
Χρυσοβελόνου καὶ Ν. Πασπαλῆ,

ὑπὸ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

ΑΡΧΙΜ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΙΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

1876.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1875 — 1876,

Ἐπὶ τῆς ἰφορίας τοῦ Σ. ἀγ. Κυρίκου κ. Νικοδήμου καὶ τῶν εὐγενεστάτων
κκ. Ζανῆ Χρυσοβελόνου, Θεμ. Κουσοῦδη, Ζ. Ἀλεξανδρίδου, Λεωνίδου
Χρυσοβελόνου καὶ Ν. Πασπαλῆ,

ὁ πὸ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

ΑΡΧΙΜ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΙΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

1876,

SISMANOGLIO
MEGARO

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΕΧΟΛΗΣ,

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1875 — 1876.

Τῆ 15. Σεπτεμβρίου τοῦ αωοέ. ἔτους ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῶν μαθημάτων τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τελεσθέντος τοῦ ἀγιασμοῦ ὑπὸ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. ΙΩΑΚΕΙΜ, συμπαρόντων καὶ τῶν σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Κυζίκου κ. Νικοδήμου (τοῦ καὶ προέδρου τῆς Ἐφορίας), Χαλκηδόνος, Τορνόβου, Πισιδείας, Σερρών, Λήμνου, Βελεγράδων, Γρεβενῶν, Σισανίου καὶ Κώου.

Κατόπιν ὁ προσωρινῶς ἐκπληρῶν καθήκοντα Σχολάρχου κ. Β. Δ. Καλλίφρων προκατήρξατο τοῦ λόγου διὰ βραχείας προσλαλιᾶς, ἣν διεδέξατο ὁ ἐναρκτηριος λόγος τοῦ καθηγητοῦ κ. Αἰμ. Νοννότιου.

ΠΡΟΣΕΛΛΙΑ Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΟΣ.

« Παναγιώτατε Δέσποτα!

Καὶ αὖθις, ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πρὸς τὸν πατέρα τῶν φώτων ἐνθέρμως ἀναπεμφθειῶν σήμερον εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Ὑμ. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς λοιπῆς εὐαγοῦς ἱεραρχικῆς χορείας

SISMANOGLIO
MEGARO

συνελθόντες, διδάσκοντές τε καὶ διδασκόμενοι, ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἀνωτάτῳ τούτῳ ἐκπαιδευτηρίῳ, τῷ διὰ τῆς Πατριαρχικῆς ἐπωνυμίας γεραιρομένῳ, ὀφείλομεν κατὰ πρῶτον ἵνα δοξάσωμεν τὸν Ὑψιστον, τὸν καταξιώσαντα ἡμᾶς ἀναλαβεῖν τὸν καλὸν τῶν γραμμάτων ἀγῶνα καὶ κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἤδη νέον σχολικὸν ἔτος πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, ὃν προτίθεται ἡ παλαιγενῆς καὶ τὰ πρεσβεῖα φέρουσα αὕτη μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή. Αἱ εὐχαὶ δὲ καὶ εὐλογίαι τῆς Ἐκκλησίας ἔστωσαν διδάσκουσί τε καὶ διδασκόμενοις καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ταύτης κοπιῶσι καὶ ἀγωνιζομένοις ἀσφαλὲς φυλακτήριον κατὰ πάσης ἐνδεχομένης ἐναντίας περιπτώσεως.

Οὐδεὶς πάντως ἀγνοεῖ, γερασμία ὀμήγουρις, ὅτι ἡ Σχολή τοῦ Γένους, ὑπὸ τοιοῦτου φιλομούσου καὶ φιλοτίμου καὶ συνετοῦ Πρωθιεράρχου προστατευομένη, ὑπὸ τοιαύτης θερμουργοῦ Ἐφορίας μετὰ ζήλου ἐφορευομένη, καὶ ὑπὸ τοσοῦτων μεγατίμων ἀνδρῶν ὑποστηριζομένη, πάντως ἡ ἐπωνυμιὰ αὕτη μεγάλη Σχολή ἔσται ὅσον οὐπὼ, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, κατὰ τὸ οἰκοδόμημα καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν μεγάλη, μεγάλας ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν καὶ τὰς ὠφελείας παρέχουσα εἰς τε τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ Ἔθνος.

Ἡ Σχολή σήμερον, Παναγιώτατε, ἀποδιδούσα κατ' ὀφειλὴν τὰ τροφεῖα τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἧς ἐπαξίως προΐσταται ἡ ὑμετέρα ἱερὰ Κορυφή, ἀπονέμει τὴν βαθεῖαν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην δι' ἐμοῦ, ἐλαχίστου μέλους τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, ἐπιτετραμμένου, κελεύσει τῆς σεβαστῆς καὶ ἐντίμου Ἐφορίας, ἐπὶ δεκαεφθήμεριαν ἤδη, προσωρινῶς τὰ σχολαρχικὰ καθήκοντα, ἕως εὖ ἢ περίνοια Σοῦ τοῦ γερασμίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρωθιεράρχου καὶ τῆς Ἐφορίας ὁ ἀκραιφνὴς ζήλος σπεύσωσιν εἰς ἐκλογὴν Σχολάρχου ἱεροπρεπεῦς, φέροντος τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἐντιμον ταύτην θέσιν προσόντα, καὶ οὐ μόνον συγκεκριμένου παιδείᾳ τε καὶ συνέσει, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλητικὸν, ὡς εἰπεῖν, ἔχοντος τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτήρα καὶ ἀνάλογον τὴν ἡλικίαν,

ἱκανὰ δὲ παρέχοντος ἐχέγγυα ὅτι παρακολουθήσει τοῖς ἴχνεσι τοῦ γεραροῦ προκατόχου, ὃν ἡ ψῆφος καὶ δοκιμασία τῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἰθυόντων προῆ γαγεν ἐπαξίως εἰς τὸν θρόνον τῆς τῶν Σεβέρδων μητροπόλεως· οὗτινος αἱ εἰς τὴν Σχολὴν ἀναμνήσεις ἔσονται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἀνεξάλειπτοι καὶ ἀληστοὶ δι' ἣν ἐπεδείξατο οὗτος καθ' ὅλον τὸ σχολαρχικὸν διάστημα ἱκανότητα καὶ σύνεσιν, συντελέσας, τὸ ἐπ' αὐτῷ, εἰς τὴν δυνατὴν προαγωγὴν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω διαρρύθμισιν τῆς Σχολῆς, κοινῇ τῶν συγκαθηγητῶν συνεργασία, ἐν ἀρμονίᾳ καὶ συμπνοίᾳ οὐ τῇ τυχούσῃ, ἐν χαλεπωτάτοις μάλιστα τῆς πολυπαθοῦς ἡμῶν Σχολῆς καιροῖς.

Βραχεῖα δὲ τινα ὀφείλω ἵνα, ἐν ὀνόματι τῆς Σχολαρχίας ἀποτείνων καὶ πρὸς τοὺς φερεπόνους φοιτητάς, ὑπομνήσω αὐτοῖς ἐν ὀλίγοις ὅτι πειθαρχία καὶ σύντονος σπουδὴ καὶ ἐπιμέλεια μετὰ φιλοτιμίας εὐγενοῦς, οἷα ἐμπρέπει εἰς νέους ὀργῶντας πρὸς μάθησιν, ὀφείλει ἵνα ὑπάρχη ἐξ ἅπαντος τὸ διηνεκὲς αὐτῶν μέλημα· ἀρωγοὶ δὲ πρὸς τοῦτο ἔσονται αἱ ἐγκάρδιοι εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς γερασμίου Ἱεραρχίας.

Καταπαύων τὴν λιτὴν ταύτην καὶ βραχεῖαν προσφώνησιν, καθήκον ἀπαραίτητον θεωρῶ ὅπως μὴ παρασιωπήσω τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστίας μου πρὸς τοὺς συναδέλφους συγκαθηγητάς, τοὺς εὐαρεστηθέντας ἵνα καθ' ὅλον τὸ ἀπὸ ἀ. 76ρίου διάστημα τῶν ἐγγραφῶν τῶν φοιτητῶν, οἵτινες μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἀριθμοῦνται εἰς 350, συνεργόμενοι ἐν τῷ Διευθυντηρίῳ, ἀνακουφίσωσι τὸ ἐκτάκτως ἐπιβληθὲν μοι σχολαρχικὸν βῆρος. Οὕτω δὲ, κατὰ τὰ νενομισμένα, παραδίδωμι ἤδη τὸν λόγον τῷ ἀξιοτίμῳ συναδέλφῳ καὶ καθηγητῇ κ. Αἰμιλίῳ Νοννότῃ, εἰς ὃν ἐφέτος ἀνετέθη, ψήφῳ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, ἡ σύνταξις τοῦ ἐναρκτηρίου λόγου.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος,

Ἐπιτιμος καὶ φιλόμουσος ὁμηγευς.

Ἐπέστη καὶ αὖθις ἡ ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως τῶν διανοητικῶν ἡμῶν ἀγώνων καὶ συνήχθημεν ἐνταῦθα πάντες, καὶ διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι, νέας προσκτητάμενοι ἐκ τῆς ἀναπαύλας δυνάμεις, ἵνα αὖθις ὑποδοθῶμεν τὸν ἐπίπονον μὲν, ἀλλὰ πλήρη ἐλπίδων δόλιχον ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ ὄρισθεις αὖθις ἵνα προσφέρω τῇ φιλομούσῳ καὶ σεπτῇ ὁμηγύρει τὸ νενομισμένον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ διανοητικὸν ἀκράτισμα, ἧθελον ἀμέσως προβῆ εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τῆς παρούσης διατριβῆς, εἰ μὴ ὤφειλον ἀπολογίαν τινα τοῖς ἐψευσμένοις τῶν ἐλπίδων καὶ ὀρῶσιν ἐμὲ τὸ δεύτερον ἤδη ἐντὸς δεκαετίας παριστάμενον, ἐν ᾧ προσεδόκων, ἀντὶ τῆς ἀπείρου φωνῆς μου, ἀλλῆς πεπειραμένης καὶ κυρίας ἢ ἀκούσασαι καὶ ἐπέλεγον, ἐνθὶδε συνερχόμενοι, τὸ Ὀμηρικόν·

Τοῖσι δὲ Νέστωρ

ἠδυεπῆς ἀνόρουσε, λιγύς Πηλίων ἀγορητής,

τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Καὶ ἀληθῶς ἔχομεν παρ' ἡμῖν τοιοῦτους ἀγορητάς· ἀλλ' οὔτοι γενεὰν ἀνθρώπων καὶ ἐπέκεινα διανύσαντες ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγῶσι καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν ὡς οἱ ἀρχαῖοι μονομάχοι τῷ Ἡρακλεῖ καθιερώσαντες, παρ ἤτησαν ἡμῖν τοῖς νεωτέροις τοὺς ἐπιδεικτικωτέρους τούτους ἀγῶνας, κτησάμενοι δικαίωμα, ἵνα ἀπὸ τῶν ἀγωνιστῶν εἰς τοὺς Ἑλλανοδίκας μεταστῶσι. Πέποιθα δὲ ὅτι ἡ σκέψις αὕτη ἔσται παραμυθία μὲν τοῖς ἀποτυχοῦσιν, ἀπολογία δὲ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ ἱκανὴ ἀφορμὴ πρὸς ἐπιείκειαν παρὰ τῶν ἀκροωμένων

Ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἀνεξερευνητῇ προνοίᾳ αὐτοῦ ἐρρίψε πέπλον ἀδιάρρηκτον ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἐπιτρέψας μόνον εἰς τὸν ἀνθρώπον διὰ τῆς μνήμης νὰ διατηρῆ τὸ παρελθὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ διὰ τοῦ φωτὸς τῆς διανοίας ἐπαγωγικῶς νὰ τεκμαίρηται περὶ τοῦ ἀδήλου μέλλοντος· ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ τεκμαίρεσθαι καὶ γινώσκειν, μεταξὺ πιθανότητος καὶ βεβαιότητος βάραθρον ἀχανές, προσδοκιῶν, ἐλπίδων, δισταγμῶν, φόβων μέσο λαβεῖ, καὶ δύναται τις ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἦν αἰείποτε διψαλέος Τάνταλος τοῦ τί τάχ' ἔσται ἡ αὐριον; Καὶ σήμερον μὲν τὸ φῶς τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως διδασκαλίας καὶ πίστεως καθοδηγεῖ αὐτὸν καὶ πράττει τὴν περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ ἀκοίμητον μέριμναν. Ἄλλ' ὁ ἀρχαῖος ἀνθρώπος, ἐν τῷ σκότει πλανώμενος καὶ ὑπὸ τῆς ἐμφύτου περιεργείας κεντώμενος, ἐδημιούργησεν ἐχυτῷ θεοῦ ἀνθρωπομόρφους καὶ ἀνθρωποπαθεῖς, ὠκοδόμησε μαντεῖα καὶ ἐφεῦρεν, ἀπατῶν καὶ ἀπατῶμενος, τελετὰς καὶ σημεῖα, δι' ὧν ἐπίστευσεν ὅτι μαντεύει τὸ μέλλον. Ἐπλασεν Ὀλυμπον καὶ Ἄδην, καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἀμέσους σχέσεις μετ' αὐτῶν, ξενίζων μὲν παρ' αὐτῷ καθ' ἐκάστην τοὺς μετέχοντας τῶν παθῶν αὐτοῦ θεοῦς, καὶ προσκτώμενος οὕτω τὸ δικαίωμα, ἵνα, ἔστιν ὅτε, καὶ τινα ἐξοχὸν ἀνδραζῶντα εἰς τὸν Ἄδην πέμψῃ τὰ ἐκεῖ ἐπισκοπησόμενον. Τῆς τοιαύτης συνεχοῦς μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ θεῶν ἐπιμιξίας λεπτομερῆ καὶ λαμπρὰν εἰκόνα εὐρίσκομεν παρ' Ὀμήρῳ· δι' ὅλης τῆς Ἰλιάδος ὀρῶμεν τοὺς θεοὺς ἀναμιγνυμένους εἰς τὰς μάχας, νικῶντας καὶ ἠττωμένους, καὶ ἀπαιτεῖται διαταγὴ ῥητῆ καὶ ἀπειλὴ τοῦ Διὸς (1) ἵνα ἀποτρέψῃ τῶν μαχῶν τοὺς θεοὺς· ἀλλὰ καὶ οὕτω μετ' ὀλίγον λησμονεῖται ἡ ἀπειλὴ καὶ οἱ θεοὶ εἰσέρχονται πάλιν ἀθρόοι

(1) ἰλ. ε. 10, 399.

εἰς τὰς μάχας. Ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐᾳ τὰνάπαλιν συμβαίνει ὁ ἥρωες τοῦ πονήματος, ὁ πολύτροπος Ὀδυσσεύς, κατέρχεται εἰς τὸν Ἄδην, ὅπως ἐρωτήσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ μάντεως Τειρεσίου. Τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν ταύτην τοῦ Ὀδυσσεύος ἀπεμιμήθη ὁ Οὐίργιλιος ἐν τῷ 6ῳ βιβλίῳ τῆς Αἰνειάδος καὶ μετ' αὐτὸν κατέστη κανὼν σχεδὸν ἀπαράβατος τῆς ἐπικῆς ποιήσεως· πάντα σχεδὸν τὰ ἔπη, ἐκτὸς τῶν μόνον περὶ τῶν ἐν Ἄδου πραγματευομένων, περιέχουσι κατάβασιν εἰς Ἄδου ἢ ὅπωςδὴποτε περιγράφουσιν αὐτόν. Ἴσως δὲ δὲν θέλει ὑποληφθῆ ἄσκοπον νὰ ἐρευνήσωμεν πῶς ἐπραγματεύθη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἑκάτερος τῶν κορυφαίων ἐπικῶν, ὁποίας μεταβολὰς ὑπέστη ἡ Ὀμηρικὴ Νεκυία εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐίργιλίου καὶ πῶς περιῆλθεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Ἐν τῷ Κ τῆς Ὀδυσσεΐας ὁ ἥρωες, διαφυγὼν τοὺς Λαιστρυγόνιας, μετὰ μιᾶς μόνης νηὸς ἀφικνεῖται εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης, παρ' ἧ διαμένει φιλοξενούμενος ἐνιαυτόν· τότε δὲ καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς νοσταλγίας οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ, καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, παραστάς ἐνώπιον τῆς Κίρκης, ἀπαιτεῖ τὴν εἰς Ἰθάκην ἀποπομπὴν αὐτοῦ. Ἡ Κίρκη δὲ λέγει ὅτι ἀπαιτεῖται πρῶτον, ἵνα πορευθῆ εἰς Ἄδου, ὅπως μάθῃ παρὰ τῆς ψυχῆς τοῦ μάντεως Τειρεσίου τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς Ἰθάκην, καὶ διδάσκει αὐτῷ τὸν τρόπον, καθ' ὃν θέλει καταβῆ εἰς Ἄδην καὶ ἐκκαλέσει τὰς ψυχὰς τῶν νεκρῶν. Κατὰ τὰς ὁδηγίας λοιπὸν τῆς Κίρκης ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς νήσου αὐτῆς, βορρᾶ πνέοντος,

τὴν δὲ καίτοι πνοὴ βορέας φέρησιν (1),
καὶ πλέων δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, φθάνει τὸ ἑσπέρας εἰς τὰς ἀκτὰς
τοῦ βαθυρρόου Ὠκεανοῦ,

ἐνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε,
ἠέρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι.

(1) Ὀδυσ. Κ. 507.

Καὶ φαίνεται μὲν ἴσως ἄσκοπον νὰ ζητήσῃ τις ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῶν πλασμάτων τούτων τῆς φαντασίας· ἀλλὰ τοσοῦτον σῶφρονες δὲν ἐδείχθησαν οἱ σοφοί, καὶ πολλὰ ἐρευνήσαντες, ἔφθασαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Αἰαίη πρέπει νὰ πεθῆ εἰς τὸ καὶ νῦν καλούμενον Κιρκαῖον ἀκρωτήριο εἰς τὰ μεσημβρινὰ τοῦ Λατίου. Τοιαύτη ἡ γνώμη τοῦ Οὐίργιλίου (1), ὅστις φησὶν ὅτι, ἵνα φθάσῃ ὁ Αἰνεΐδης εἰς τὸ Λάτιον, ἀνάγκη νὰ παραπλεύσῃ τὴν Τρινακρίαν, τὴν Αὔσονικὴν θάλασσαν, τὴν Ἄορνον λίμνην τῆς Καμπανίας καὶ τὴν Αἰαίην νῆσον τῆς Κίρκης. Καὶ νῦν ἔτι σώζεται ἐν ταῖς περιοίκοις ἢ περὶ τούτου παράδοσις καὶ δεικνύουσι καὶ νῦν ἐκεῖ la grotta della Maga, τὸ σ π ἡ λ α ι ο ν τ ῆ ς μ ᾶ γ ο υ. Ἐν δὲ οὕτως ὀρίσθη ἡ θέσις τῆς νήσου τῆς Κίρκης καὶ ὑπολογισθῆ ὅτι ἐπλευσε μίαν ἡμέραν διὰ βορείου ἀνέμου, τότε πιθανῆ φαίνεται ἡ γνώμη τῶν τιθέντων τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων περὶ τὴν Κύμην τῆς Καμπανίας, δηλ. τοῦ Ἐφόρου, τοῦ Λυκόφρονος, Στράβωνος καὶ τοῦ Πλινίου (2), δηλ. ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ἣ τίθησιν ὁ Οὐίργιλιος τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν τοῦ ἥρωός του, ὡς ῥηθήσεται ἐφεξῆς. Ἀλλὰ καὶ πάλιν φαίνεται ἀναντίρρητον ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Ὀμηρὸς τὴν ἐν Ἀρκαδίᾳ Στύγα καὶ τὸν ἐν Θεσπρωτίᾳ Ἀχέροντα (3). Ἐκεῖ φθάσαντες,

ἐνθα ἀκτὴ τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφόνης,
μακρὰ τ' αἰγίριοι, καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι,
ὀκέλλουσι τὴν νῆα καὶ πορευόμενοι παρὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Ὠκεανοῦ,
φθάνουσιν εἰς τὸν χώρον, ὃν ὑπέδειξεν ἡ Κίρκη. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς

(1) Αἰν. III, 385.

(2) Plin. Hist. nat. III, V.

(3) De fluminibus niferorum. Thesim proponerat facultati litterarum parisiensi. A. Mezière. 1853.

ἔρυσσει πηχυαῖον βόθρον καὶ τελεῖ χοᾶς μέλιτος καὶ γάλακτος, οἴνου καὶ τελευταῖον ὕδατος πᾶσι τοῖς νεκροῖς καὶ ἄλφιστα λευκὰ παλύνει· ὑπόσχεται δὲ συνάμα, ἀφικόμενος εἰς Ἰθάκην, νὰ θύσῃ τοῖς νεκροῖς ἅπασιν, ἰδίως δὲ τῷ Τειρεσίᾳ. Οὕτω δὲ σφάζει τὰ θύματα καὶ χύνει τὸ αἷμα αὐτῶν ἐν τῷ βόθρῳ, αἱ δὲ ψυχαὶ συναθροίζονται ἐξερχόμεναι τοῦ Ἑρέβου, ἵνα πῖωσι τὸ αἷμα· αὐτὸς ὁμῶς ἔλκει τὸ ξίφος καὶ ἀποδιώκει τὰς ψυχὰς, μέχρις ὅτου ἔλθῃ καὶ πῖῃ πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου. Ἀλλὰ πρώτη ἐμφανίζεται ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλπήνορος, ὅστις μεθύων κατέπεσεν ἐκ τῆς κλίμακος ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Κίρκης·

ἐκ δὴ αὐτῷ αὐχὴν

ἀστραγάλων ἐάγη, ψυχὴ δ' Ἄιδός δε βεβήκει.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγκατελείφθη ἄταφος ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ἅδην, ἀλλὰ περιφέρεται καὶ ἀπαιτεῖ παρά τοῦ Ὀδυσσεῶς νὰ θύσῃ τὸ πτώμα αὐτοῦ, ὅπερ ὑπόσχεται ἐκεῖνος καὶ ἐκτελεῖ ἐν τῇ ἐπομένῃ ῥαψωδίᾳ. Τὸν Ἑλπήνορα διαδέχεται ἡ ψυχὴ τῆς μητρός του, ἀλλὰ δὲν ἀφίνει αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ πῖῃ αἷμα, ἐπομένως μένει σιωπηλὴ. Ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου, ὅστις, κορεσθεὶς αἵματος, χρησμοῦδεῖ τὰ ἔπειτα συμβησόμενα τῷ Ὀδυσσεὶ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οὕτω δὲ ἐπιτυχῶν τοῦ σκοποῦ ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀφίνει τὴν μητέρα αὐτοῦ νὰ πλησιάσῃ καὶ πῖῃ καὶ μανθίνει ἐξ αὐτῆς τὰ ἐν Ἰθάκῃ συμβάντα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Τὴν μητέρα Ἀντίκλειαν διαδέχονται ἐφεξῆς πᾶσαι αἱ ἐπίσημοι γυναῖκες, ὧν τὴν ἱστορίαν ἀφηγεῖται ὁ ποιητής. Τὰς γυναῖκας διαδέχονται ἐπίσημοι ἄνδρες τῶν παρελθόντων αἰώνων καὶ σύγχρονοι τοῦ Ὀδυσσεῶς, ἀποθανόντες ἤδη, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Αἴας, ὁ Ἀχιλλεύς.

Ἴδωμεν δὲ τώρα πῶς ἐπωφελήθη τῆς ῥαψωδίας ταύτης ὁ Λατίνος ποιητής καὶ πῶς μετέπλασεν αὐτὴν, μετενεγκὼν εἰς τὸ ἔτος του,

Ὁ Αἰνείας μετὰ τῶν ἐταίρων, κατάραντες ἀπὸ τῆς Σικελίας, ἐνθα ἐτέλεσαν ἀγῶνας ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀγχίσου, ἀφικνοῦνται εἰς Κύμην τῆς Καμπανίας, κτίσμα τῶν Χαλκιδέων, ἐνθα ἐμυθεύετο ὅτι ὑπῆρχε τὸ ἄντρον τῆς Σιβύλλης καὶ ἡ κάθοδος εἰς τὸν Ἅδην. Τῷ ὄντι ἡ χώρα αὕτη καὶ ἐκ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης Ὀμηρικῆς παραδόσεως καὶ τὸ διὰ ἠφαιστειογενὲς αὐτῆς, διὰ τὸν Βεσούδιον, καίπερ ἐσθες μὲν ὄν τότε, τὰς Θειωνιάς, τὴν Ἄορνον λίμνην, ἀνέκαθεν ἐλογίσθη ὡς εἰς ἄμεσον συνάφειαν μετὰ τοῦ καταχθονίου κράτους εὐρισκομένη καὶ ὡς φυσικὸν πρόθυρον τοῦ Ἅδου. Προσέτι δὲ ἡ ἀκριβὴς ἐρευνα τῆς χώρας, αἱ περὶ ταύτης παραδόσεις, τὰ σωζόμενα ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν αὐτῆς πείθουσιν ὅτι πάντα τὰ μέρη, ἅπερ ὁ ποιητὴς περιγράφει ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν Ἅδην, εἶναι μέρη τῆς περὶ τὸν κόλπον τῶν Βαϊῶν χώρας, ἐπομένως ὅτι ὁ Οὐίργιλιος μετέφερεν ἀπλῶς ὑπὸ γῆν καὶ παρέστησεν ὡς ἀνήκουσαν εἰς τὸν Ἅδην τὴν χωρογραφίαν αὐτὴν τῆς Καμπανίας (1). Καὶ κατὰ τοῦτο τὸν Ὀμηρον ἐμιμήθη, ὅς τις, κατὰ Πausanίαν, τὴν ἐν Ἀρκαδίᾳ παρὰ τὴν Νώνακριν Στύγα μετήνεγκεν εἰς τὸν Ἅδην (2) καὶ τὸν ἐν Θεσπρωτίᾳ Ἀχέροντα καὶ Κωκυτόν· « πρὸς δὲ τῇ Κιχύρῳ λίμνῃ τε ἐστὶν, Ἀχερουσία κελουμένη, καὶ ποταμὸς Ἀχέρων, ῥεῖ δὲ καὶ Κωκυτὸς ὕδωρ ἀτερπέστατον. Ὀμηρὸς τέ μοι δοκεῖ ταῦτα ἑωρακῶς ἔς τε τὴν ἄλλην ποίησιν ἀποτολμῆσαι τῶν ἐν Ἅδου, καὶ δὴ καὶ τὰ ὀνόματα τοῖς ποταμοῖς ἀπὸ τῶν ἐν Θεσπρωτίδι θέσθαι ».

Ἐκεῖ λοιπὸν ἀποβὰς ὁ ἥρωας, ἔρχεται εἰς μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ Διυδάλου, ὅστις ἐτόρευσεν ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ πάντα τὸν περὶ τοῦ Μίνω, τῆς Πασιφάης, τοῦ Μι-

(1) Ὄρα Une Descente aux enfers par Henri Johanet. Paris, 1874.

(2) Πausanίας VIII, XVIII. ibidem. I. XVII, 55.

νωταύρου καὶ τοῦ Θησέως μῦθον. Ἐκεῖ προσέρχεται ἡ Σιδύλλη καὶ κελεύει τὸν Αἰνεΐαν, ἵνα ποιήσῃται θυσίαν, ὅπως τύχῃ χρησμοῦ παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος. Μετὰ τὴν θυσίαν ἀνοίγεται τὸ ἀντρον τῆς Σιδύλλης, αὐτὴ δὲ, καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, χρησμοῦδει τῷ ἥρωϊ τὰ περὶ τῶν ἀναμενόντων αὐτὸν ἐν Ἰταλίᾳ πολέμων.

Τὸ μέρος τοῦ τοῦ ἔπους εἶναι λαμπρὰ καὶ πιστὴ ἀφήγησις τῶν ἐν Δελφοῖς τελουμένων, μόνον ἡ χώρα καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἱερείας ἤλλαξαν. Ἀφοῦ δὲ κατέπαυσεν ὁ προφητικὸς τῆς Σιδύλλης ἐνθουσιασμός, αἰτεῖ παρ' αὐτῆς ὁ Αἰνεΐας ἵνα καταβῆ εἰς τὸν Ἄδην πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ πατρὸς, στηριζόμενος εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ Ὀρφέως, Πολυδεύκους, Θησέως καὶ Ἡρακλέους. —

Εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ἡ Σιδύλλη, ἀπαριθμοῦσα πρῶτον τὰ φυσικὰ ἐμπόδια, ἅπερ καθιστᾷσι τὸ ἐπιχειρήμα δυσχερὲς, εἶτα δὲ προστίθῃσιν ὅτι ἀπαιτοῦνται καὶ προκαταρκτικὰ τινα ἔργα: δηλ. νὰ εὕρῃ καὶ δρέψῃ ἀπὸ τοῦ τὸ στόμιον τοῦ τὸν Ἀχέροντα καλύπτοντος δάσους χρυσοῦν κλάδον, ὃν ἀνάγκη νὰ φέρῃ δῶρον τῇ Περσεφόνῃ ὁ καταβησόμενος εἰς τὸν Ἄδην· ἐπειτα δὲ νὰ θάψῃ τὸ ἔτι ἄταφον κείμενον σῶμα τοῦ πρὸ μικροῦ καταποντισθέντος ὑπὸ Τρίτωνος ἑταίρου αὐτοῦ Μισηνοῦ. Τὰ περὶ χρυσοῦ κλάδου δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς πόθεν ὀρμηθεὶς ἐποίησεν ὁ ποιητής: διάφοροι ὑπάρχουσι εἰκασίαι: ἢ ἀπὸ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, ἢ ἀπὸ τῆς χρυσοῦς ράβδου τοῦ ψυχοπομπῶ Ἑρμοῦ (1).

α Ἑρμῆς . . .

Ἔχε δὲ ράβδον μετὰ χερσὶν
καλὴν, χρυσεήν, τῆτ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
τῶν ἐθέλων, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνόοντας ἐγείρει »
ἴσως δὲ καὶ ἐκ τοῦ κλάδου, ὃν ἐκράτουν οἱ ἰκέται. Τὰ δὲ περὶ

(1) Ὀδυσ. Ω, 1.

Μισηνοῦ καὶ ἐφεξῆς περὶ Παλινούρου εἶναι προφανῶς ἀπομίμησις τῶν περὶ τοῦ Ἑλπήνορος λεγομένων ἐν Ὀδυσσεΐᾳ.

Ἐκ τοῦ ναοῦ μεταβαίνει ὁ ἥρωϊς παρὰ ταῖς ναυσὶν, εὕρισκει τὸ πτόμα τοῦ Μισηνοῦ καὶ ὁδηγεῖ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ εἰς τὸ μνημονευθὲν δάσος, ὅπως λάβωσι τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τὴν πυρὰν ξύλα. Ἐν ᾧ δὲ οἱ Τρῶες κόπτουσι τὰ δένδρα, δύο περιστεραὶ, σταλεῖσαι παρὰ τῆς μητρὸς τοῦ ἥρωϊς Ἀφροδίτης, καθοδηγοῦσιν αὐτὸν μέχρι τοῦ δένδρου, ἐνθα φύεται ὁ χρυσοῦς κλῶν, ὃν μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ Μισηνοῦ φέρει πρὸς τὴν Σιδύλλην εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἄδου. Ἐνταῦθα τελοῦσι θυσίαν, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ, καὶ οὕτως ἀνοίγεται ὁ Ἄδης. Ἡ εἴσοδος τοῦ Ἄδου εἶναι σπήλαιον ὑψηλὸν, πελώριον, τραχὺ, φέρον διὰ σκοτεινοῦ διαδρόμου εἰς τὸ πρόθυρον τοῦ Ἄδου, ἐνθα κατοικοῦσιν αἱ Μελιδόνες, αἱ Νόσαι, ὁ Λιμὸς, ὁ Θάνατος, ὁ Ἔρνος, ὁ Πόλεμος, αἱ Εὐμενίδες, ἡ Ἐρις καὶ πᾶσαι αἱ προσωποποιήσεις τῶν κατατροχόντων τοὺς δειλοὺς βροτοὺς κακῶν. Ἐν τῷ μέσῳ ὑψοῦται πελωρία πτελέα, ἐπὶ τῶν φύλλων φέρουσα τοὺς κενοὺς ὄνειρους καὶ πέριξ πάντα τὰ τῆς μυθολογίας τέρατα, οἷα αἱ Σκύλλαι, οἱ Ἑκατόγχειρες, ἡ Χίμαιρα, αἱ Γοργόνες κ. τ. λ. Ἐκ τοῦ προθύρου τούτου ἄρχεται ὁδὸς φέρουσα πρὸς τὸν Ἀχέροντα, τὸν Κωκυτὸν καὶ τὴν Στύγα. Παρὰ τὴν Στύγα ἴσταται μετὰ τῆς κύμβης αὐτοῦ ὁ Χάρων, ὅστις δέχεται καὶ μεταβιβάζει εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοὺς ταφέντας νεκροὺς, ἐν ᾧ ἀποκρούει τοὺς ἀτάφους. Ἐνταῦθα ὁ Τρῖος ἥρωϊς ἀπαντᾷ ταῖς ψυχαῖς τῶν καταποντισθέντων αὐτοῦ ἑταίρων καὶ τὸν κυβερνήτην τῆς ἰδίας νηὸς Παλινούρου, ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς παρ' Ὀμήρῳ τὸν Ἑλπήνορα, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ κenoτάφιον, ἵνα ἡσυχάσῃ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν Ἄδου. Ὁ Χάρων ὀργίζεται κατὰ πρῶτον βλέπων θνητὸν ζῶντα προσερχόμενον· ἰδὼν δὲ τὸν χρυσοῦν κλάδον, καταπραύνηται καὶ μεταβιβάζει τὸν ἥρωϊα καὶ τὴν Σιδύλλην εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, ἐνθα εὕρισκεται ἕτερον ἀντρον, φυλασσόμενον

ὑπὸ τοῦ Κερβέρου, ὃν ἀποκοιμίζει ἡ Σιβύλλη διὰ πλακοῦντος, φαρμάκοις πεφυραμένου.

Προχωρήσας δὲ ἐπ' ὀλίγον, ἀπαντᾷ τὰ εἰδῶλα τῶν νηπίων, καὶ κατόπιν τὸν Μίνω, ὅστις ἀνακρίνει τοὺς νεκρούς καὶ ὀρίζει ἐκάστῳ τὸν ἀνήκοντα τόπον ἐν τῷ Ἄδῃ. Ἐφεξῆς δὲ ἀπαντᾷ τοὺς αὐτόχειρας καὶ κατόπιν τὰ θρηνώδη πεδία, ἐν οἷς πλανᾶται μεμονωμένη ἡ Διδώ, ἣτις ἑαυτὴν διεχρήσατο μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἥρωος ἐκ Καρχηδόνας. Ταύτην προσπαθεῖ νὰ μαλάξῃ διὰ λόγων συμπαθῶν ὁ Αἰνεΐας, ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς τὸ εἰδῶλον τοῦ Αἴαντος παρ' Ὀμήρῳ, ἀλλ' ἀποχωρεῖ καὶ αὕτη, ὡς ὁ Αἴας, μηδὲν ἀποκρινομένη.

Μετὰ ταῦτα ἔρχονται κεχωρισμένα πεδία, ἐν οἷς διαιτῶνται οἱ ἐν πολέμῳ πεσόντες. Ἐνταῦθα ἀπαντᾷ τοῖς εἰδώλοις τῶν ἐν Τροίᾳ πεσόντων Ἑλλήνων καὶ Τρώων. Μετὰ τὰ πεδία ταῦτα στρέφεται πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ἀπαντᾷ τριπλοῦν τεῖχος μετὰ πύλης καὶ ἀδαμαντίνων στηλῶν, περιβρέομενον ὑπὸ τοῦ Φλεγέθοντος. Τὴν πύλην φυλάσσει ἡ Γισιφόνη καὶ ἀκούεται ἔξωθεν ὁ κοπετὸς τῶν τιμωρουμένων καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν βρασάνων. Οὗτός ἐστιν ὁ Τάρταρος, ἐφ' οὗ ἄρχει ὁ Ῥαδάμανθυς καὶ οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν αὐτῷ· ἀλλ' ἡ Σιβύλλη ἀφηγεῖται καταλεπτῶς τῷ θαυμάζοντι Αἰνεΐᾳ τὰ ἐν αὐτῷ. Παρελθόντες λοιπὸν τὸν Τάρταρον, φθάνουσιν εἰς τὴν θύραν τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Πλούτωνος, ἐνθα ἀποτίθησι τὸν χρυσοῦν κλάδον ὁ ἥρωος καὶ μεταβαίνει εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία, ἐνθα οἱ μακάριοι ἐν χλοεροῖς πεδίοις ἀσχολοῦνται εἰς τὰ κεχαρισμένα αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ ἔργα. Ἐκεῖ ἐν τερπνῇ κοιλάδι ἐντυγχάνουσι τῷ πατρὶ Ἀγχίση. Ἀνταλλάξαντες δὲ ὅσα δύο τοιαῦται ψυχαὶ δύνανται νὰ εἴπωσι μετὰ μακρὸν χωρισμὸν, ὅσα ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τῆς μητρὸς Ἀντικλείας, μεταβαίνουν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τῆς Λήθης, ἐνθα συναθροίζονται αἱ ψυχαί, ὅπως, πιῶσαι τοῦ ὕδατος καὶ ἐπι-

λαθόμεναι τοῦ προτέρου βίου, αὖθις εἰς νέα μεταβῶσι σιδῆματα.

Μεταξὺ τῶν ψυχῶν τούτων φέρει τὸν ἥρωα ὁ πατὴρ καὶ ἐκθεῖς Νεοπλατωνικὴν θεωρίαν περὶ ψυχῆς τοῦ σύμπαντος καὶ τῶν καθαρῶν, ἅς περ ὑφίστανται εἰς τὸν Ἄδην τὰ εἰδῶλα, δείκνυσιν ἔφεξῆς τὰς ψυχὰς τῶν μελλόντων νὰ γεννηθῶσιν ἐν Ἄλβᾳ Λόγγᾳ καὶ ἐν Ῥώμῃ μεγάλων ἀνδρῶν μέχρι τοῦ Αὐγούστου, καὶ ἀφηγεῖται συντόμως τὰ κατορθώματα αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ἐν τῶν ἀρίστων ἐπισημάτων τοῦ ποιητοῦ· διότι, ἀφηγουμένου αὐτοῦ τὰ κατὰ τὸν γενάρχη τῶν Ῥωμαίων, τὰ αἰῶνας ὅλους πρὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης συμβάντα, ἅπασα ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία καὶ ἡ δόξα τῆς Ῥώμης, ἣτις εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Αἰνεΐδος, ἐμμενεν ἀναγκαίως ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως τοῦ ποιήματος· ἀλλὰ διὰ τοῦ τεχνάσματος τούτου ὁ ἐνθερμος πατριώτης καὶ εὐφυῆς αὐλικὸς, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὁ Lessing, εἰσάγει ἐν τῇ ὑποθέσει αὐτοῦ τοὺς μεγάλους ἀνδρας τῆς Ῥώμης, κολακεύει τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν καὶ ἐξυμνεῖ τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ Αὐγούστον καὶ ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ περιλαμβάνεται ὁ περίφημος θρῆνος περὶ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Αὐγούστου Μαρκέλλου, ἐξ 25 στίχων, οὗς ἀδρῶς λέγουσιν ἐπλήρωσεν ὁ Αὐγούστος τῷ ποιητῇ. Μετὰ τὴν ἀφήγησιν ταύτην γίνεται ἡ περιγραφή τῶν δύο πυλῶν τῶν ὀνειρίων, ὡς παρ' Ὀμήρῳ (1), καὶ ὁ ἥρωος ἐξέρχεται τοῦ Ἄδου διὰ τῆς ἐλεφαντίνης πύλης.

Αἰσθάνομαι, παναγιώτατε δέσποτα, ὅτι ἡ ἀνάλυσις αὕτη εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον μακρὰ, ἀλλ' ἦν ἀνάγκη νὰ ὑποδείξωμεν τὸ σχέδιον τῶν δύο ῥαψωδιῶν, διότι ἐν τούτῳ κεῖται ἡ διαφορὰ αὐτῶν· ὁ Οὐίργιλιος ἐμμύθη, μετέφρασεν ἐν πολλοῖς τὸν Ὀμηρον, ἀλλὰ

(1) Ὀδ. τ. 562 — 7.

παρήλλαξε καθ' ὅλα τὸ σχέδιον ὁ Ὅμηρος ἐποίησε Νεκυίαν ἤτοι νεκρομαντείαν, ὁ Οὐίργιλιος περιήγησιν τοῦ ἥρώος του ἐν Ἄδου, ὃν περιγράφει καταλεπτῶς.

Ὁ Ὀδυσσεὺς προτρέπεται ὑπὸ τῆς Κίρκης νὰ καταβῆ εἰς τὸν Ἄδην, ὅπως ἐρωτήσῃ τὸν Τειρεσίαν τοῦτο εἶναι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ· καὶ προχωρεῖ εἰς τὸ σκότος τοσοῦτον μόνον, ὅσον συντελεῖ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Αὐτὸς διανύει ἐν μέρος τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν διανύουσιν αἱ ψυχαί, ὡς ἐκκαλεῖ ἐκ τοῦ Ἑρέβους.

Ἀπέρχεται τῆς νήσου τῆς Κίρκης καὶ ἀφικνεῖται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ὠκεανοῦ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κιμμερίων, οἵτινες, καὶ περ μὴ φωτιζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, εἶναι ὁμως ἄνδρες ζῶντες καὶ οὐχὶ νεκροί, ὥστε ἐνταῦθα πρέπει νὰ τεθῆ τὸ σύνορον μεταξὺ κόσμου καὶ Ἄδου. Ἐκεῖ ἀφίνει τὴν νῆα ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ προχωρεῖ μετὰ τῶν ἐταίρων, φερόντων τὰ θύματα διάστημα τι, μὴ ὑπολογιζόμενον μὲν, ἀλλὰ πιθανῶς μικρὸν καὶ μὴ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ Ἄδου καθ' ἑαυτό· διότι δὲν προχωρεῖ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐταίρων, βεβαρυμένων ὑπὸ τῶν θυμάτων, καὶ οὐδεμίᾳ ἀνάπαυλα σημειοῦται· οὐδὲ ἡ ὁδὸς περιγράφεται, ἐν ᾧ, ἂν αὕτη διήρχετο διὰ τοῦ ἀντροῦ τοῦ Κερβέρου, διὰ τῆς νήσου τῶν Μακάρων, διὰ τοῦ Ταρτάρου ἢ διὰ τοῦ τόπου τῶν βαράνων τινὸς τῶν περιφήμων κακούργων, Ταντάλου καὶ ἄλλων, ἤθελε βεβαίως περιγράψει τοῦτο ὁ τοσοῦτον λεπτομερῆς ἐν ταῖς περιγραφαῖς αὐτοῦ Ὅμηρος· ὥστε αἱ ἐκφράσεις

ἐκέσθαι εἰς Αἰδαο δόμους καὶ ἐπαινῆς
Περσεφονείης,
Σχέτλιοι, οἳ ζῶοντες ὑπήλθετε δῶμ' Αἰδαο,
Δισθανέες ὅτε τ' ἄλλοι ἀπαξ θνήσκουσ'
ἄνθρωποι!

δὲν σημαίνουν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσέρχεται εἰς τὸν Ἄδην καὶ βλέπει τὰ ἐν αὐτῷ, ὡς παρέστησεν αὐτὸν ὁ ποιητὴς ἐν διαφόροις

χωρίοις τῶν δύο ἀθανάτων αὐτοῦ ἐπῶν, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ὡς παρέστησεν αὐτὸν οἱ μεταγενέστεροι ποιηταὶ καὶ ἐφαντάζετο ἢ μετ' Ὅμηρον θεολογία.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, φθίσας εἰς τὸν χῶρον,
ὃν φράσε Κίρκη, ὀρύττει βόθρον,
ὃσον πηγούσιον ἐνθα καὶ ἐνθα,
ποιεῖ τὰς χοὰς καὶ τὰς θυσίας, ἔλκει τὸ ξίφος καὶ ἵσταται· ἐκ τοῦ ἀληθοῦς Ἄδου οὔτε εἶδεν τι μέχρι τοῦ σημείου τούτου, οὔτε βλέπει ἄλλο τι ἢ ὅ,τι δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ κατ' εὐθείαν γραμμὴν περίε, δηλ. τὸν ἀσφοδελὸν λειμῶνα. Ἀφ' οὗ ἀκίνηται ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀνάγκη νὰ βλέπῃ μόνον τὰ περίε αὐτοῦ· εἰ μὴ εἴπωμεν ὅτι μετὰ τῶν ψυχῶν ἔρχονται πρὸς αὐτὸν κινούμενοι καὶ οἱ τόποι, ἐν οἷς κατοικοῦσιν αἱ ψυχαί.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ὑπάρχουσι τρεῖς ἐκφράσεις, χαρακτηρίζουσαι ἀκριβῶς τὸ Λ τῆς Ὀδυσσεΐας.

αἱ δὲ ἀγέροντο
ψυχαὶ ὑπέξ Ἑρέβους νεκύων κατατε-
θνηῶτων (1).

ὡς φάμεν ἡ, ψυχὴ μὲν ἔδη δόμον Αἰδοῦ εἴσω
Τειρεσίαο ὁ ἄνακτος, ἐπεὶ κατὰ θέσφατ' ἔλε-
ξε (2).

βῆ δὲ μετ' ἄλλας ψυχὰς εἰς Ἑρεβος (3),
δηλ. αἱ ψυχαὶ κατοικοῦσιν εἰς τὸ Ἑρεβος κάτω, ὑπέξ Ἑρέβους,

καὶ ἐξέρχονται ἐξ αὐτοῦ ὅπως ὁμιλήσωσι πρὸς τὸν Ὀδυσσεῆα· μετὰ τὴν ὁμιλίαν δὲ ἐπανέρχονται δόμον Αἰδοῦ εἴσω,

(1) Ὀδ. Λ, 37.

(2) Ὀδ. Λ, 150.

(3) Ὀδ. Λ, 565.

ἐπομένως ὁ Ὀδυσσεὺς οὔτε εἰς τὸ Ἐρεβός αὐτὸ κατέβη, οὔτε εἰς τὸν Ἄδην, καὶ τὸ Λ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶναι, ὡς ἔφην, ἔκκλησις τῶν ψυχῶν ἐκ τοῦ Ἄδου, νεκρομαντεία, καὶ οὐχὶ περιγραφή τοῦ Ἄδου.

Αἱ ψυχαὶ λοιπὸν ἔρχονται ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσεΐως, καὶ τῶν μὲν ἀρχαιοτέρων διηγείται αὐτὸς τὴν ἱστορίαν, μετὰ δὲ τῶν συγχρόνων συνδιαλεγόμενος, μανθάνει παρ' αὐτῶν ὅσα αὐτὸς καὶ ἡμεῖς ἠγνοοῦμεν. Μόνον πέντε νεκροὶ ποιοῦσιν ἐξαιρέσιν τῶν ἄνω εἰρημένων καὶ παρίστανται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς ποιοῦντες ἢ πάσχοντες ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἥρωος.

Ὁ Μίνως, ὃν βλέπει ὁ ἥρωος μετὰ χρυσῆος σκήπτρου καθήμενον καὶ δικάζοντα τοὺς νεκρούς.

Ὁ Ὠρίων, ὃστις παρίσταται θηρεύων κατὰ τὸν ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Ὁ Τάνταλος, πάσχων τὸ γνωστὸν πάθος ἐν τῇ λίμνῃ, καὶ ὁ Σίσυφος κυλίων τὸν λίθον αὐτοῦ.

Περὶ αὐτῶν δύο εἰκασίαι ἐπιτρέπονται ἡμῖν, ἢ ὅτι αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀσφοδελὸν λειμῶνα ἔπασχον καὶ ἐποίουν τὰ περιγραφόμενα, ὡς τοῦτο ῥητῶς λέγεται περὶ τοῦ Ὠρίωνος, ἢ ὅτι ἡ ὄψις τοῦ Ὀδυσσεΐως περιορίζεται εἰς τὸ εἶδωλον, καὶ τὰ περὶ τῶν παθῶν αὐτῶν εἶναι ἀπλοῦς χαρακτηρισμὸς, ἐκτιθέμενος ἐπὶ τὸ ζωηρότερον ὡς ὄραμα τοῦ ἥρωος· ἐκτὸς πλέον ἂν, ἐπόμενοι τῷ ἀρχαίῳ σχολιαστῇ, θεωρήσωμεν νόθους τοὺς στίχους τούτους, τοὺς μὴ ὁμολογοῦντας πρὸς τὴν λοιπὴν τοῦ Λ οἰκονομίαν.

Τοιοῦτον τὸ πρωτότυπον ἴδωμεν νῦν τὴν μίμησιν.

Τὸ 6ον βιβλίον, τὸ φημιζόμενον, ὡς λέγει ὁ Sainte — Beuve, ὡς τὸ κάλλιστον, τὸ σοφώτερον, φιλοσοφικώτερον καὶ πατριωτικώτερον τῆς Λίνειάδος (1), εἶναι, ὡς πραγματευόμενον ἐν μόνον ἐπεισό-

(1) Etude sur Virgile.

διον, τὸ μέγιστον τοῦ ποιήματος. Ἐν αὐτῷ ὁ πολὺ τοῦ Ὀμήρου συντομώτερος Οὐίργιλιος, ὁ εἰς 12 βιβλία συμπιύξας ὑπόθεσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν 48 ῥαψωδιῶν τοῦ Ὀμήρου, ἔδαπάνησεν 904 στίχους, ἐν ᾧ ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ Λ τῆς Ὀδυσσ. μόνον 6'0. Τοῦτο δὲ, διότι ὁ Λατῖνος ποιεῖ ἐξ ἐπαγγέλματος περιγραφὴν τοῦ Ἄδου καὶ συνάγει εἰς μίαν ῥαψωδίαν ὅσας εἰδήσεις ὁ Ὀμηρος ἐγκατέσπειρεν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ, ἐν ᾧ οὗτος περιορίζεται εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ Ἄδου δείκνυσιν ἡμῖν τόσον μόνον, ὅσον ἀπητεῖτο εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκκλήσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Τειρεσίου, τὰς λοιπὰς ψυχὰς κατὰ τύχην μόνον δείκνυσιν ἡμῖν, οὕτως εἰπεῖν· ὁ δὲ Οὐίργιλιος, εὐστόχως μεταβαλὼν τὴν Ὀμηρικὴν οἰκονομίαν καὶ περιαγαγὼν τὸν ἥρωα αὐτοῦ ἐν Ἄδου, ἔδειξεν ἡμῖν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Ὁ αὐτὸς Sainte Beuve λέγει περὶ τοῦ Ἄδου τοῦ Ὀμήρου·

« Ὁ Ἄδης τοῦ Ὀμήρου ἐστὶν ἰκανῶς πτωχὸς καὶ ὅλως στοιχειώδης τὴν ὄψιν· βόθρος, αἶμα θύματος χεόμενον, ψυχαὶ ἢ σκιαὶ ἀπληστοὶ, διψῶσαι, πενιαλαί, ἐρχόμεναι ὅπως πίωσι, καὶ ἐν φωτὶ ἀμυδρῷ ἀσφοδελὸς λειμῶν. Ἀλλὰ παρὰ τῇ πτωχεῖα ταύτῃ, τῇ ἀθλιότητι ταύτῃ, τῇ συμφυεῖ τῇ ἰδέᾳ αὐτῇ τοῦ θανάτου, πόσαι συγκινητικαὶ καὶ ἀφελεῖς καλλοναί! »

Καὶ παρακατιῶν . . . « Μεταξὺ Ὀμήρου καὶ Οὐίργιλίου μεσολαβεῖ ὀλόκληρος ἐνέργεια τοῦ πνεύματος τῆς μελέτης καὶ τοῦ χρόνου· μεσολαβεῖ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Φαίδων· τὰ Ἡλύσια πεδία τοῦ Πινδάρου καὶ αἰ λυρικά περιγραφαὶ, αἱ μυήσεις, τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὸ ἐνύπνιον τοῦ Σκηπίωνος, ὀλόκληρος κατασκευὴ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ κάτω κόσμου, πλαστὴ μὲν καὶ πρόσκτητος, ἀλλ' εἰσαγαγοῦσα τάξιν τινὰ ἐν τῇ σκότει καὶ διασκορπίσασα ἢ ἀπώσασα πολλὰς πλάνας ».

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ περὶ Ἄδου ἰδέα ἦτο πολὺ στοιχειωδέστερα καὶ ἀφελεστέρα ἐπὶ Ὀμήρου ἢ ὅτι ἐσχηματίσθη ἔπειτα,

πρῶτοντος τοῦ χρόνου. Εἶναι προσέτι ἀληθές ὅτι ὁ Οὐίργιλιος, ἐπωφεληθεὶς τῶν ἰδεῶν τῆς ἐποχῆς του καὶ τῶν καλλονῶν τῆς Ὀμηρικῆς ποιήσεως, μεταβαλὼν δὲ σχέδιον, ἐποίησε περιγραφὴν τοῦ Ἄδου πληρέστερον, τελειότερον καὶ μεθοδικώτερον τῆς Νεκυίας τοῦ Ὀμήρου· ἀλλὰ δὲν εἶναι μοι φτίνεται καὶ ἀληθές νὰ εἶπη τις ὅτι ἡ ἀπλότης τῆς Ὀμηρικῆς Νεκυίας προέρχεται ἐκ τῆς πτωχείας αὐτῆς τῶν περὶ τοῦ Ἄδου ἰδεῶν, διότι τὰ περὶ τὸν Κέρβερον, τοὺς κριτὰς τοῦ Ἄδου, τοὺς ποταμοὺς τοῦ Ἄδου, τὰς νήσους τῶν Μακάρων καὶ τῶν ἐν Ἄδου τιμωριῶν, ἐν ταῖς ἔπεσι τοῦ Ὀμήρου κατεσπαρμένα, εἰς μίαν ῥαψωδίαν συστηματοποιούμενα καὶ διὰ τοῦ δαιμονίου πνεύματος, τοῦ ποιητοῦ κοσμούμενα, δὲν ἤθελον ἀφήσει ὑπερβολὴν τῷ Λατίνῳ ποιητῇ. Ἡ διαφορὰ, καθ' ἡμᾶς, προέρχεται πολλῶ μᾶλλον ἐκ τοῦ διαφόρου σκ. ποῦ, ὃν προέθετο ἑκάτερος τῶν ποιητῶν. Ὅπωςδήποτε ὁ Οὐίργιλιος περιέχει πολλὴν τὴν σκηρικὴν παρασκευὴν, αὐτὸς ὁ ἥρωϊς διέρχεται καὶ βλέπει ἰδίως ὀφθαλμοῖς τοὺς καταχθονίους τόπους καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς τελούμενα, βλέπει τὰ τέρατα καὶ τὰς βισάνους, φρικτὰ, φοβεῖται, εἰς ἀμέσον μετὰ τοῦ θανάτου ἐπαφὴν ἐρχόμενος καὶ ὁ ἀναγνώστης συμπάσχει μετ' αὐτοῦ. Τοιοῦτος δὲ ὢν, ἦν ἐπόμενον ν' ἀρέση μᾶλλον τοῖς νεωτέροις, τοῖς εἰς τὰ σκηρικώτερα καὶ καταπληκτικώτερα ἐνασμένους τοῦ ἀφελούς, τοῦ φυσικοῦ, τοῦ ἀπλουστεροῦ Ὀμήρου· καὶ τῷ ὄντι οἱ νεώτεροι ἐπικοί, οἱ τοιαύτην ὕλην πραγματευθέντες, τοῦ Οὐίργιλίου τὸ σχέδιον ἐμιμήθησαν.

Ὁ μέγας τῆς Ἰταλίας ποιητῆς, Δάντης, ἐν τῇ Θεΐᾳ αὐτοῦ κωμωδίᾳ ποιεῖ καὶ αὐτὸς ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Ἄδου ὡς ἐφ' ἀντάσθη αὐτὸν, ὑπὸ τὴν ἐπιβροχὴν τῶν ἰδεῶν τῆς ἐποχῆς του διατελῶν, τύπον δὲ καὶ ὑπογραμμὸν ἔχει τὸν Οὐίργιλιον, πρὸς ὃν ἀπευθυνόμενος λέγει. α Ὡ δόξα καὶ φῶς πάντων τῶν ἄλλων ποιητῶν, εἴθε νὰ μὲ συστήσωσι παρὰ σοί· ἡ μακρὰ μελέτη καὶ

α ἡ ἀγάπη, ἅτινα μὲ παρεκίνησαν εἰς ζήτησιν τοῦ βιβλίου σου. α Σὺ εἶσαι συγγραφεὺς καὶ διδάσκαλός μου, εἶσαι ὁ μόνος, παρ' α οὐ ἔλαβον τὸ ὠρχιον ὕψος, ὅπερ τσαούτην περιποιεῖ μοι τιμὴν». Ὁ Οὐίργιλιος ἐμιμήθη, μετέφρασεν ἐν πλείστοις τὸν Ὀμηρον, καὶ ὅμως τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔχει καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ζωὴν ἀριστουργήματος πρωτοτύπου καὶ ἐξ αὐτοφυοῦς πηγῆς ῥέοντος. Καὶ ὁ Δάντης ἐμιμήθη τὸν Οὐίργιλιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, ὡς ἡ μεγαλοφυΐα μιμεῖται τὴν μεγαλοφυΐαν, μιμούμενος μένει πρωτότυπος καὶ μεταφράζων μένει ὁ ἴδιος.

Ὅ,τι παρ' Ὀμήρῳ καὶ Οὐίργιλίῳ ἀποτελεῖ τὴν ὑπόθεσιν μιᾶς μόνης ῥαψωδίας, παρὰ τῷ Δάντῃ πληροῖ ὁλόκληρον τὸ ποίημα, ὅπερ ἐστὶ κατάβασις εἰς τὸν Ἄδην, διαιρουμένη εἰς τρία μέρη: τὸν Ἄδην, τὸ Καθαρτήριον καὶ τὸν Παράδεισον. Τρία εἶναι καὶ τὰ πρωταγωνιστοῦντα πρόσωπα, ὁ Δάντης, ὁ Οὐίργιλιος καὶ ἡ Βεατρική· ὡς δὲ παρατηρήσαμεν ὅτι παρὰ Οὐίργιλίῳ τοῦτο, ὅτι ἥρωϊς περιφέρεται αὐτὸς εἰς τὸν Ἄδην, ἀντὶ νὰ ἐκκαλῆ τὰς ψυχὰς, ἐπιφέρει ῥιζικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν ὅλην οἰκονομίαν, οὕτω καὶ παρὰ Δάντῃ ἡ διάφορος ἀντίληψις τοῦ πράγματος ῥιζικὴν ἐπιφέρει μεταβολὴν ἐν τῷ ἔπει. Ὁ Ὀμηρος κατὰ τὸν ἐπικὸν τρόπον μετὰ τὴν ἐπίκλησιν ἐξαφανίζεται καὶ ἡ Μοῦσα πρῶσταται ἀντ' αὐτοῦ ἀφηγουμένη τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματος, καὶ φαίνεται, ὡς λέγει ὁ Ἀγγελος Φλωρεντίνος, θέλων νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους ὅτι τὸ ποίημά του ἔπεσεν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου (1). Τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Οὐίργιλιος, καὶ περ μᾶλλον τοῦ Ὀμήρου σκεπτικός. Ἐν δὲ τῷ Ἰταλικῷ ποιήματι ὁ ποιητῆς αὐτὸς εἶναι ὁ περιηγούμενος τὸν Ἄδην καὶ ἀφηγούμενος ὅσα ἐξ ἰδίας ἀντιλή-

(1) Angelo Fiorentino. Introduction à sa traduction de Dante. Paris, 1872.

Φειως εἶδε καὶ ἠσθάνθη. Παρ' Ὀμήρῳ ἴσταται ὁ ἥρωϊς καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν αἱ ψυχαί, παρὰ Οὐίργιλίῳ ὁ ἥρωϊς ἐπισκέπτεται τὰς ψυχὰς ἐν ταῖς προσηκούσαις διαμοναῖς. Παρὰ Δάντη αὐτὸς ὁ ἴδιος ποιητὴς εἶναι ὁ περιηγούμενος. Τοῦτο παρέχει τῷ ἔπει αὐτοῦ λυρικὸν χαρακτῆρα, διότι διηγεῖται ὅσα αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶδεν, ἠσθάνθη, ἔπαθεν αὐτὸς ὁ ποιητὴς ἐρωτᾷ, βλέπει, ἀγαπᾷ, τρομάζει, λειπθυμεῖ καὶ μονοῦ πάσχει μετὰ τῶν κολαζομένων καὶ εὐφραίνεται μετὰ τῶν μακαρίων ἐν τῷ Παραδείσῳ. Παρ' Ὀμήρῳ ὁ ποιητὴς ἴσταται ἀπαθὴς ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ, παρὰ Οὐίργιλίῳ ὁ ποιητὴς παρίσταται ἔστιν ὅπου, ἐκφράζει γνώμας, ἀμφιβολίας, σκεπτικὸς δισταγμοὺς περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ· παρὰ Δάντη δὲ ἡ ὑπόθεσις ἐκτίθεται σχετικῶς πρὸς τὸν ποιητὴν, ὅστις εἶναι ἥρωϊς καὶ συγγραφεὺς, παθὼν καὶ ἀφηγούμενος. Ὁ Δάντης κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης πέμπτης περιπλανᾶται εἰς δάσος, διέρχεται τὸ ὄριον τὸ χωρίζον τοὺς θνητοὺς ἀπὸ τοὺς ζῶντας, καὶ ἀπαντᾷ πάνθηρα, λέοντα καὶ λύκαιναν, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὑποχωρεῖ πλήρης τρόμου· ἐκεῖ ἐμφανίζεται ὁ Οὐίργιλιος, πεμφθεὶς ὑπὸ τῆς φίλης τοῦ ποιητοῦ Βεατρικῆς ἵνα ὀδηγήσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Καθαρτηρίου καὶ ἐξηγήσῃ τὰ ἐν αὐτοῖς. Τὴν περιήγησιν αὐτῶν ἐκτελοῦσιν οἱ ποιηταὶ ἐντὸς 6 ἡμερῶν, ἐξ ὧν τὰς δύο δαπανῶσι πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἄδου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἐξ ἐννέα σπειρῶν, κατερχομένων ἐν εἴδει κώνου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς μέχρι τοῦ κέντρου αὐτῆς· τὰς δὲ τρεῖς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ καθαρτηρίου, ὅπερ ἀνέρχεται ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς γῆς μέχρι τοῦ ἐγέρου ἡμισφαιρίου, ἐνθα κεῖται ὁ Παράδεισος, εἰς ὃν διατρίβει μίαν ἡμέραν. Ἐνταῦθα ἴσταται ὁ Οὐίργιλιος. Καί περ σοφώτατος καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαπώμενος, κατοικεῖ μετὰ τῶν λοιπῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Ἄδου πρὸ τῆς πρώτης σπείρας, ἐνθα μόνη θλίψις τῶν ψυχῶν εἶναι ὅτι δὲν βλέπουσι τὴν θείαν παντοδυναμίαν. Ὡς μὴ λαθῶν λοιπὸν τὴν χάριν τοῦ βαπτί-

σματος, δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω τοῦ Καθαρτηρίου· καὶ ἐνταῦθα παρίσταται ἡ φίλη τοῦ ποιητοῦ Βεατρικῆ, ἣτις περιάγει αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ.

Ὁ Δάντης, καίπερ Χριστιανικὸν ἔπος ποιῶν καὶ ὑπὸ τῶν ιδεῶν τῆς ἐποχῆς του ἐμπνεόμενος, δὲν ἐπιλανθάνεται τῆς ἀρχαιότητος· Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν ὑπὸ διδάσκαλον τὸν Οὐίργιλιον διατελῶν; Τῷ ὄντι ἐπωφελήθη τῶν μυθευμάτων τῶν ἀρχαίων περὶ Ἄδου καὶ ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ τίθησι τοὺς μὲν ἀρχαίους κατὰ τοὺς χαρακτῆρας ἐν τοῖς διαφόροις κύκλοις τοῦ Ἄδου αὐτοῦ, τὰ δὲ μυθικὰ τέρατα ὑπὸ τὸ σχῆμα δαιμόνων παρέστησεν. Ὡστε καὶ ὁ Δάντης, καίπερ κατὰ χρόνους ἦθη, γλῶσσαν, ἀγωγὴν, ἠθροσκείαν, πολὺ τοῦ Ὀμήρου ἀφιστάμενος, εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς τῶν πληρούντων τὴν κάλπην αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ὀμηρικοῦ χειμάρρου. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ τύχη τῶν ἀνθρωπίνων, αἱ γενεαὶ διαδέχονται ἀλλήλας ἐπὶ τῆς γῆς· ἐκάστη εἶναι θυγάτηρ τῆς προτέρας καὶ μήτηρ τῆς ἐπομένης· εἶναι αἱ αὐταὶ καὶ διάφοροι· γεννῶνται ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' ἐκάστη ἔχει ἴδιον χαρακτῆρα καὶ τύπον, ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας αἱ Νηρηίδες παρ' Ὀβιδίῳ.

Οὐ πᾶσαι τὴν αὐτὴν ἔχουσι μορφήν, οὐ δὲ διάφορον ὅμως, ὡς προσήκει ἀδελφοῖς.

facies non omnibus una,

nec diversa tamen: qualem decet esse sororum.

Τὴν δὲ θ'. ὀκτωβρίου ἐγένετο ἐν τῇ Μ. σχολῇ ἡ ὀριστικὴ ἐγκαθίδρυσις τοῦ νέου σχολάρχου κ. Γ. Ἀναστασιάδου, ἀρχιμανδρίτου, παρόντος τοῦ σεβ. προέδρου τῆς Ἐφορίας μητροπολίτου Κυζίκου κ. Νικοδήμου μεθ' ἑνὸς τῶν λαϊκῶν μελῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μ. Συμβουλίου κ. Κ. Βαγιάνη.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Σ. λίαν εἰγενῶς ἐν τῷ διευθυντηρίῳ ἐκφρασεῖσαν εὐχαρίστησιν ἐκ μέρους ἀπάσης τῆς Ἐφορίας πρὸς τὸν καθηγητικὸν σύλλογον διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν σύμπνοιαν, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸν ἐπιδειχθέντα ζῆλον καθ' ὅλον τὸ διάστημα, καθ' ὃ ἐξεπλήρου προσωρινῶς τὰ καθήκοντα σχολάρχου ὃ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς σχολῆς κ. Β. Δ. Καλλίφρων, διεβεβαίωσε, συνιστῶν τὸν νέον σχολάρχην ὅτι κρατυνθήσεται καὶ ἔτι μᾶλλον συσφιγθήσεται ἢ μεταξὺ σχολάρχου, ἔχοντος ὁμολογουμένως τὰ διὰ τοιαύτην θέσιν ἀπαιτούμενα προσόντα, καὶ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου σύμπνοια.

Κατόπιν συναχθέντων τῶν φοιτητῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς σχολῆς, ὃ μὲν σχολάρχης ἀπέτεινε κατάλληλον προσφώνησιν, ὃ δὲ πρόεδρος τῆς Ἐφορίας διὰ βραχέων συνέστησεν αὐτοῖς τὴν ὀφειλομένην ἐπιμέλειαν καὶ εὐπειθίαν εἰς τὰ καθεστῶτα.

ΠΡΟΣΔΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ.

Σεβασμιώτατε δέσποτα,

Κύριοι καθηγηταὶ καὶ φίλοι μαθηταί.

Μετατιθέμενος ἐκ τῆς προσφιλοῦς μοι Θεολογικῆς σχολῆς, μετὰ ὀκταετῆ ἐν αὐτῇ καθηγεσίαν, εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, δὲν δύναμαι νὰ κρύψω, ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἦν αἰσθάνομαι μεγάλην λύπην, χωριζόμενος ἀπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ μοι ἐκείνου σκηνώματος καὶ ἡσυχαστηρίου, ἐν ᾧ καὶ ὡς μαθητῆς καὶ ὡς διδάσκαλος εἶχον τὴν πεποίθησιν ὅτι διῆγον τὰς εὐδαιμονε-

στῆρας ἡμέρας τῆς ἐπιγείου ζωῆς μου, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ἦν αἰσθάνομαι μεγίστην συγκίνησιν, ἐμπιστευόμενος ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας μου τὴν ἐν Χριστῷ μὲν ὄντων τοσοῦτων τέκνων αὐτῶν. Μεγάλη ὄντως ἡ τιμὴ ἢ προσφερομένη μοι, ἐφ' ἣ καὶ εὐχαριστῶ τοῖς τιμήσασί με, τῇ Α. Θ. καὶ προσκυνητῇ μοι παναγιότητι, τῷ ἐντίμῳ Ἐθνικῷ Συμβουλίῳ καὶ τῇ σεβαστῇ τῆς σχολῆς Ἐφορίᾳ, ἀλλ' οἶδα καλῶς, ὅτι τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς δὲν εἶναι κυρίως ἄλλο τι ἢ αὐξήσις τῶν καθηκόντων.

Ἡ τοιαύτη σημασία τῆς προσφερομένης μοι τιμῆς καὶ ἡ συνείδησις τῶν λίαν ἀσθενῶν μου δυνάμεων εἰς ἐκπλήρωσιν πολλῶν καθηκόντων ἐνέβαλέ με εἰς δισταγμὸν οὐ μικρὸν περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς σχολαρχίας ταύτης· ἀλλὰ τὸ καθῆκον τοῦ ὑπακοῦσαι τῆς φωνῆς πατρὸς καὶ πατριάρχου, κρίναντος τὸ πρᾶγμα ἀνάγκη ἀπαραίτητον καὶ διαβεβαιώσαντός με τῇ τῶν εὐχῶν ἐνίσχυσει, ἣ περ ἐγὼ ἀδιστακτικῶς πιστεύω, ἔπεισέ με νὰ ἀναδεχθῶ τὸ ὑπὲρ δύναμιν τοῦτο βᾶρος τῶν καθηκόντων.

Τῷ κωλύματι τούτῳ, τῷ πηγάζοντι καθαρῶς ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς εἰς τὸ ἔργον ἀδυναμίας μου, προσετέθη ἕτερον κώλυμα πολλῶ μείζον καὶ ὅλως παρά προσδοκίαν μου, ἡ σφοδρὰ τῆς Θεολ. σχολῆς ἀντίστασις εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς χωρισμὸν μου. Ἡ ἀντίστασις αὕτη, ἀνταμείψασα πλουσίως καὶ ὑπερεκπερισσοῦ τὴν ἐλαχίστην πρὸς τὴν σχολὴν ἐκείνην ὑπηρεσίαν μου, ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν — ἐὰν εἰσέτι ὑπῆρχε κενὸν ἐν αὐτῇ μέρος — τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ ἠχμαλώτισέ με τῇ τῆς ἰσοβίου εὐγνωμοσύνης αἰχμαλωσίᾳ, ἐν ἣ ἀναφωτῶ πρὸς αὐτὴν, ὅπως οἱ αἰχμάλωτοι τῆς Βαβυλῶνος πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, φιλιότη μοι Θεολογικῆ σχολῆ, ἐπιλησθεῖη ἡ δεξιὰ μου· κολληθεῖη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μὴ σου μνησθῶ. Ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ ἰσχυροτέρου κωλύματος ἀρθέντος δι' ἀγάπην τῆς Θεολ. σχολῆς πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς μεγάλην τοῦ Γένους

σχολήν, ἔχετε με, ἀξιότιμοι συνάδελφοι καὶ φίλτατοι μαθηταί, ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς πηδαλιούχον τῆς ἐτέρας ταύτης πνευματικῆς νεῶς τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, οὐδεμίαν φέροντα γνῶσιν, οὐδεμίαν ἐμπειρίαν τοῦ ἐπιβαλλομένου μοι ἔργου, ἀλλὰ μόνον ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς αὐτὸ καὶ θέλῃσιν ἀγαθὴν πρὸς τὸ ἐπιμελῶς καὶ εὐγνωμόνως μανθάνειν παρὰ τῶν πολυπειρῶν ἑρετῶν αὐτῆς τὰ τοῦ πηδαλιούχου καθήκοντα.

Τῆς πνευματικῆς ταύτης νεῶς οἶονεὶ ἐπιβάται πλωτῆρες ὑμεῖς, χρῆσταί τῆς πατρίδος ἐλπίδες, πλεῖτε δι' αὐτῆς ἀσφαλῶς τὴν πολυκύμαντον τῆς νεότητος θάλασσαν, κομίζοντες τῷ Γένει ἡμῶν ἐμπόρευμα πολύτιμον τὴν χριστιανικὴν παιδείαν, τὸν χριστιανικὸν πολιτισμόν. Χαρακτηρίζω δὲ οὕτω τὸν πολιτισμόν, διότι διὰ μόνου τοιοῦτου χαρακτηρισμοῦ παρίσταται ὁ ἀληθὴς πολιτισμός. Βεβαίως δὲ εἶναι ξένη τῇ σχολῇ ταύτῃ ἡ φωνὴ χριστιανικῆς παιδείας, ἐξ ὅτου μάλιστα οἱ δύο τελευταῖοι πεπνευμένοι ἰθύντορες αὐτῆς λίαν ἐπιτυχῶς ἀνέπτυξαν ἐν αὐτῇ τὴν ἔννοιαν ταύτην· ἐυκόλως δὲ ἐννοεῖτέ με λέγοντα, ὅτι ἀπόστολοι τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι μόνοι οἱ κληρικοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ λαϊκοί. Ἐπομένως δύναται καὶ ἀνάγκη νὰ γίνηται λόγος περὶ χριστιανικῆς παιδεύσεως καὶ ἐν σχολῇ μὴ Θεολογικῇ· ἐὰν ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ περιλαμβάνη μόνον τοὺς θεολόγους, τοὺς κληρικοὺς μόνον, ἔλεονότεροι πάντων τῶν ἐθνικῶν εἰσιν οἱ τῶν Χριστιανῶν λαϊκοί.

Ναί, φίλτατοι μαθηταί, ὁ προσρισμὸς ὑμῶν οὐδόλως εἶναι ὑποδεέστερος τοῦ τῶν θεολόγων· προαλείφεσθε καὶ ὑμεῖς ἀθληταί κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἰσχυροῦ πολεμίου τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἀμαρτίας· προγυμνάζεσθε καὶ ὑμεῖς στρατιῶται τοῦ αὐτοῦ ἐπουρανίου βασιλέως Χριστοῦ· προπαιδεύεσθε κήρυκες τοῦ αὐτοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου, ἀπόστολοι τοῦ αὐτοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ μὲν ὡς καλλιτέχνης ἢ καὶ τεχνίτης, ὁ δὲ ὡς ἐπιστήμων· ὁ μὲν ὡς

ἄρχων πόλεως, ὁ δὲ ὡς ὑπὸ πῶτος ἄρχοντας· ὁ μὲν ὡς νομοθέτης, ὁ δὲ ὡς νόμου ἐκτελεστής· ὁ μὲν ὡς δικαστής, ὁ δὲ ὡς συνήγορος· ὁ μὲν ὡς ἔμπορος, ὁ δὲ ὡς τραπεζίτης· ὁ μὲν ὡς παιδαγωγός, ὁ δὲ ὡς δημοσιογράφος· ὁ μὲν ὡς τοῦτο, ὁ δὲ ὡς ἐκεῖνο τὸ ἐπιτήδευμα μετερχόμενος, πάντες δὲ ὡς πατέρες οἴκων χριστιανικῶν. Ἄλλ' ἢ τοσοῦτον ὑψηλὴ ἀποστολὴ ἀπαιτεῖ πάντως καὶ προπαρασκευὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Τὴν προπαρασκευὴν ταύτην ὑπισχνεῖται ὑμῖν ἡ πνευματικὴ τροφὸς ὑμῶν αὕτη σχολή. Ἡ ἀκρόασις ἄρα τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων μαθημάτων καὶ ἡ σπουδὴ αὐτῶν δὲν εἶναι ἔργον ἀδιάφορον, δὲν εἶναι ἀπλοῦν ἔθιμον τῶν νεανίσκων τὸ φοιτᾶν εἰς τὴν σχολὴν ἐπὶ τινα ἔτη, ἀλλ' ἡ σύντονος προσοχὴ τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἡ ἐπιμελὴς ἐπανάληψις καὶ μελέτη αὐτῆς ἴσα δύναται τῇ θεῷ λατρείᾳ, εἶναι ὡσεὶ προσευχῆ· ἡ σκέψις, ἡ πρὸς λύσιν ἀλγεβρικοῦ τινος ζητήματος δαπανωμένη ἢ ἔρευνα τῶν νόμων τῶν ἀστέρων, ἢ ἀνίχνευσις τῆς σημασίας λέξεώς τινος, τῆς δυνάμεως μορίου τινός, πᾶσαι, ἐνὶ λόγῳ, αἱ σχολικαὶ ἐργασίαι, γινόμεναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ καταστῆσαι ἑαυτὸν χρήσιμον τῷ πλησίον, ἦτοι παντὶ ἀνθρώπῳ, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐρμηνείαν τοῦ πλησίον, δὲν εἶναι ἐργασίαι ἀνωφελεῖς, οὐδὲ ἀδιάφοροι, ἀλλ' εἶναι ἐργασίαι εὐεργετικαὶ καὶ ἀγαθῆ· οὕτω δὲ κατορθοῖ ὁ Χριστιανὸς τὴν ἄλλως ἀκατόρθωτον νομιζομένην, ἀναγκαιοτάτην δὲ ἐντολὴν τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, διότι πάσης ἐργασίας αὐτοῦ τελικὸν σκοπὸν προτίθεται τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἔλεον θέλοντα καὶ οὐ θυσίαν.

Ἐπιμελεῖσθε λοιπὸν, φίλτατοι ὁμιληταί, πάντων τῶν μαθημάτων ὑμῶν μετὰ τοιαύτης διαθέσεως καὶ πεποιθήσεως, αἰτούμενοι φωτισμὸν παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, καὶ ἔστε βέβαιοι οὐ μόνον περὶ τῆς προσκίρου, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰωνίου δόξης ὑμῶν.

SISMANOGLIO
MEGARO

Τὴν δὲ 17. ἰουνίου (κυριακὴν), συμφώνως τῷ ἐκδεδομένῳ Προγράμματι, ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῶν δημοσίων ἐξετάσεων ἐν τῇ Λέσχῃ «Μνημοσύνη», τὴν 6. ὥραν τουρκιστὶ ἀκριβῶς. Μετὰ τὴν νενομισμένην τελετὴν, γενομένην ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἴκου. Πατριάρχου κ. Ἰωακείμ, παρόντων τῶν σεβασμιωτάτων ἀγ. Ἀρχιερέων, τῶν ἐφόρων, καὶ Ἰκανοῦ ἐπιλέκτου ἀκροατηρίου, ὁ σχολάρχης ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰ. Ἀναστασιάδης ἀπήγγειλε τὴν εἰθισμένην ἐκθεσίν, ἔχουσαν ὡδε.

Παναγιώτατε δέσποτα,

σεβαστοὶ Ἱεράρχαι

καὶ ἡ λοιπὴ ἐντιμοτάτη καὶ φιλόμουσος οὐλήγυρις.

Ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς Πατριαρχικῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς ἀρχομένου τοῦ παρελθόντος ὁδίου, εὖρον αὐτὴν διανύουσαν τὸν δρόμον τῶν μαθημάτων ἀπὸ 20 περίπου ἡμερῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἐλλογιμωτάτου κυρίου Β. Δ. Καλλιφρονος, ὡπερ ἀνετέθη προσωρινῶς ἡ διεύθυνσις, ἀφ' οὗ, ὡς γνωστὸν, ὁ τέως διευθυντὴς αὐτῆς ἀρχιμανδρίτης κ. Φιλ. Βρυέννιος ἐξελέγη μικρὸν πρὸ τῶν ἐναρξέων καὶ ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Σερβῶν. Ἀφ' ἧς δὲ ἡμέρας ἀνέλαβον τὴν διεύθυνσιν μέχρι τῆς σήμερον ἐβίδισεν ἡ σχολὴ τὴν πορείαν αὐτῆς τακτικῶς κατὰ τὸ πρὸ τῶν ἐναρξέων ἤδη συντεταγμένον πρόγραμμα τῶν μαθημάτων αὐτῆς, τῶν μὲν κκ. καθηγητῶν διδασκάντων κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ προγράμματος ὠρισμένας ὥρας ἀκριβῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἐκτὸς τῶν δι' ἀσθένειαν ἀναγκασθέντων νὰ διακόψωσι τὰ μαθήματα αὐτῶν ἐπὶ τινος ἡμέρας ἢ ἐβδομάδας, τῶν δὲ μαθητῶν οὐχὶ πάντων ἀνεξαιρέτως φοιτησάντων τακτικῶς καὶ ἀκροασαμένων ἐπιμελῶς τῶν μαθημάτων. Ἄλλ' ἐνταῦθα, πρὶν ἢ προβῶ εἰς τὴν λεπτομερεστέραν ἐκθεσίν τῆς καταστάσεως τῆς

σχολῆς κατὰ τὸν περὶ τούτου κείμενον νόμον, κρίνω καθήκον μου ἱερὸν ἵνα ἐκφράσω δημοσίᾳ τὴν πολλὴν μου εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους καὶ ἀγαπητούς μοι συναδέλφους ἐπὶ τῇ πολυτίμῳ αὐτῶν συνδρομῇ, ἣν μοι παρέσχον προθύμῳς ἐν παντὶ καὶ πάντοτε εἰσαγαγόντές με ἡρέμα εἰς τὴν σπουδὴν τῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς, καὶ ὑποδείξαντές μοι σοφῶς καὶ ἐμπείρως τοὺς τρόπους τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγῆς αὐτῆς ἀξίως οὐ φέρει ὀνόματος, καὶ ὧν καταβάλλονται ὑπὲρ αὐτῆς μεριμνῶν καὶ φροντίδων Πατριάρχου, Συμβουλίου, Ἐφορίας, Ἀδελφότητος, παντὸς ὁμογενοῦς καὶ παντὸς φίλου τῆς σχολῆς· ἀξίως δὲ καὶ τῶν τιμίων ιδρώτων καὶ πόνων, τῶν ἐν αὐτῇ μετὰ ζήλου ἀπαραμίλλου διδασκόντων ἀνδρῶν, θεωρούντων τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν οὐχὶ πορισμὸν βίου, ἀλλ' ἱερωτάτην προσφορὰν τῷ Γένει αὐτῶν. Μετὰ πλείστης δὲ ὁσος θυμηδίας εὖρον τοὺς συναδέλφους μου ἅπαντας πρεσβεύοντας τὰς ἀρχὰς τοῦ «σπεύδειν βραδέως», καὶ τοῦ «στέργειν τὰ παρόντα, ζητεῖν δὲ τὰ βελτίω». Οἱ κλονισμοὶ τῷ ὄντι, οὗς ὑφίστανται τὰ τε ἄλλα καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, προέρχονται συνήθως ἐκ τῶν βιαίων καὶ ἀνεφαρμόστων μεταρρυθμίσεων καὶ ἐκ τοῦ κρίνειν περὶ τῶν παρόντων ὡς ὅπως φαύλων· ἡ δὲ βιαία σπουδὴ καὶ ἡ κρίσις, ἡ οὐδὲν ἀγαθὸν ἐν τῇ παρούσῃ καθορῶσα, καθιστᾶσι πάντοτε ἐπικινδύνους καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιζημίους τὰς χρησιμωτάτας καθ' ἑαυτὰς καὶ ἀναγκαιοτάτας μεταρρυθμίσεις καὶ βελτιώσεις τῶν ἐπικρατούντων πλημμελῶν ἐν τοῖς πλείστοις ἐθίμων καὶ συστημάτων. Ὅθεν μετὰ τῶν συνετῶν συναδέλφων μου βουλήν ἐβουλεύσαμεν ἵνα, ζητοῦντες τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῆς ἡμετέρας σχολῆς, τὴν βραδεῖαν ἐλώμεθα σπουδὴν καὶ εἰσαγάγωμεν μεταρρυθμίσεις τὰς ἀπολύτως ἀναγκαίας καὶ εὐχερῶς ἐφαρμοζομένας, τὰς ὁποίας ὡς τοιαύτας ἐπικυρώσουσιν, ὡς πεποιθήμεν περὶ τούτου, αἱ τε ἄλλαι τῆς σχολῆς ἀρχαὶ καὶ ἰδίᾳ ἡ σεβαστὴ αὐτῆς Ἐφορία, ὑποστηρίζουσα αὐτὰς τῇ ἀρμοδίᾳ καὶ

νομίμω αὐτῆς ἰσχύϊ. Οὕτω δὲ συνεφωνήσαμεν μετὰ τῶν ἐμπείρων συναδέλφων μου, ἵνα ἐν τῇ πορείᾳ ἡμῶν μὴ ἀνήκωμεν μήτε τοῖς ἀπολύτοις συντηρητικοῖς, μήτε τοῖς ἀκράτοις προοδευτικοῖς, ἀλλὰ βυθίσωμεν τὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων μέσῃν καὶ βασιλικῇν ὁδὸν, ἀλλοθὲν τε καὶ ἐκ πείρας εἰδότες ὅτι ἡ μὲν ἀπόλυτος συντηρητικότης φέρει νέκρωσιν, ἡ δὲ ἀκρατος ἦτοι ἀκαιρος καὶ πρόωρος προοδευτικότης καταστροφῆς γίνεται καὶ οὐχὶ βελτιώσεως πρόξενος. Μετὰ τὴν ἐκφρασιν τῆς πρὸς τοὺς συναδέλφους μου ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης καὶ τὴν εὐχάριστον δῆλωσιν τῶν συμφώνων ἡμῶν ἀρχῶν, αἵτινες εἶναι βίσις ἀσειστος τῆς πνευματικῆς ἡμῶν οἰκοδομῆς, ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς, ἀρχόμενος ἐκ τῆς ὑλικῆς αὐτῆς καταστάσεως. Ἐν τῷ μητρώῳ τῆς σχολῆς μέχρι μὲν 10ης Ὀβρίου, ἡμέρας, καθ' ἣν κυρίως ἀνέλαβον τὰ τῆς διευθύνσεως καθήκοντα, εὗρον ἐγγεγραμμένους μαθητὰς 425. Ἀπὸ ταύτης δὲ τῆς ἡμέρας μέχρις ἀπριλίου φθίνοντος, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος τῆς διαρκείας τῶν ἐγγραφῶν, ἐνεγράφησαν ἕτεροι 83. Πάντων δὲ συμποσομένων εἰς 508, ἐκ μὲν Κωνσταντινουπόλεως ὀρμῶνται 172, ἐκ δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας 124, ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας 126, ἐκ τῶν νήσων 44, καὶ ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος 45. Τούτων δὲ πάντων τῇ μὲν Α'. τάξει τοῦ Α'. τμήματος ἦτοι τῇ ἀνωτέρᾳ τοῦ Γυμνασίου κατετάχθησαν 36, τῇ δὲ Β'. 24, τῇ Γ'. 53, καὶ τῇ Δ'. 61. τῇ δὲ α. τοῦ β'. τμήματος ἦτοι τῇ ἀνωτέρᾳ τοῦ Σχολαρχείου κατετάχθησαν μαθητὰς 83, τῇ β'. 109, τῇ γ'. 69 καὶ τῇ δ'. 79. Ἐκ τούτων δ' ἔλειψαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους διὰ διαφόρους αἰτίας 3 ἐκ τῆς Α'. τοῦ Γυμνασίου, 6 ἐκ τῆς Β', 40 ἐκ τῆς Γ'. καὶ 7 ἐκ τῆς Δ'. ἐκ δὲ τῆς α. τοῦ Σχολαρχείου ἔλειψαν 9, ἐκ τῆς β'. 29, ἐκ τῆς γ'. 26 καὶ ἐκ τῆς δ'. 20, ἦτοι πάντες οἱ τὰς τάξεις λείψαντες συνεποσώθησαν εἰς 110 (α). Ἐκ τῶν ἀποχωρησάντων ἐκ τῆς σχολῆς 110

(α) Οἱ πέρυσιν ἀποχωρήσαντες τῆς σχολῆς ἐπὶ διαφόροις λόγοις ἦσαν

μαθητῶν περὶ ὀλιγίστων δύναται νὰ εἴπῃ ἡ σχολαρχία διὰ ποίαν αἰτίαν ἐγκατέλιπον τὴν Σχολὴν, διότι οἱ ὀλιγίστοι οὗτοι ἀνήγγειλαν αὐτῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἀποχωρήσεως αὐτῶν. τῶν δὲ ἄλλων καὶ ζητοῦσα ἡ σχολαρχία τὴν αἰτίαν δὲν ἠδύνατο νὰ μάθῃ, διότι οἱ ἐγγυηταὶ αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀγνωστοί. Ἴνα δὲ μὴ συμβαίῃ τούντεῦθεν τοιαύτη ἀνωμαλία καὶ πρὸ πάντων διὰ λόγους πειθαρχικούς, καὶ πρὸς παῦσιν τῶν συνεχῶν ἀπουσιῶν, ἀνάγκη μεγίστη παρίσταται ἵνα οἱ μαθηταὶ ἐγγραφόμενοι δῶσιν ἐγγυητὰς πρόσωπα ἀξιόχρεα καὶ, εἰ δυνατόν, κατοικοῦντα ἐν Φαναρίῳ ἢ ἐν ταῖς παρακειμέναις αὐτῷ ἐνορίαις. Πρὸς πίστωσιν δὲ τῆς ἀληθείας δύναται ὁ ἐγγυητὴς νὰ δηλώσῃ τὴν ἐγγύησιν αὐτοῦ οὐχὶ δι' ἀπλοῦ λόγου καὶ δὴ διὰ τρίτου προσώπου, ἀλλὰ διὰ τακτικοῦ ἐγγυητικοῦ γράμματος, ὑπισχνούμενος καὶ τινα ἀποζημίωσιν πρὸς τὴν σχολὴν, ἐὰν ὁ ὑπὲρ οὗ ἐγγυᾶται μαθητὴς, μὴ πειθόμενος τοῖς νόμοις τῆς σχολῆς, ἀποπεμφθῇ ἐξ αὐτῆς. Ἐλπίζω, ὅτι ἡ σεβαστὴ Ἐφορία, ἡ πάντοτε ταῖς προτάσεσι τῆς σχολαρχίας ὡς πρόθυμον καὶ προσεκτικὸν παρασχοῦσα, ἐπιτρέψει αὐτῇ ἵνα ἐπὶ τῶν νέων ἐγγραφῶν ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν παρουσιαζομένων μαθητῶν τοιούτους ἐγγυητὰς. Ἡ ὑπερβολικὴ ἐλευθερία καὶ εὐκολία, ἡ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ καὶ ἀποχωρήσει τῶν μαθητῶν ἐπικρατοῦσα, γίνεται τῇ σχολῇ πρόξενος οὐ μικρᾶς ζημίας. Ἐπειδὴ ἡ ἡμετέρα σχολὴ εἶναι καὶ ὀνομάζεται τοῦ Γένους σχολῆ, ἐντεῦθεν, ὡς φαίνεται, νομίζουσι τινες, ὅτι πᾶς τις, ὡς μέλος τοῦ Γένους, δικαιούται νὰ εἰσαγάγῃ καὶ ἐξαγάγῃ μαθητὴν, ὅταν καὶ ὅπως βούλεται ἄλλ'

102 (Ἐκθ. σ. 7). Οἱ προπερυσιν ἀποχωρήσαντες δὲν σημειοῦνται, οἱ δὲ λείψαντες κατὰ τὸ ἔτος 72—73 ἀνέρχονται εἰς 109 ἐκ 468 ἐγγεγραμμένων. Ἡ αὐτὴ λειποταξία παρατηρεῖται καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἔτεσιν.

ὅμως, διότι εἶναι καὶ λέγεται τοῦ Γένους σχολῆ, διότι ὅλω τῷ Γένει μέλει περὶ αὐτῆς, διότι ὅλον τὸ Γένος ὡς εἰς ἄνθρωπος βοηθεῖ αὐτῇ ὕλικῶς τε καὶ ἠθικῶς, ἀπεκδεχόμενον παρ' αὐτῆς πλείστα ὅσα πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ διότι θεωρεῖ αὐτὴν φάρον τῆς ἐν τῇ εὐρείᾳ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατεῖᾳ Ἀνατολῆς, διὰ τοῦτο ἀκριδῶς καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως πρέπει νὰ ἀπαιτῶσιν ἵνα ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Γ. σχολῆ ἐπικρατῆ ἡ αὐστηροτέρα τάξις ἐν πᾶσι, διότι μόνον διὰ τοιαύτης τάξεως δύναται νὰ ἀνταποκριθῆ ἡ σχολῆ πρὸς τὸν μέγαν αὐτῆς προορισμόν. Οἱ σεβαστοὶ καὶ ἐντιμοὶ ἀκροαταὶ μου παρατήρησαν πάντως ἐν τῷ ἀνωτέρω ἐκτεθέντι διαγράμματι τῶν τάξεων ὅτι τινὲς τούτων περιεῖχον μαθητὰς πλείους τῶν 60, 70, 80 καὶ 100 (ἡ β' τοῦ β' τμ. περιεῖχεν 109). Ἐν τοῖς μεγάλοις τούτοις ἀριθμοῖς κείται ἡ μεγαλητέρα ἔλλειψις, ἡ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἡ μεγαλητέρα πληγὴ τῆς σχολῆς. Ὁ ὑπερβολικὸς εὗτος πληθυσμὸς τῶν τάξεων, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καιρίως φθείρει τὴν τῶν μαθητῶν ὑγείαν καὶ τὴν εὐταξίαν καθίστησι δυσχερεστάτην ἐντὸς στενοχωρῶν δωματίων, τὰ μέγιστα βλάπτει καὶ τὴν ἐν μαθήμασι πρόοδον. Ἐὰν δὲ εἶπω ὅτι παρακωλύει τὴν τῶν μαθητῶν πρόοδον κατὰ τὰ $3\frac{1}{4}$ ἢ τοὶ τὰ $3\frac{1}{4}$ τῶν κόπων, ἐπομένως καὶ τῶν γινομένων ἀδροσάτων δαπανῶν ὅπως ματαιοῖ, οὐδεμίαν ὑπερβολὴν λέγω. Ἐὐ μάλιστα τοῦτο κακὸν τῆς σχολῆς δὲν θεραπεύεται, καὶ ὅταν αὕτη κτήσῃται, σὺν Θεῷ, κτίριον νέον καὶ εὐρυχωροτέρας αἰθούσας πᾶν παραδόσεων, εἰς τὰς ὁποίας ὡς εἰς νέας, στερεὰς καὶ εὐρυχωροτέρας πάντως θὰ συρρέωσι καὶ μαθηταὶ ἔτι πολυαριθμότεροι καὶ τὸ κακὸν ἔσται τότε χειρόν. Εἰς ταύτην τὴν οὐσιώδη τῆς σχολῆς ἔλλειψιν, τὴν καὶ ὑπὸ τῆς προηγουμένης σχολαρχίας καὶ τῶν καθηγητῶν ὀρθότατα παρατηρηθεῖσαν (α), ἐπιστήσας εὐθύς

(α) Ἰδ. ἔκθ. τοῦ ἔτους 74—75, σελ. 54, τοῦ ἔτους 71—72, σελ. 29, τῶν ἔτων 67—70, σελ. 158.

ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν μου, ἀνηνέχθην ἐγκαίρως πρὸς τὴν σεβ. Ἐφορίαν περὶ τῆς δυνατῆς θεραπείας αὐτῆς. Ἡ δὲ σεβ. Ἐφορία, λίαν προθύμως ὑποσχομένη τὴν ἐν τῷ μέλλοντι θεραπείαν τῆς σπουδαίας ταύτης ἔλλειψεως τῆς σχολῆς, ἐπελάβετο συντόμως τῆς μελέτης σχεδίου τινός, προταθέντος αὐτῇ ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα δηλονότι ἡ οὐ μακρὰν τῆς ἡμετ. σχολῆς καιμένη Ἑλληνικὴ τοῦ Τζιβαλίου σχολῆ, ἡ ἀριθμοῦσα μόλις 60 μαθητὰς ἐν ταῖς τρισὶν αὐτῆς τάξεσι, μεταβληθῆ εἰς ἄλλην κατὰ πάντα ὁμοίομορφον προκαταρκτικὴν σχολῆν. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐφάνη λίαν πρακτικὸν καὶ συμφέρον τῇ τε Μ. σχολῆ καὶ τῇ συνοικίᾳ τοῦ Τζιβαλίου, τῆς μὲν πρώτης θεραπευδὸν σπουδαίαν ἔλλειψιν, διανεμομένων τῶν πολυπληθῶν 4 τάξεων τῆς μιᾶς προκαταρκτικῆς σχολῆς εἰς ἰσαριθμοὺς τάξεις δύο προκαταρκτικῶν σχολῶν, τῆς δὲ συνοικίας τοῦ Τζιβαλίου προάγον τὴν σχολῆν εἰς πλήρες Σχολαρχεῖον, ὅμοιον κατὰ πάντα τῷ Σχολαρχεῖῳ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς. Ἡ πραγμάτωσις τοῦ σχεδίου τούτου ἐξηρτάτο ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐξῆς δύο ὄρων. Ἡ μὲν Μ. σχολῆ ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃ τὴν δαπάνην τῆς διδασκαλίας τῆς ἀνωτέρας μόντης τάξεως, ὡς προστιθεμένης ἰδίᾳ χάριν αὐτῆς, ἡ δὲ δαπάνη αὕτη ὑπολογισθεῖσα εἰς 100—120 λίρας τὸ ἔτος, δὲν ἐφάνη δυσεύρετος· ἡ δὲ συνοικία τοῦ Τζιβαλίου ὑπεχρεῦτο νὰ ἀναλάβῃ τὴν παρασκευὴν τεσσάρων εὐρυχωρῶν αἰθουσῶν τῶν παραδόσεων καὶ τὴν ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τῆς διδασκαλίας τῶν κατωτέρων τριῶν τάξεων τοῦ Σχολαρχείου, ἀπολαύουσα, ἀντὶ τῆς μείζονος ἢ πρότερον δαπάνης αὐτῆς, τῶν μειζόνων ἀγαθῶν τῆς εὐτῷ πραγματοποιημένης σχολῆς αὐτῆς. Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ τε ἔφοροι τῆς σχολῆς τοῦ Τζιβαλίου καὶ τινες πρόκριτοι αὐτῶν, ἄσμενοι ἀκούσαντες τὸ σχέδιον καὶ καλῶς ἐννοήσαντες τὸ μέγα ἠθικὸν κέρδος τῆς συνοικίας αὐτῶν, προέβησαν εἰς σκέψεις προκαταρκτικὰς ἐν ἐξυτοῖς καὶ συσκέψεις μετὰ τινῶν ἐφόρων καὶ τῆς διευθύνσεως τῆς Μ. σχολῆς, ἀλλὰ

μέχρι τοῦδε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποφασίσωσι τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὄρου, τοῦ ἀνήκοντος αὐτοῖς. Εὐχῆς δὲ ἔργον ἐστὶν ἵνα οἱ κατὰ πάντα φιλόκαλοι καὶ φιλόμουσοι κάτοικοι τοῦ Τζιβαλίου, κάλλιον ἐκτιμήσαντες τὸ διανοητικὸν αὐτῶν ὄφελος, ἀποφασίσωσι φιλοτίμως νὰ προαγάγωσι τὴν σχολὴν αὐτῶν εἰς πλήρες Σχολαρχεῖον, ἐλαχίστην ἔτι δαπάνην προστιθέντες ταῖς ἤδη γινόμεναις δαπάναις καὶ ἅπαξ διὰ πολλὰς δεκαετηρίδας δαπανήσαντες εἰς ἀνακαίνισιν αὐτῆς ποσὸν τι οὐχὶ πάντως ὑπερβαῖνον τὰς ὑλικὰς αὐτῶν δυνάμεις καὶ τὴν φιλόμουσον προαίρεσιν. Οὕτω δὲ ποιήσαντες, ἑαυτοὺς μὲν ὠφελήσουσιν ἀμέσως, τῇ δὲ Μ. σχολῇ βοηθήσουσιν ἐμμέσως καὶ ἄνευ ὑλικῆς συνδρομῆς. Ἡ β'. σπουδαία τῆς σχολῆς ἔλλειψις, ἡ πρὸ πολλοῦ, πρὸ 10 καὶ πλειόνων ἐτῶν κατανοηθεῖσα, ἡ πανταχοῦ, ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῆς σχολῆς, καὶ ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἐκθέσεσι τῶν δύο προκατόχων σχολαρχιῶν, ὑπόθεσις τοῦ λόγου γινομένη καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ ἐντεῦθεν πασιφανῆς καταστάσα, ἡ στενοχωρία, λέγω, καὶ ἡ σαθρότης καὶ τὸ νοσῶδες τοῦ κτιρίου αὐτῆς, οὐδὲ πρέπει νὰ λογίζεται ἐν ταῖς ὑπαρχούσαις ἐλλείψεσι τῆς σχολῆς· διότι πρὸς ἄρσιν αὐτῆς ἐλήφθησαν ἀξιεπαίνως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα καὶ εὐρέθη ἤδη τὸ οἰκόπεδον, ἠγοράσθη ὑπὲρ τῆς σχολῆς ὑπὸ τοῦ γενναιοδώρου εὐεργέτου τοῦ Γένους, τοῦ εὐγενεστάτου κ. Γ. Ζαρίφη, προκατεβλήθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ μακαρίτου ἀρχιμ. Ἀνανίου τοῦ Βατοπεδινοῦ αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς ἀνέγερσιν τῆς νέας σχολῆς δαπάναι, καὶ ἀνωρύχθησαν τὰ θεμέλια κατὰ τὸν παρελθόντα αὐγουστον. Ἄλλ' ἐν ᾧ πάντες χαίροντες καὶ εὐλογοῦντες τὰ ὀνόματα τῶν μεγαλοδώρων ἰδρυτῶν ἀνέμενον τὴν πανήγυριν τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου, παρενεβλήθη αἴφνης καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν πρόσκομμα, εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ ὁποίου κατεβλήθησαν ἐκ νέου οὐ μικραὶ προσπάθειαι, ὑπάρχει δὲ ἐλπίς ὅτι ἐντὸς ὀλίγου, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀκαμάτου ἐκείνου εὐεργέτου τοῦ Γένους, τῆς Ἐ-

φορίας καὶ τῶν ἄλλων τῆς σχολῆς ἀρχῶν, θὰ ἀξιοθῶμεν νὰ ἰδῶμεν κατατιθέμενα τὰ θεμέλια τοῦ νέου κτιρίου τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς ἐπ' οἰωνοῖς ἀρίστοις τῆς νέας καὶ εὐτυχεστέρας ἱστορίας τοῦ πολυπαθοῦς Γένους ἡμῶν, ὑπὸ τὴν δικαίαν καὶ φιλάνθρωπον κυβέρνησιν τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἀνακτος Μουράτ τοῦ Ε'. Νῦν λοιπόν, ὅτε πρόκειται ὅσον οὐπω νὰ ἀρξῆται ἡ ἀνέγερσις τῆς νέας σχολῆς, περιττὸν πάντως καθίσταται τὸ ἐκτραγωδεῖν τὴν ἐλεεινὴν τῆς σχολῆς κατάστασιν, πῶς δηλ. καὶ πόσοι τῶν μαθητῶν, μὴ εὐρίσκοντες θρανίον μετὰ γραφείου, κάθηνται ἐπὶ ἀπλῶν ἐδωλίων, κυπτοὶ γράφοντες ἐπὶ τῶν γονάτιων, πόσοι ἄλλοι, οὐδὲ τοιαῦτα καθίσματα εὐρίσκοντες, ἴστανται ὄρθιοι ἐπὶ 4 καὶ 5 ὥρας, μὴ δύναμενοι γράψαι τι ἢ σημειῶσαι τῶν τῆς διδασκαλίας ἀξιοσημειώτων, πῶς ἀναπνέουσιν ἀέρα λίαν μεμολυσμένον, πῶς οἱ διδάσκαλοι μετὰ μεγάλου ἀγῶνος διασχίζοντες τὸ συμπεπυκνωμένον πλῆθος τῶν μαθητῶν καὶ οὐ σπανίως πατοῦντες ἀκουσίως καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, μόλις φθάνουσιν εἰς τὴν ἔδραν, πόσων ἀτάξιων πρόξενος γίνεται ἡ στενοχωρία τῶν δωματίων καὶ ἡ ἐλλειψις εὐρυχώρου ὅπως οὐν αὐτῆς ἀναγκαιοτάτης εἰς μικρὰν διάχυσιν ἐν καιρῷ τῶν διαλειμμάτων, πῶς ταύτας καὶ ἄλλας ὁμοίας ζημίας τῆς σχολῆς, προερχομένης ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ κτιρίου αὐτῆς, παραλείπω νῦν, οὐ μόνον ὡς γνωστὰς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐντὸς ὀλίγου θεραπευθησομένης τῇ συντόνῳ προνοίᾳ πρὸ πάντων τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑλικῆς τῆς σχολῆς καταστάσεως μεταβαίνων δὲ εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς ἤτοι τῆς ἐν τῇ σχολῇ εὐταξίας τῶν μαθητῶν, λέγω ἐν γένει ὅτι ἡ ὑλικὴ τῆς σχολῆς κατάστασις ἐπηρεάζει οὐ μικρὸν, ὡς ἤδη καὶ ἐν ταῖς προηγουμένοις ἐδηλώθη τοῦτο, τῇ τῶν μαθητῶν εὐταξίᾳ καὶ κοσμιότητι. Πολλὰ διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ καθίστανται ἀνεφάρμοστοι, διότι δὲν βοῦνται ὁ τύπος πρὸς ἐφαρ-

μογήν αὐτῶν. Οὕτω π. χ. ἐν τοῖς ὀκταλέπτοις διαλείμμασι, τοῖς μεταξὺ τῶν μαθημάτων ἐξ ἀνάγκης γινομένοις, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρατῶνται οἱ μαθηταὶ πάντες ἐν τοῖς στενοχώροις δωματίοις τῶν παραδόσεων, ἵνα μὴ ἡ πληθὺς αὐξήσῃ τὸν τοῦ ἀέρος μολυσμὸν, ἀλλ' ἵνα ἐπὶ μικρὸν ἀνανεωθῇ ὁ μεμολυσμένος ἀήρ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμποδισθῇ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ ἐναντι τῶν Πατριρχείων καὶ τὸ περιτρέχειν ἐν τῇ αὐλῇ αὐτῶν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ περὶ μεσημβρίαν ἡμιοριαίου διαλείμματος, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ σχολὴ δὲν ἔχει αὐλὴν εὐρύχωρον οὐδὲ ἰδίαν αἴθουσαν τοῦ λιτοτάτου τῶν μαθητῶν γεύματος. Βεβαίως αἱ ὑλικάι αὐταὶ ἐλλείψεις τῆς σχολῆς δὲν γίνονται ἀφορμὴ τοῦ θορυβεῖν ἢ τοῦ ἀτακτεῖν τοῖς κοσμιωτέραν ἀγωγὴν κεκτημένοις μαθηταῖς, ἀλλ' ἡ σχολὴ, προτιθεμένη νὰ καταστήσῃ κοσμίους καὶ εὐτάκτους πάντας αὐτῆς τοὺς μαθητάς, ὀφείλει νὰ ἄρῃ πᾶσαν ἀφορμὴν, καὶ τὴν ἐλαχίστην, τὴν ὅπως οὖν τρέφουσαν τὸν θόρυβον ἢ τὴν ἀταξίαν. Τὸν λόγον ποιούμενος ἐνταῦθα περὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν μαθητῶν, ὀφείλω νὰ ἐπαινέσω τὴν εὐπείθειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν πάντων σχεδὸν τῶν μαθητῶν, ὧν τρισὶ μόνοις, ἀτασθαλοῖς παιδαρίοις, ἐφηρμόσθη ἡ ποινὴ τῆς ἀποπομπῆς, ἐνὶ μὲν τῆς τελευταίας, δυσὶ δὲ τῆς παρατελευταίας τάξεως τοῦ Σχολαρχείου. Τὴν ἐν τῇ παραδόσει ἀθορυβωτέραν διαμονὴν ἐν ταῖς ὥραις ταῖς πρὸ τῶν μαθημάτων καὶ ἐν τοῖς διαλείμμασι κατώρθωσε μᾶλλον τῶν ἄλλων ἢ β' τάξις τοῦ Γυμνασίου, ἡκιστα δὲ πασῶν ἢ α' τάξις τοῦ Σχολαρχείου. Ἡ δὲ πρώτη τάξις, ἡ τῶν τελειοφοίτων, πολυτάκτως μὲν ὑποσχομένη, κάλλιστα δὲ συναισθηνομένη τὸ ἰδιαίτερον καθῆκον αὐτῆς τοῦ διδόναι ταῖς ἄλλαις τάξεσι τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς ἡσύχου καὶ ἀθορύβου διαμονῆς καὶ μελέτης ἐν τῇ παραδόσει, καὶ κατορθώσασα τοῦτο ἐκ διαλειμμάτων, δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ ἀδιαλείπτως. Ἀλλ' ἔδωκεν ὅμως πᾶσι τοῖς μαθηταῖς τῆς σχολῆς παράδειγμα ἀξιόζηλον χριστιανικῆς ἀγάπης

καὶ φιλαδελφίας, ἐν μὲν τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν σύσπουδαστοῦ Γεωργίου Παναγιώτου τοῦ Βυζαντίου (τοῦ ἐκ τῶν Ὁρμυζιῶν Μαρμαρῶν), πρωτοβούλως βοηθήσαντες αὐτῷ δι' ἐκουσίου ἐράνου, ἐν δὲ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ τιμήσαντες τὴν μνήμην αὐτοῦ διὰ νέας κατὰ βολῆς χρημάτων καὶ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν ἐν τῇ κηδείᾳ αὐτοῦ, γενομένη τῇ κγ' ἀπριλίου. Ἡ κηδεία αὕτη ἦν κατασκευαστικώτατη καὶ διὰ τὸν ἄωρον θάνατον τοῦ πολλῆς χρηστότητι καὶ πολλοῖς πλεονεκτημασι κεκοσμημένου τῆς σχολῆς μαθητοῦ καὶ διὰ τὴν ἀδελφικὴν συνοδίαν τῶν φίλων συμμαθητῶν, ὧν οἱ μὲν ἐξεφώνουν λόγους, οἱ δὲ ἐκόσμουσαν τὸ λείψανον, οἱ πάντες δὲ ἐβάσταζον ἐκ περιτροπῆς τὸν νεκρικὸν κράββατον, ὁδεύσαντες ἐν δάκρυσιν καὶ εὐχαῖς ὑπὸ ἥλιον οὐ μετρίως καίοντα μίαν ὥραν καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μέχρι τοῦ τάφου. Ἐν τῇ πενθίμῳ ταύτῃ πομπῇ ἐπλήσθη χαρᾶς πνευματικῆς ἀμυθῆτου, ἰδὼν τὸν καρπὸν τῆς σχολῆς ἰδίῳις ὄμμασι καὶ τὴν πρᾶξιν διαδεχομένην τὴν θεωρίαν. Συνεκίνει τὸν παρατηρητὴν καὶ ἡ θεὰ καθηγητοῦ ὡς ἐκ προσώπου πάντων τῶν τῆς σχολῆς καθηγητῶν διδόντος φίλῳ μαθητῇ τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν, καὶ ἐνθαρρύνοντος καὶ διδάσκοντος τοὺς μαθητάς ἀποτελεσματικώτερον, οὗτος δὲ ἦν ὁ κ. Α. Σπαθάρης, συνοδεύσας ἐπίσης τὸν νεκρὸν μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ κατοικίας, μόνος δὲ ὁ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ δρόμου ὑποστρέψας καὶ μὴ συνοδεύσας μέχρι τέλους τὸ λείψανον ὡς πάντων ἀτολμώτερος ἦτο ὁ ταῦτα ἐκτιθεῖς.

Μεταβαίνων δὲ εἰς τὴν διανοητικὴν τῆς σχολῆς κατάστασιν, παρατηρῶ ἐν πρώτοις ὅτι ἡ ὑλικὴ κατάστασις αὐτῆς, καθὼς τῇ ἠθικῇ, οὕτω ἐπηρεάζει καὶ τῇ διανοητικῇ καταστάσει. Τὸ λόγιον καὶ νοῆμον ἀκροατήριόν μου εὐκόλως ἐννοεῖ τὴν ἐπιρροὴν ταύτην τῆς μιᾶς καταστάσεως ἐπὶ τῆς ἄλλης. Ἐν τάξει πασχούσῃ πληθῶραν μαθητῶν, ἐν αἰθούσῃ παραδόσεως σκοτεινῇ καὶ πλήρει ἀέρος μεμολυσμένου, ἐν θορύβῳ ἐτῶθεν μὲν τοῦ σμήνου, τῶν μαθητῶν, ἐξῶθεν δὲ τοῦ πλή-

θους τῶν μεγαλοφώνων πωλητῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν εὐτρόχων ἀμαξῶν, ἐν ἀκαίρῳ βρώσει καὶ πόσει, δὲν εἶναι δυνατόν βεβαίως νὰ γίνηται ἡ ἀπαιτουμένη καὶ ἀνάλογος τοῦ χρόνου καὶ τῶν κόπων πρόοδος. Δεύτερον δὲ παρατηρῶ ὅτι, ἐκτὸς τούτων τῶν ἐσωτερικῶν, τῶν ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς προερχομένων λόγων, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι λόγοι ἐξωτερικοὶ, ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν μαθητῶν προκύπτοντες, οἵτινες ζημιουῦσιν ἐπίσης τὴν διανοητικὴν τῆς σχολῆς κατάστασιν. Οἱ δεύτεροι οὗτοι λόγοι εἶναι οἱ ἑξῆς. Πολλοὶ τῶν μαθητῶν δι' ἐνδειαν τῆς πρὸς τὴν παιδείαν ἀναγκαίας οὐ σμικρᾶς δαπάνης στεροῦνται ἢ τῶν ἀναγκαίων βιβλίων, ἢ τοῦ καταλλήλου οἰκήματος, ἢ καὶ ἐνδύματος καὶ τροφῆς ἀρμοδίου τῇ διανοητικῇ ἐργασίᾳ. Προχωρεῖ δὲ ἡ στέρησις αὕτη παρά τισι μέχρις αὐτοῦ τοῦ ξηροῦ ἄρτου. Πόσον δὲ ἡ τοιαύτη στέρησις βλάπτει τὰς σπουδὰς, οὐδεὶς ὁ τοῦτο ἀγνοῶν. Τὴν δὲ ἐντεῦθεν παρουσιαζομένην ἀνάγκην τῆς συστάσεως ἀδελφότητος ὑπὲρ τῶν ἀπόρων μαθητῶν τῆς μεγ. τοῦ Γένους σχολῆς τολμῶ νὰ συστήσω τῇ μελέτῃ καὶ τῇ φιλαδελφίᾳ τῶν ἀρχαίων τῆς σχολῆς μαθητῶν, οἵτινες ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ αὐτῶν, ὡς ἐν γένει ἀπέδειξαν τὴν πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν σχολὴν στοργὴν αὐτῶν διὰ τῆς συστάσεως τῆς ἀδελφότητος «Ξηροκρήνης», δύνανται ἴσως νὰ βοηθῶσι ἐν μέρει φιλανθρώπως καὶ τοῖς νεωτέροις αὐτῶν ἀδελφοῖς διὰ τῆς συστάσεως ἐτέρας ἀδελφότητος, τὸν εἰδικὸν τοῦτον σκοπὸν προτιθεμένης. Ὡς ἄλλος ἐξωτερικὸς λόγος δύναται νὰ προστεθῇ καὶ ἡ λίαν ἀπομεμακρυσμένη ἀπὸ τῆς σχολῆς κατοικία τινῶν μαθητῶν, οἷον τῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ Βοσπόρου καὶ ἐν Χαλκηδόνι διαμενόντων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν Σταυροδρομίῳ, ἐν Ταταούλοις καὶ ἐν ταῖς ἀπωτέραις συνοικίαις τοῦ Βυζαντίου κατοικοῦντες, ἀρκούντως ἀφιστάμενοι τοῦ Φαναρίου, ἰδίως κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως αὐτῶν δὲν φθάνουσιν ἐγκαίρως εἰς τὰ πρῶτα μαθήματα. Ἄλλος λόγος τῆς ζημίας τῆς διανοητικῆς καταστά-

σεως εἶναι ἡ εἰς τάξεις ἀνωτέρα κατάταξις τῶν ἐκ τῶν ἄλλων σχολῶν ἐπαρχιακῶν καὶ τῆς πρωτεύουσας προσερχομένων νέων μαθητῶν, οἵτινες συνήθως δὲν εἶναι προκεχωρηκότες ἐξ ἴσου ἐν πᾶσι τοῖς μαθήμασι τοῦ Σχολαρχείου ἢ τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ Γυμνασίου. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις δι' ἐν ἢ καὶ δύο μαθήματα δὲν κατατάσσεται εἰς τάξιν κατωτέραν ὃ ἐν ἄλλοις προκεχωρηκῶς, ὁ τοιοῦτος διατρέχει τὰς τάξεις χωλαίνων πάντοτε ἐν τῷ ἐνὶ ἐκείνῳ ἢ τοῖς δυοῖς μαθήμασιν, ἐν αἷς δὲν εὐρέθη ἐξ ἴσου προησκημένος, ὅτε εἰσῆχθη εἰς τὴν σχολὴν. Οὗτοι εἶναι οἱ διάφοροι λόγοι τῆς ζημίας τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς, ὧν οὐδενὸς ἢ ἄρσις ἐξαρτᾶται, ὡς γνωστὸν, ἐκ τῆς σχολαρχίας ἢ τῶν διδασκόντων, πολλῶν δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν τῆς σχολῆς, ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐν γένει καταστάσεως ἡμῶν. Ὅσον δὲ ἐξαρτᾶται ἡ βελτίωσις τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς ἐν τῇ παρούσῃ μορφῇ καὶ καταστάσει αὐτῆς ἐκ τῶν τὴν διανοητικὴν κατάστασιν πεπιστευμένων, περὶ τούτου ἀναγγέλλω μετὰ χαρᾶς τοῖς σεβαστοῖς ἀκροαταῖς μου, ὅτι ὁ καθηγητικὸς σύλλογος, συντονωτάτην ἐπὶ ταύτης ἐπιστήσας προσοχὴν, ἐν ταῖς ἐπὶ τούτῳ συνεδριάσεσιν αὐτοῦ ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνατῆς βελτιώσεως καὶ προαγωγῆς τῆς διανοητικῆς τῆς σχολῆς καταστάσεως, ὡς ἰδιαίτατα ὑπαγομένης τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ. Τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ληφθέντα μέτρα ἀφορῶσι α'. τὴν περιστολὴν τῶν συνεχῶν ἀπουσιῶν τῶν μαθητῶν, β'. τὴν αὐστηροτέραν δοκιμασίαν τῶν προσερχομένων νέων μαθητῶν, γ'. τὸν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προδιβασμὸν τῶν ἤδη μαθητευόντων κατὰ ἀριστείαν πλείονα, δ'. τὴν ἐπέκτασιν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων τῶν τελειοφοίτων, ε'. τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων καὶ εἰς τὰς ἄλλας τάξεις πάσας καὶ ς'. τὴν ρύθμισιν τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν μαθητῶν ἀποτελεσματικωτέρα. Περὶ ἄλλων τινῶν, ἀνηκόντων τῇ διανοητικῇ τῆς σχολῆς

καταστάσει, οἷον περὶ εἰσαγωγῆς νέων μαθημάτων ἀναγκαιοτάτων τῷ προορισμῷ τῆς σχολῆς, περὶ ἐλαττώσεως καὶ αὐξήσεως τῶν ὠρῶν μαθημάτων τινῶν ἰδίᾳ τῶν ξένων γλωσσῶν, ὡς καὶ περὶ τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας αὐτῶν συνδιασκέπεται ὁ καθηγη-
 τικός σύλλογος ἐν τῷ μέλλοντι, ἔχων πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν χρυσὴν ἀρχὴν τοῦ «σπεύδειν βραδέως». Ἄλλ' αἱ τε συνδιασκέψεις τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς καὶ αἱ ἰδιαίτεροι διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ περὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως, ὡς καὶ αἱ πλουσιδεῖς προσπάθειαι καὶ μέριμναι τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ εὐεργετῶν καὶ φίλων τῆς σχολῆς, κατὰ τὸ πλεῖστον μένουσιν ἄκαρποι, ὅταν ἡ ριζικὴ τῆς σχολῆς ἔλλειψις, ὁ ὑπερβολικός, λέγω, πληθυσμὸς τῶν τάξεων, δὲν θεραπευθῇ δεόντως. Ὅθεν ἡ ἐνεστῶσα Ἐφορία τῆς σχολῆς προσοίσει τῇ σχολῇ τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ἐὰν ἐν τῇ ἀρμοδιότητι καὶ τῇ δυνάμει αὐτῆς εὕρῃ τρόπον τοῦ περιορισμοῦ τῶν μαθητῶν ἐκάστης τάξεως μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 40. Ὁ τρόπος οὗτος εἶναι, ὡς γνωστὸν τῇ σεβ. Ἐφορίᾳ, διπλοῦς· ὁ πρῶτος δηλ. εἶναι ἡ διαίρεσις τῶν πολυπληθῶν τάξεων εἰς δύο ἢ καὶ τρία, ὅταν τοῦτο δεῖσῃ, τμήματα, ὅπως πανταχοῦ ἀλλαχοῦ γίνεται ἐν τοῖς Γυμνασίοις. Ἐὰν δὲ ἡ σχολὴ ἔξεν ἔχῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὺς ἀναγκαίους πόρους εἰς σύστασιν δευτέρων καὶ τρίτων τμημάτων τῆς αὐτῆς τάξεως, τότε ἐξ ἀνάγκης ἐφαρμόζεται ὁ δεύτερος τρόπος, ὁ τοῦ μὴ δέχεσθαι δηλονότι μαθητὰς πλείους τῶν 40 δι' ἐκάστην τάξιν. Ἐὰν δέ τις εἴπῃ, ὅτι ἡ σχολὴ, ὡς σχολὴ τοῦ Γένους, οὐδενὸς ὁμογενοῦς τὸ τέκνον ἢ τὸν συγγενῆ δικαιούται νὰ μὴ δεχθῇ, τῷ τοιούτῳ δύναται τις, νομίζω, νὰ ἀντεῖπῃ δικαιότερον, ὅτι παντὸς ὁμογενοῦς πρῶτιστον καθῆκον ἀπέναντι τῆς σχολῆς εἶναι ἡ ὑπεράσπισις τῶν ζωτικῶν συμφερόντων αὐτῆς, ἅτινα ἐξήρτηνται ἐκ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν νόμου. Ἐπομένως ὁ ὁμογενῆς ὁ μὴ

εὐρῶν τόπον ἐν τῇ σχολῇ διὰ τὸ τέκνον αὐτοῦ, κατ' οὐδενὸς ἑτέρου ἔρει τι δικαίως, ἀλλὰ μόνον κατὰ τῆς ἐλλείψεως τῶν πόρων τῆς σχολῆς, δι' ἣν ἔλλειψιν μόνην ἀποκλείεται ὁ υἱὸς ἢ ὁ συγγενῆς αὐτοῦ. Ὅτι δὲ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, καταδήλου γινομένης τῆς ἀπορίας τῆς σχολῆς, εὐκόλως εὐρίσκονται οἱ ἀναγκαῖοι πόροι ἢ ἄλλα μέσα πρὸς θεραπείαν τῆς παρουσιαζομένης ἀνάγκης, οὐδεὶς, νομίζω, δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τούτου, ἐὰν ἡ σχολὴ εἶναι οὐχὶ μιᾶς μόνης ἐνορίας, ἢ κώμης, ἢ πόλεως, ἢ ἐπαρχίας, ἀλλὰ τοῦ Γένους ὅλου σχολῆ.

Ἡ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῆς σχολῆς δυνατὴ πρόοδος ἐγένετο καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἤδη σχολικὸν ἔτος, διότι καὶ κατὰ τοῦτο ἐδιδάχθησαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου τὰ αὐτὰ μαθήματα· τῶν δὲ μαθητῶν τίνες μᾶλλον, τίνες δ' ἥτιον ἰδιοποιήθησαν τὰς παραδοθείσας αὐτοῖς γνώσεις, τοῦτο δηλώσουσιν ἐν μέρει αἱ ἀπὸ τῆς σήμερον ἀρχόμεναι δημόσιαι δοκιμασίαι, κατὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ πρόγραμμα. Αἱ δὲ τῶν τελειοφοίτων γραφαὶ ἐξετάσεις, γενόμεναι πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν ἀρμοδίων καθηγητῶν καὶ τῆς σχολάρχας ἐπὶ τριῶν μόνον μαθημάτων, κατὰ τὸ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐπικρατοῦν ἔθος, ἦτοι ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας καὶ τῆς γενικῆς ἱστορίας, πρόκεινται ἐνταῦθα τοῖς βουλομένοις νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς σχολῆς ἀφιερωθέντων βιβλίων κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος ἀνέβη εἰς τόμους μὲν 312, φυλλάδια δὲ καὶ τεύχη 53. Τῶν 312 τόμων οἱ μὲν 129, ἀποτελοῦντες τὰς ἐκδόσεις τῶν ἐγκρίτων συγγραφέων τῆς Ἑλλ. καὶ Ῥωμ. φιλολογίας, εἶναι ἀφίερωμα ἐκ διαθήκης τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ τῆς σχολῆς Σκαρλάτου Βιλκίου, ὅστις «πρὸς ἐνδειξιν, ὡς λέγει ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ, τῆς εὐγνωμοσύνης του εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. σχολῆν, εἰς ἣν εἶχε τὴν τιμὴν νὰ χρηματίσῃ ἐπὶ τόσα ἐ-

SISMANOGLIO MEGARO

τη διδάσκαλος», κατέλιπε τὰ συγγράμματα ταῦτα τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς· οἱ δὲ 180 τόμοι, ἀποτελοῦντες κατὰ μέγα μέρος τοὺς ἐγκρίτους Γάλλους συγγραφείς, ἀφιερώθησαν, διὰ τοῦ εὐγενεστάτου κ. Κωνσταντίνου Καλλιάρχου, ὑπὸ τοῦ εὐγεν. ἀδελφοῦ αὐτοῦ κ. Δημητρίου Καλλιάρχου, ἀρχαίου μαθητοῦ τῆς σχολῆς, εἰς ἐνδειξὴν τῆς αἰῆς τρέφει πάντοτε πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου· 30 δὲ ἀντίτυπα τοῦ κατὰ Ἐρατοσθένους λόγου τοῦ Λυσίου μετὰ σημειώσεων προσηνήχθησαν τῇ σχολῇ διὰ τοῦ ἐκδότου κ. Χριστοφόρου Σαμαρτοῖδου ὑπὸ τῶν τὴν δαπάνην τοῦ τύπου ἀναδεξαμένων κκ. Μενελάου καὶ Ὀδυσσεύς τῶν Νεγρεποντῶν, ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι τοῖς τῶν μαθητῶν ἀριστεύουσιν. Ἐτι προσήνεγκε τῇ βιβλιοθήκῃ ὁ κ. Γεώργιος Δημητριάδης ὁ μηχανικὸς ἐν μικρὸν κιβώτιον, περιέχον δείγματα χωρομετρικῶν ἐργαλείων, χρησίμων τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Γεωμετρίας. Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος μέγα ἐκκρεμὲς ὠρλόγιον, ὅπερ ἐκληρονόμησεν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Βιλκίου. Πᾶσι δὲ τούτοις τοῖς μνημονευθεῖσι δωρηταῖς, ὡς καὶ τοῖς μὴ μνημονευομένοις σήμερον δημοσίᾳ διὰ τὴν τῆς δωρεᾶς σμικρότητα κατ' ἔθος ἴσως οὐχὶ καλῶς ἐπικρατοῦν, ἐκφράζει ἡ σχολὴ τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας· ἀναγράφει δὲ λεπτομερῶς πάσας τὰς γενομένας δωρεὰς μετὰ τῶν δωρητῶν ἐν τῇ κατὰ τὸ εἰώθος δημοσιευθησομένῃ μετ' ὀλίγον Ἐκθέσει τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς σχολῆς, ὅπου ἐξ ἀνάγκης παραπέμπονται οἱ ἐκ περιεργίας ἀξιεπαίνου ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθωσι πάντα τὰ ἀφιερῶματα σὺν τοῖς ὀνόμασι τῶν ἀφιερωσάντων. Ἐν τέλει δὲ τῆς ἐκθέσεως τῆς παρουσίας τῆς σχολῆς καταστάσεως, ἐκ πληρῶν καθήκον ἱερὸν, ἐκφράζω ἐκ μέρους τῆς σχολῆς ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τῷ πρώτῳ καὶ ἀνωτάτῳ προστάτῃ καὶ ἐπόπτῃ αὐτῆς, τῷ παναγιωτάτῳ ἡμῶν πατρὶ καὶ πατριάρχῃ ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὴν ἀγάπῃ καὶ τῇ ὑπὲρ αὐτῆς ἀδιαλείπτῳ μερίμνῃ, ἧς ἐνδείξεις ζῶσα εἶναι ἡ σήμερον ἐνταῦθα

παρουσία Αὐτοῦ, μόλις ἀναβρώσαντος ἐκ πολυημέρου ἀσθενείας. Ἐντὶ δὲ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ ἀγάπην ἀνταποδιδούσα ἡ πατριαρχικὴ τοῦ Γένους σχολὴ, εὐχεται Αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ Γένει ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ὑγείαν ἄνοσον καὶ μακρότητα ἡμερῶν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου εἰς πνευματικὴν εὐκλειαν τοῦ Γένους ἡμῶν. Ἰδίᾳ δὲ εὐχαριστεῖ ἡ σχολὴ ἐν τῇ εὐσήμερῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τῇ σεβ. αὐτῆς Ἐφορίᾳ ἐπὶ τῇ φροντίδι καὶ ἐπιμελείᾳ, ἣν ἐπεδείξατο μετὰ ζήλου μεγάλου ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως τῆς σχολῆς, ἀόκνως ἐργαζομένη ὑπὲρ εὐσταθείας αὐτῆς. Δεξάσθω δὲ τέλος τὴν πολλὴν τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς εὐγνωμοσύνην καὶ ἡ οὕτω προθύμως καὶ φιλαδέλφως φιλοξενήσασα αὐτὴν Λέσχη «Μνημοσύνη».

Ἀκολούθως ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν, συνωδᾶ τῷ ἐπὶ τούτῳ δημοσιευθέντι προγράμματι.

Τὴν δὲ κ'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς (κυριακὴν) ἐγένετο ἡ ἐπίδοσις τῶν πτυχίων ἐν μέσῳ ἐκλεκτῆς καὶ πολυπληθοῦς ὁμηγύρευς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ οἴκουμ. Πατριάρχου.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ σχολάρχης κ. Γ. Ἀναστασιάδης, ἀρχιμανδρίτης, ἀπήγγειλε τὴν πρὸς τοὺς τελειοδιδάκτους προσλαλιάν (Α.). Εἶτα ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν γραμματεὺς τῆς σχολῆς κ. Β. Δ. Καλλιφρων ἀνέγνω τὸ ἐπὶ τῆς τῶν τελειοδιδάκτων βαθμολογήσεως πρακτικόν (Β.) τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου.

Εἶτα ἡ Α. Θ. Π. ἀπήγγειλε προσλαλιάν, περιέχουσαν τὰς δεούσας Πατριαρχικὰς καὶ πατρικὰς ὑποθήκας (Γ.), μεθ' ἣν ὁ πρόεδρος τῆς ἀδελφότητος «Ἐηροκρήνης» κ. Κ. Καλλιάρχου ἀπήγγειλε τὴν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Δ προσφώνησιν.

Γενομένης δὲ τῆς ἐπίδοσεως τῶν πτυχίων, ἀπηγγέλθη εὐχαριστήριος προσφώνησις ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀποφοιτησάντων φοιτητῶν Ἀναστασίου Γεροντίδου (Ε.).

Α.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥΣ.

Ἴδού τέλος ἐπέστη καὶ ὑμῖν, ὦ φίλοι μαθηταί, ἡ πολυπόθητος ἡμέρα, ἐν ἣ στεφανοιθήσεσθε τῷ τῆς φερεπονίας ὑμῶν στεφάνῳ. Ἄλλ' ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ὁμολογεῖτε βεβαίως, ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ τούτου τυγχάνετε παρὰ τοῦ παντός ἀγαθοῦ δοτῆρος Θεοῦ, τοῦ δόντος ὑμῖν τὰ τε ἄλλα μέσα καὶ τὸ πάντων μέγιστον, τὴν ὑγείαν, δι' ἧς ἀφικνεῖσθε εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου ὑμῶν. Δοξάσατε τοίνυν τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐξ οὗ πᾶν ἀγαθὸν δίδεται ἡμῖν καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον καταβάνει εἰς ἡμᾶς. Ἀληθές ἐστιν ὅτι εἰς τὴν στέφιν ὑμῶν ταύτην οἱ μὲν διδάσκαλοι ὑμῶν ἐμόχθησαν διὰ διδασκαλίας, ὑμεῖς δὲ ἠγωνίσασθε προσκερτεροῦντες τῇ τῶν μαθημάτων μελέτῃ ἡμέρας καὶ νυκτός· ἀλλὰ τοὺς ἀμφοτέρωθεν πόνους ὁ Θεὸς εὐλόγησε καὶ ἀνέδειξε καρποφόρους. Ὅπερ οἱ μὲν διδάσκαλοι ἐφύτευσαν τῇ ἀόκνῳ διδασκαλίᾳ, ὑμεῖς δὲ ἐποτίσατε τοῖς ἰδρωσὶ τῆς ἐπιμελείας, τοῦτο ὁ Θεὸς μόνος τῷξησε. Αὐτὸν τοίνυν δοξάσατε ἐν πρώτοις, αὐτῷ εὐχαριστεῖτε ἐπὶ τῇ χάριτι, ἣ ἐχαρίτωσεν ὑμᾶς ἐν τῷ μαθητικῷ ὑμῶν βίῳ, καὶ ἠγαγεν ὑμᾶς εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἵνα ὡς εὐγνώμονες ἀξιωθῆτε τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν τῷ νέῳ τῷ βίου ὑμῶν σταδίῳ, εἰς ὃ ἀπὸ τῆς σήμερον εἰσέρχεσθε, καὶ ἐν ᾧ πάντως ἀπαντήσουσιν ὑμῖν δυσχερεῖαι παντοῖαι, αἷς οὐ δυνήσεσθε ὑπερνικῆσαι τῇ δυνάμει ὑμῶν αὐτῶν· διότι χωρὶς αὐτοῦ οὐ δυνάμεθα ποιεῖν οὐδέν.

Ναί, φίλτατα τεκνία τῆς σχολῆς, ἐὰν ἐτι ἀπεκδέχησθε παρὰ τῆς μητρὸς ὑμῶν σχολῆς τελευταῖόν τινα λόγον εἰς μνημόσυνον ἰσόβιον καὶ εἰς φυλακτιήριον ὑμῶν ἀπὸ πάσης ἐναντίας περιστάσεως ἤτοι ἀπὸ τῆς ἐπεριστάτου ἀμαρτίας, ὡς τοιοῦτον λόγον προσφέρει αὕτη ὑμῖν τὸν τοῦ Λόγου λόγον, ὃν εἶπεν αὐτός ποτε τοῖς

φίλοις αὐτοῦ μαθηταῖς, ἐν δὲ τῷ προσώπῳ αὐτῶν πᾶσι τοῖς ἐν τῷ μέλλοντι ἐσομένοις αὐτοῦ μαθηταῖς: «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. ιε', 5). Οὗτος ὁ λόγος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἐστὶν ὁ φεγγοβόλος ὑμῶν φάρος ἐν τῇ πολυκυμάντῳ καὶ ὑφαλώδει τοῦ βίου θαλάσσης. Οἴδατε πόση ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ λόγου τούτου; ὁ μικρὸς οὗτος λόγος ἔλυσε τὸ αἰώνιον αἶγγμα, ἐδίδαξε τὸν ἄνθρωπον θεσφάτως τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, δείξας αὐτῷ ἅμα τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς δύναται ἀρῦεσθαι πᾶσαν δύναμιν, ἐὰν ἐν πλήρει συναισθήσει τῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ καὶ μετὰ πόθου προστρέχη ἐπὶ τὴν πηγὴν ταύτην. Μὴ οὖν ἐπιλάθῃθε ποτε τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, ἀλλὰ φιλοσοφεῖτε ἐπ' αὐτῆς ἀδιαλείπτως, ἵνα καὶ ἐξ ἰδίας πείρας κατανοήσητε τὸ βίθος καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς, ἵνα ἴδητε, πῶς ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἡμῶν, ἐν πάσῃ σκέψει καὶ ἀποφάσει ἡμῶν ἀπαντῶσιν ἡμῖν δυσχερεῖαι ἀκαταμάχητοι εἰς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ καὶ παραγωγὴν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐφ' ᾧ ἐπλάσθημεν καὶ ὅπερ ἐστὶν ὁ προορισμὸς ἡμῶν. Καὶ τότε ἐν τελείᾳ γνώσει τοῦ ἐξυτοῦ πιστεύσομεν τῷ εἰπόντι ὅτι χωρὶς αὐτοῦ οὐ δυνάμεθα ποιεῖν οὐδέν, πιστεύοντες δὲ προσδραμούμεθα αὐτῷ ἵνα ἐνδυναμωθῶμεν ὑπ' αὐτοῦ εἰς κατορθῶσιν παντός ἀγαθοῦ καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ προορισμοῦ ἡμῶν. Τί νομίζετε, ὦ φίλοι νεκνία, πόθεν τὰ ἀδιάκοπα προσκόμματα ἡμῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς πνευματικῆς ζωῆς; Πόθεν, ἐπὶ παραδείγματος, τὸ μὴ ὑπομένειν τὴν ἐλαφροτάτην προσβολὴν, τὸ μὴ χαίρειν ἐπὶ τῇ εὐδοκίμῃσει καὶ, ἵνα εἶπω τὸ πάντων εὐχερέστερον, τὸ μὴ βοηθεῖν τῷ δεομένῳ ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ ὑλικοῦ ἢ ἠθικοῦ ἢ διανοητικοῦ πλοῦτος ἡμῶν; Οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆς παντελοῦς ἀδυναμίας ἡμῶν εἰς τὸ ποιῆσαι ἀγαθόν τι. Ναί, φίλοι μου, καλῶς μέμνησθε τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅτι χωρὶς αὐτοῦ οὐ δυνάμεθα ποιεῖν οὐδέν· μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ δι' αὐτοῦ πάντα δυνάμεθα κατορθῶσαι. Μέμνησθε τοῦ λόγου τούτου ὡς ὁδηγοῦ ὑμῶν ἀσφαλιστάτου ἐν τῷ

SISMANGOGLIO

πρακτικῶ βίῳ, εἰς ὃν ἀπὸ τῆς σήμερον κατέρχεσθε, καὶ ἔστε βέδαιοι περὶ τῆς ἐπιτυχίας ὑμῶν ἐν πάσῃ ἐπιχειήσει. Ἐπιτυχία δὲ ἐπιχειρήσεώς ἐστίν, ὡς ἄριστα γινώσκετε, ἢ διὰ τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων βιωτικῶν ἔργων καὶ ἐνασχολήσεων καὶ ἐπιτηδευμάτων προαγωγῆ τοῦ ἀγαθοῦ ἐν ἡμῖν τε καὶ ἐν ἄλλοις· ἄνευ δὲ τοῦ τέλους τούτου τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεως ἡμῶν, ἀπόλλυται, ὡς οἴδατε, πᾶσα ἡ ἀξία ἡμῶν ὡς ἀνθρώπων, καὶ κατ' οὐδὲν διαφέρομεν τῶν κτισμάτων τῶν ἀνοήτων. Παύω προτρέπων ὑμᾶς εἰς τὴν τήρησιν τῆς ὑποθήκης τῆς μητρὸς ὑμῶν σχολῆς, μεμνημένος λίαν ἀρμοδίως τοῦ λογίου· «τοῖς φρονίμοις ὀλίγα». Ἐχετε ἤδη φρόνησιν ἱκανὴν καὶ γινώσκετε καλῶς τὴν ἰδιαιτέραν ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴν ὑμῶν, ὡς μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς. Ἐπίστασθε τὸ καθήκον ὑμῶν πρὸς τὸ πολυπαθὲς ἡμῶν Γένος, διακρίνετε ἐν τίνι συνίσταται ἡ ἀνταπόδοσις τῶν τροφείων ὑμῶν τῷ Γένει ἡμῶν ἐφ' οἷς ἐξεπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν τῇ πατριαρχικῇ καὶ μεγάλῃ αὐτοῦ σχολῇ, τουτέστιν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν καὶ μέριμναν καὶ φρουρὰν τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ πληρεστέρα κατὰ τὰς περιστάσεις σχολῆς αὐτοῦ. Οἴδατε ὅτι τὰ τροφεῖα ὑμῶν οὐκ ἔστιν ἀσύνητος καύχησις ἐπὶ ἀρχαιοτέρα ἢ νεωτέρα πατραγαθία μετ' ἀσυγγνώστου περιφρονήσεως τῶν ἄλλων τοῦ κόσμου λαῶν, τῶν μὴ δυναμένων ἐπιδείξασθαι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πατρῴα ἀγαθὰ, ἀλλ' ἰδιοποιήσις τῆς πατραγαθίας καὶ ἐξάπλωσις αὐτῆς ἐν τῷ Γένει ἡμῶν πρῶτον καὶ διὰ τοῦ Γένους ἡμῶν ὅλου εἰς πάντα τὰ γένη τῆς γῆς. « Παντὶ ὃ ἐδόθη πολὺ », κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ. (Λκ. 12, 48). Εἰ οὖν ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐδωρήσατο τῷ Γένει ἡμῶν ἀγαθὰ ἔξοχα, ἀνθρώπινά τε καὶ θεῖα, εἴπερ ἔσμεν τὸ πλουσιώτερον κατὰ τὰ ἠθικὰ κεφάλαια Ἔθνος τοῦ κόσμου, ἢ τύχη ἡμῶν αὕτη ἔστω ἡμῖν οὐχὶ ὑπόθεσις ματαιίας καὶ ἐπιζημίου κομπορρημοσύνης, ἀλλ' ἀφορμὴ πρὸς ἐργασίας καὶ σκέψεις περὶ τῆς μεταδόσεως τῶν ἀγαθῶν τούτων τοῖς μὴ κε-

κτημένοις αὐτά. Πῶς δὲ ἔσεσθε ὄργανα τῆς θείας βουλῆς οὕτως ἐνδοξα, τοῦτο ὑποθεμένη ὑμῖν ἡ σχολὴ δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, εὐχεται ὑμῖν ἵνα, ἐν εἰρήνῃ ἀπολυόμενοι, ἀπ' αὐτῆς, ἐπιτύχητε τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς ὑμῶν εἰς δόξαν καὶ χαρὰν αὐτῆς.

—
B.

Π Ρ Α Ξ Ε Ι Σ

τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοδιδάκτων.

Τὴν 19. ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἔκτου σωτηρίου ἔτους, συνελθὼν ὁ τῶν καθηγητῶν τῆς μεγ. τοῦ Γένους σχολῆς σύλλογος ἐν τῷ διευθυντηρίῳ, προεδρεύοντος τοῦ σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Ἰωάννου Ἀναστασιάδου, μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοδιδάκτων τάξεως, ἀριθμούσης τριάκοντα τρεῖς τὸ ὅλον φοιτητὰς, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τοὺς τε καθημερινούς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ δοκιμασίᾳ ἀπαντήσεις αὐτῶν, τὸν δίκαιον ἐκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμεν, ὑπολογισάμενος κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς τῶν τε μαθημάτων ἀξίας καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προσόδου. Ἀπαντες δ' ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου πτυχίου, λαβόντες τὸν μὲν βαθμὸν ἄριστα ὁκτώσιν οἱ ἑξῆς :

1. Πρόδρομος Μαυρίδης,	8
2. Θεόδωρος Παπαρρηγόπουλος,	7 30]38
3. Ἰωάννης Γεωργιάδης,	—
4. Κωνσταντῖνος Ἰωαννίδης,	—
5. Δημήτριος Βελονᾶς,	7 18]38
6. Ἐμμανουὴλ Μελενεκλῆς,	—
7. Ἀλέξανδρος Μελαχροινός,	7 8]38
8. Γεώργιος Μιχαηλίδης,	7

Τὸν δὲ βαθμὸν πάνυ καλῶς ἕνδεκα οἱ ἑξῆς:

9. Δημήτριος Εὐελπίδης,	8 30]38
10. Σταμάτιος Χουρμουζιάδης,	6 22]38
11. Νικόλαος Διφωνῆς,	6 18]38
12. Ἰωάννης Σιώτης,	—
13. Θεόδωρος Καραμάνος,	6 8]38
14. Βασίλειος Μυστακίδης,	—
15. Περικλῆς Γεωργίου,	6
16. Ἰωάννης Σωτηριάδης,	5 32]38
17. Δημήτριος Σωφρονιάδης,	5 28]38
18. Ἰωάννης Ἰωαννίδης,	5 10]38
19. Θεόδωρος Λαουτάρης,	5

Καὶ τὸν βαθμὸν καλῶς οἱ ἑξῆς 14:

20. Ἰωάννης Βαΐου,	4 36]38
21. Ἀναστάσιος Κωνσταντίνου,	—
22. Περικλῆς Θεοδωρίδης,	4 32]38
23. Κωνσταντῖνος Πετρίδης,	4 26]38
24. Σταῦρος Κωνσταντινίδης,	4 22]38
25. Χαραλάμπης Δημητρίου,	—
26. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης,	4 20]38
27. Νικόλαος Πίστης,	4 14]38
28. Στέφανος Βολανάκης,	3 34]38
29. Φώτιος Μιχαήλ,	3 28]38
30. Μιλτιάδης Ἰωάννου,	3 18]38
31. Μιχαήλ Βενεδίκτου,	3 16]38
32. Κωνσταντῖνος Ταχιντζῆς,	3 12]38
33. Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος,	3 4]38

Τὸ δὲ χιλιόγροσον βραβεῖον τοῦ αἰδίου Σαράντη Ἀρχιγένους

δίδεται ἐφέτος τῷ πρώτῳ ἐκ τῶν ἀριστευσάντων φοιτητῶν Προδρόμῳ Μαυρίδῃ.

Καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ σχολάρχης ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Ἀναστασιάδης.

Οἱ καθηγηταί.

Ἰωάννης Φιλαλήθης. Ἀντώνιος Χαρίλαος. Βασίλειος Καλλίφρων. Ἀναστάσιος Χουρμουζιάδης. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης. Ἰωάννης Ἀριστοκλής. Ἀνδρέας Σπαθάρης. Αἰμίλιος Νονόττης. Ἀριστομένης Λουκίσης. Κωνσταντῖνος Ὀρφανουδάκης.

Γ'.

ΠΡΟΣΛΛΙΑ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

α Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά!

Ἐγχειρίσαντες σήμερον πρὸς ὑμᾶς τὰ νενομισμένα τῆς σχολῆς πτυχία, ὡς φρονίμως καὶ ἐπιμελῶς τὸ στάδιον τῶν σπουδῶν ὑμῶν διανύσαντας, ἐν πρώτοις μὲν εὐχαριστοῦμεν καὶ δοξάζομεν ἐκ ψυχῆς τὸν πανάγαθον Θεὸν διὰ τὴν νέαν ταύτην καὶ δαψιλῆ τῆς γεραρᾶς πατριαρχικῆς καὶ ἐθνικῆς ταύτης σχολῆς καρποφορίαν, καὶ ἐπευχόμεθα καὶ εὐλογοῦμεν πάντας ὑμᾶς πατρικῶς, καὶ τὸν προσήκοντα ἔπαινον ἀπονέμομεν, ὥσπερ καὶ τοῖς ὑμετέροις διδασκάλοις καὶ καθηγηταῖς καὶ τοῖς ἀξιοτίμοις ἐφόροις τὰς προσηκούσας εὐχαριστίας· ἀλλ' οὐχ ἤτιτον κατὰ καθῆκον ἱερὸν καὶ πατρικὸν προαγόμεθα, ἵνα λόγους τινὰς πρὸς ὑμᾶς ἀποτείνωμεν.

Ἑμεῖς, ἀγαπητά ἡμῖν ἐν Κυρίῳ τέκνα, λαβόντες ἤδη ἕκαστος τὸ ποθούμενον διδασκαλικὸν πτυχίον, ὡς ἐπαθλον τῶν πολυετῶν ὑμῶν σγῶνων καὶ μόχθων ἐν τῇ σχολῇ, ἀπέρχεσθε ὅπου ἡ θεία πρόνοια προώρισεν ὑμᾶς, ἀναλόγως τῆς κλήσεως ἐκάστου καὶ καταστάσεως· δι' ἄλλων λόγων, εἰσέρχεσθε εἰς τοῦ κοινωνικοῦ

βίου τὸ στάδιον, εἰς τὴν μεγάλην ταύτην καὶ θυελλώδη θάλασσαν, ὡς συνήθως παρομοιάζουσι τὸν ἀνθρώπινον βίον, ἐν ᾧ συγκρούονται ὡς κύματα ἄγρια τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ συμφέροντα, συνταράσσουν τῆς ψυχῆς τὴν γαλήνην, καὶ ἐπιφέρουσι πολλάκις πλεῖστα ὅσα ναυάγια. Βεβαίως ἡ γεγραμμένη αὕτη σχολή, ὡς μήτηρ φιλόστοργος καὶ προνοητικὴ, ἐφωδίασεν ὑμᾶς δι' ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέσων, δι' ὧν δύνασθε νὰ διαπλεύσητε τὸ πέλαγος τοῦτο τοῦ βίου ἀκινδύνως καὶ ἀσφαλῶς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ παρ' ὑμῶν σύντονος καὶ διηνεκῆς προσοχὴ ἐν τῇ ἐκλογῇ καὶ χρήσει τῶν μέσων τούτων, καὶ ταύτην μάλιστα τὴν προσοχὴν συνιστῶμεν ὑμῖν.

Ἡ προσοχὴ βεβαίως ἐστὶν ἀναγκαία ἐν πᾶσι, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, εἶναι ἀναγκαία πάντοτε καὶ πανταχοῦ, μάλιστα δὲ σήμερον κατὰ τὸν αἰῶνα, καθ' ὃν ζῶμεν, τὸν αἰῶνα τῶν δισταγμῶν καὶ τῆς ἀμφιβολίας, ἐν οἷς πολλοὶ, ὡς μὴ ὠφελεν, ὡς ἐν σάλῳ τινὶ κυμαίνονται καὶ συνταράττονται. Καθὼς λοιπὸν οἱ ἐν καιρῷ ζοφερᾶς καὶ θυελλώδους νυκτὸς ἐν θαλάσῃ ποντοποροῦντες, ἵνα μὴ τυχὸν ἀποπλανηθῶσι, καὶ ἀπευκταῖόν τι πάθωσιν, εἰς δύο τινὰ πρὸ πάντων διηνεκῶς μετὰ συντόνου προσοχῆς ἀτενίζουσιν, εἰς τὴν ναυτικὴν πυξίδα, καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ὑψούμενον καὶ ἀπαστρέπτοντα φάρον, οὕτω καὶ ὑμεῖς. Πυξὶς εἰς ἕκαστον ἀνθρώπῳ ἐστὶν ἡ φρόνησις. Φάρος δὲ φωτεινὸς ἡ πίστις καὶ ἡ εἰς Θεὸν πεποιθήσις. Προσοχὴ λοιπὸν, ἀγαπητὰ ἡμῖν τέκνα, προσοχὴ σύντονος καὶ διηνεκῆς εἰς τὰ δύο ταῦτα φεγγοβόλα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἡ πανάγαθος τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐχορήγησε πρὸς ὁδηγίαν ἡμῶν, προσοχὴ, ἵνα μηδὲν ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς φρονήσεως λαλήσητέ ποτε ἢ πράξητε· προσοχὴ, ἵνα μηδὲν ἐναντίον τῆς πατρῴας θρησκείας καὶ εὐσεβείας τολμήσητε, εἰς πονηρὰς τυχὸν εἰσηγήσεις ἀπερισκέπτως ἐνδιδόντες. Διατηρεῖτε πάντοτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τὸν σωτήριον φόβον τοῦ Θεοῦ,

ὅστις ἐφορᾷ καὶ ἐποπτεύει τὰ πάντα καὶ τιμωρεῖ καὶ βραβεύει πολλάκις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ παρουσίᾳ ζωῆς.

Σέβεσθε καὶ τιμᾶτε τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένας ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, καὶ ἰδίως τὸν τρισέβαστον ἀνακτα, Σουλτὰν Μουράτ Χὰν αὐθέντην ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς πολυχρονίου ζωῆς καὶ ἀμεταπτώτου ὑγείας τοῦ ὁποίου ὀφείλομεν ἅπαντες εὐχεσθαι, ὡς ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ σκιάν αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ διαβιῶντες καὶ ὁσημέραι εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν προαγόμενοι.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἀποφοιτῶντας μαθητὰς τῆς σχολῆς, ἐκ πατρικῆς προνοίας καὶ ἀγάπης, τὰ βέλτιστα καὶ κάλλιστα ἐνὶ ἐκάστῳ ὑμῶν ἐπευχόμενοι, ἐπιλέγομεν. Πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους τῆς σχολῆς μαθητὰς, τοὺς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ τῆς φιλοτιμίας τὸν καλὸν ἀγωνιζομένους ἀγῶνα, καὶ ἀποβλέποντας ὡς εἰς παράδειγμα πρὸς τοὺς πρὸ αὐτῶν, συνιστῶμεν, μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιμελείας καὶ φιλοπονίας, ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν, καὶ ἐπευχόμεθα παρὰ Θεοῦ φωτισμὸν καὶ ἐνίσχυσιν, ἵνα καὶ οὗτοι, διανύσαντες αἰσίως καὶ φρονίμως τὸ στάδιον τῆς μαθητείας αὐτῶν ἐν τῇ σχολῇ, ἀξιωθῶσι καὶ λάβωσι τὸν τῆς φερεπονίας αὐτῶν στέφανον, χαροποι οὖντες μὲν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν σχολὴν, ἐφελκύνοντες δὲ εἰς ἑαυτοὺς τὸν ὀφειλόμενον εἰς τοὺς εὐδοκίμουνας ἔπαινον.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν ».

Δ.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ, προέδρου τῆς ἀδελφότητος «Ἐηροκρήνης».

« Παναγιώτατε δέσποτα,

καὶ λοιπὸν μουσοφιλεῖς ἐκκλησίασμα !

Πρόξενος ἀφ' αὐτοῦ συγκινήσεως ἡ παρούσα ἡμέρα ἀνέτειλε δι' ἡμᾶς, συνελθόντας ἐνταῦθα ὅπως, αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι γενόμενοι μάρτυρες τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῶν ἀθλῶν τῶν ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τούτῳ ἐκπαιδευτηρίῳ μαθητευομένων καὶ τῶν κόπων καὶ μόχθων, οὓς ἀόκνως καταβίλλουσιν οἱ ἐν αὐτῷ διδάσκοντες, χάριτας ἀνομολογήσωμεν ἐκ βίθους ψυχῆς τῇ κοινῇ ἡμῶν μητρὶ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τῇ τελεσφόρῳ προστασίᾳ, ἣν ἀπὸ αἰώνων οὐκ ἔπαυσε χορηγεῖν τῇ πολυτλήμονι καὶ μεγατίμῳ τοῦ Γένους σχολῇ. Τὴν συγκίνησιν ταύτην ἀκάθεκτον αἰσθάνεμαι ἀνάγκην ἵνα κἀγὼ ἐκφράσω δημοσίᾳ, καὶ τοι φοβούμενος μήπως οἱ περιστοιχοῦντές με περὶ τὸ σκέπτεσθαι καὶ περὶ τὸ λέγειν σοφοὶ καὶ πολύπειροι ἄνδρες, γινώσκοντές ἐκ τῶν προτέρων τὸ τῆς γλώσσης μου ἀκομψὸν καὶ ἀνεπιτήδειον, τὸ « καὶ κόρκορος ἐν λαχάνοις » εἰς τὴν ἐχυτῶν μνήμην τυχὸν ἀναπολήσωσιν. Ἀλλὰ πῶς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπικαλεσθῶ τὴν ἐπιείκειαν αὐτῶν ἐπὶ τῇ σφόδρα παρατόλμῳ ταύτῃ παρρησίᾳ μου, νὰ μὴ διαδηλώσω δι' ὀλίγων λέξεων, ἐξ ὀνόματος τῆς ἥς ἀντιπρόσωπος παρίσταμαι ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ Ἀδελφότητος «Ἐηροκρήνης», τὴν ἐνδόμυχον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ἐμοῦ τε καὶ πάντων τῶν λοιπῶν αὐτῆς μελῶν ἐπὶ τοῖς τοσοῦτον αἰσίοις καὶ διὰ τὸ μέλλον ἐνθάρρυντικοῖς ἀποτελέσμασι τῶν ἐφετεινῶν ἐξετάσεων καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῇ λίαν εὐαρέστῳ καὶ προοδευτικῇ πορείᾳ τοῦ πανυπερσεβάστου τούτου ἐθνικοῦ ἡμῶν καθιδρύματος. Οἱ πάντες, εὖ εἰδότες τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ἐνεργείας τῆς συστάσεως ὑπὲρ σχολῆς τὰ μάλ' α γερὰς νεκρᾶς

πίνῳ ἀδελφότητος ταύτης, θέλετε εὐκόλως κατανοήσει μεθ' ὀπόσου σεβασμοῦ καὶ ἐνδιαφέροντος παρακολουθεῖ αὐτὴ τοὺς ἀγῶνας τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, καὶ μεθ' ὀπόσεως συντριβῆς καρδίας ὁ τὴν σήμερον αὐτὴν ἀντιπροσωπεύων πάρεστιν ἐν τῇ χαρμοσύνῳ ταύτῃ πανηγύρει, εἰς ἣν ἠυδόκησεν ἵνα προσκαλέσῃ αὐτὸν ἢ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἐκπαιδευτηρίου πολυσέβαστος καὶ φιλογενῆς Ἐφορία.

Μεγάλη ἀληθῶς ἐστὶ καὶ οὕτως εἰπεῖν ὠκεάνειος ἡ πρὸς τὴν ἱστορικὴν ταύτην σχολὴν στοργὴ καὶ ἀφοσίωσις τῆς ἀδελφότητος «Ἐηροκρήνης», ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀθυμία αὐτῆς, ἡ προερχομένη ἐκ τῶν ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων, ἅπερ ἀπαντᾷ, ὡς μὴ ὠφελεν, ἐν τῇ ἐκπληρώσει καὶ ἐπιτυχίᾳ τῶν ἐαυτῆς προθέσεων. Προτιθεμένη, κατὰ ῥητὰ ἄρθρα τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν, ὅσῳκις ὑπάρχει ἀνάγκη, πρὸς τὰς ἀρμοδίους ἀρχὰς τῆς μεγ. τοῦ Γένους σχολῆς, ἀ. μὲν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐν τῷ προῦπο λογισμῷ τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐθνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου ἐλλείμματος, β'. δὲ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι βαθμιαίαν ἐπέκτασιν τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων, ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων αὐτῆς, ἄχρι προαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τελείαν φιλοσοφικὴν σχολὴν, καὶ γ'. τὴν ἐξασφάλισιν σταθερῶν πόρων πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ διὰ καταρτίσεως ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου, λυπεῖται σφόδρα καὶ βαρυαλγεῖ ὅτι ἀδυνατεῖ, τό γε νῦν, πραγματοποιῆσαι τὸν τριπλοῦν τοῦτον σκοπὸν. Ἡ μόνη δὲ αὐτῆς παρηγορία κεῖται ἐν τῇ ἐλπίδι αἰσιωτέρου μέλλοντος καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι, καίτοι ἀνεπαρκῶς, οὐχ ἤττον συντρέχει μετὰ προθυμίας κατὰ τὰς περιωρισμένας αὐτῆς δυνάμεις, εἰς βοήθειαν καὶ ἀνακούφισιν ἀναξιοπαθούσης φωτεινῆς ἐστίας, διὰ τοῦ ζωογόνου αὐτῆς πυρὸς ἀφειδῶς θερμαινούσης τὸ ἡμέτερον Γένος. Φραεῖ δὲ μεθ' ὑπερηφανείας ὅτι, οὕτω προσφερομένη, τὸν καλὸν ἀγωνίζεται ἀγῶνα καὶ τὴν ὁδὸν ἀναβαίνει τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς,

SISMATOGGLIO

τὴν ὡς ἐξῆς περιγραφομένην ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἡμῶν ποιητοῦ
Ψοῖδου·

- « Τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι
- « Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
- « Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
- « Ἀθάνατοι μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος εἶμος ἐπ' αὐτὴν,
- « Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' ἐς ἄκρον ἵκηται,
- « Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἑοῦσα ».

Ἡ «Ξηροκρήνη», τὸν μακρὸν καὶ ὄρθιον καὶ τραχὺν οἶμον ἀνερχομένη, οὐδὲν ἄλλο εὔχεται ὡς ἀμοιβὴν τῶν κόπων αὐτῆς ἢ τὴν ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν, τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν εἰς τὰ πρόσω διηνεκῆ πορείαν τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς.

Εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἐπιθυμίας ταύτης οὐκ ὀλίγον δύνανται νὰ συντελέσωσι καὶ οἱ κατ' ἔτος ἀπολυόμενοι τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν τούτου ἐκπαιδευτηρίου τελειόφοιτοι μαθηταί. Ἀποχωριζόμενοι αὐτοῦ, ὀφείλουσιν ἀείποτε μεριμνᾶν ὑπὲρ τῆς κατὰ τὸ ἐνὸν ἀνακουφίσεως τῆς πνευματικῆς αὐτῶν τροφοῦ ἀπὸ τῶν καταμαστιζουσῶν αὐτὴν ποικίλων καὶ ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν. Τοῦτο δ' εὐχερῶς καὶ τελεσφόρως θέλουσι πράξει διὰ τε τῆς προσελεύσεως αὐτῶν εἰς τὴν « Ξηροκρήνην » καὶ διὰ παραινήσεων πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῶν καὶ φίλους, ὅπως ἀξήσωσι καὶ οὗτοι τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος ταύτης. Εὐχομαι ἵνα μηδέποτε, κατὰ τὸ πολύμοχθον τοῦ βίου στάδιον, λησμονῶσι τὴν ἣν ὀφείλουσιν εὐγνωμοσύνην τῷ φιλοστόργῳ καθιδρύματι, ὅπερ κατήρτισεν αὐτοὺς χρηστοὺς πολίτας καὶ ἱκανοὺς πρὸς ἀνακούφισιν τῆς ἐχυτῶν οἰκογενείας. Εὐχομαι ἵνα, εὐημεροῦντες ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀναγνωρίζωσιν ἐμπράκτως ὅτι εἰς αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν ἐπιτυχία καὶ πρόοδος. Τὸ ὑπὸ τῆς στοιχειωδεστεράς ἠθικῆς ἐπιβάλλόμενον αὐτοῖς καθῆκον τοῦτο

ἀδιστάκτως καὶ μετὰ τῆς δεούσης προθυμίας ἐκπληροῦντες, θέλουσιν αἰσθανθῆ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην αἰσθησιν, ἣν ἡ ἐκτέλεσις ἱερᾶς ὑποχρεώσεως συνεπιφέρει πάντοτε μεθ' ἑαυτῆς, θέλουσι δὲ συνάμα ἐξυπηρετήσῃ κατὰ δύναμιν τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τοσοῦτω φιλοστόργως μεριμνῶντων ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς.

—
Ε.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

τοῦ ἐκ τῶν τελειοφώτων Α. Γεροντίδου.

Τῆς ἐν τῇ γεραρᾷ ταύτῃ σχολῇ ἐκπαιδεύσεως τὸ γαλήνιον διηνούσαμεν πέλαγος καὶ εἰς τὸν τρικυμῖώδη τοῦ βίου ἀκμὴν εἰσερχόμεθα ὠκεανόν. Τοῦ λαμπροῦ ἀγῶνος τὸ καλλιστέφανον ἀγωνισθέντες πένταθλον, ἐνώπιον σεβαστῆς Ἑλλανοδικῶν ὀμηγύρεως θαρραλέοι παριστάμενοι, αὐτοῦ τὰ ἀριστεῖα ἀπεκδεχόμεθα, ἅπερ παρέχει μὲν σχολὴ μεγάλη καὶ αἰωνόβιος, ἐπιβραβεύει δὲ ἐπυλογοῦσα Ἐκκλησία μεγάλη, τῶν μὲν γραμμάτων προστάτις φιλόμουσος, τῶν δ' ἀγωνιζομένων ἡμῶν ἀλείπτρια ἀδέκαστος.

Ἡ τιμὴ ἐστὶ μέγιστη ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἴση πρὸς τὴν συγκίνησιν, ἣν αἰσθανόμεθα, ἀποσπώμενοι τῶν ἀγκαλῶν φιλοστόργου μητρὸς, ἴση πρὸς τὴν πληροῦσαν τὰς ψυχὰς ἡμῶν εὐφροσύνην, διότι τῶν ἐν τῷ πανελληνίῳ τούτῳ Μουσείῳ ἡμετέρων ἄθλων τὰ ἄθλα ἀπολαμβάνομεν, οὐκ ἐλαττομένην τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς τὰς καρδίας ἡμῶν πλημμυρούσης. Οὔτε τὴν ἀγαλλίασιν παρέρχομαι ἵνα ἐκφράσω, οὔτε τὴν εὐγνωμοσύνην νὰ διερμηνεύσω, διότι, ὑπὲρ λόγον πάντα ταῦτα διατελοῦντα, ἀπαιτοῦσι κάλαμον, οὐχὶ χθὲς καὶ πρῶτην μαθητεύοντος, εἰ καὶ πᾶσα τῶν ῥητόρων ἢ τέχνη ἀποβαίνει ἀδύνατος πρὸς παράστασιν τοσοῦτω λεπτῶν αἰσθημάτων. Τῆς συγκινουμένης, τῆς ἀγαλλιώσης, τῆς εὐγνωμονούσης

καρδίας τὰς χορδὰς τὰς εὐαισθήτους δὲν κρούει πλήκτρον χειροποίητον, ἀλλὰ συναίσθημα, οὐράνιον μὲν τὴν καταγωγὴν ἔχον, οὐράνιον δ' ἀποτελοῦν συναυλίαν μουσικὴν, ἑναρμονίως ὑμνοῦσαν ἅμα μὲν καὶ πρῶτιστον τὸν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν φωτῶν αἰδωρον πρύτανιν, ἅμα δὲ τοῦ αἰωνίου δομήτορος τὴν ἀσπίλον νύμφην μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν καλλιγόνον αὐτῆς θυγατέρα, τὴν τῶν θλίψεων ἅμα καὶ τῆς χαρμονῆς ἐν παντὶ καιρῷ μετασχοῦσαν.

Πρὸς τὴν ἐκφρασιν τῆς τοιαύτης ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ λαλοῦντος ἡ γλῶσσα, τοῦ εὐγνωμονοῦντος μαθητοῦ ὁ κάλαμος ἀποδαίνουσιν ἀνίκανοι. Μόνος τῆς κοσμογονίας ὁ θεόπνευστος ποιητῆς ἠδύνατο νὰ χαράξῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου, καὶ μόλις ἠδύνατο νὰ ἐναποτυπώσῃ αὐτὴν ἐπιτυχῶς εἰς Ἰκτίνος ἢ Ἀνθέμιος ἐν τῇ οἰκοδομῇ, εἰς Φειδίας ἢ Θεορουάλδσεν ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ, εἰς Ἀπελλῆς ἢ Ῥαφαῆλ ἐπὶ τοῦ πίνακος, καὶ μόλις ἰσχύει νὰ παραστήσῃ αὐτὴν εἰς Ὀρφεὺς ἢ Μοζάρτης ἐν τῇ μουσικῇ. Ὑμεῖς, σεβαστοὶ καθηγηταί, ἀναμνήσθητε τῆς εὐκταίας ἐκείνης ἑώρας, καθ' ἣν ἀπεχωρίζεσθε τῆς οἰκείας ἑκαστος σχολῆς, παιδεύθοντες, ὑμεῖς οἱ λοιποὶ τῶν παρισταμένων ἐν τῇ σεμνῇ ταύτῃ καὶ κλυτῇ τῶν γραμμάτων ἡμέρα ἀναλογίσθητε, ὅσοι ἐτύχετε τῆς ἱερᾶς ταύτης στιγμῆς, καὶ τότε ἐξηγήσατε τῆς ψυχῆς τὸ φαινόμενον.

Σύγγνωτέ μοι, ἐὰν χεῖλη ἀνάξια ἀνοίγωνται σήμερον, ἵνα ἐκφράσωσι βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην. Αἰσθημα, ὅπερ ζωηρὸν ἐν ἡμῖν θέλομεν τρέφει, ἐνόσω περ ἂν ζῶμεν καὶ ἐπὶ γῆς δερκώμεθα, πρὸς τὴν ἱερὰν σχολὴν, τὸ περίδλεπτον τοῦτο σεμνεῖον, τὸ καύχημα καὶ κλέισμα τῆς Βύζαντος χώρας, καὶ πρὸς τοὺς φίλους καθηγητὰς αὐτῆς, πρὸς τὴν σεπτὴν μητέρα Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τὸ Γένος τὸ φιλόμουσον καὶ μουσοτερπέες, τὸ συντηροῦν αὐτήν. Ὁ κλῆρος, ὁ λαὸς, οἱ διδάσκαλοι, βεβαίως διὰ λόγου δῆ-

λωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἐν γένει δὲν δύνανται νὰ ἀποδεχθῶσιν οἷονεὶ ἀρράβωνα τῆς μελλούσης ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς αὐτῶν καὶ πολιτείας. Ἀπαιτοῦσιν τι ἀπτότερον;

Τοῦτο θέλει εἶσθαι βεβαίως, ἐὰν τῆς καρποφόρου αὐτῶν διδασκαλίας ἐν τοῖς ἔργοις ἡμῶν χριστιανικῶς καὶ ἑλληνοπρεπῆ παράσχωμεν τὰ γεώργια, ἐὰν τῶν ἀρχῶν τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἃς παρ' αὐτῶν παρελάβομεν, ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμῶν κοινωρικῇ σταδιοδρομίᾳ πασιφανῶς τεκμηριώσωμεν· ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ γενώμεθα τῶν διδασκαλιῶν, ἃς ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος ἐπορισάμεθα, οἱ ἐκτελεσταὶ συναμά καὶ ὑπογραμμοὶ, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου ἂν ἑκαστον ἡ θεῖα πρόνοια ἤθελε καλέσει.

Οὐδὲ σὲ λησμονοῦμεν, ἐνδοξος τοῦ Εὐαγγελίου ἡραῖς. Σοῦ φέρομεν ἐν μνήμῃ, ὅτι τὸν χιτῶνα τὸν ἀρράφον ἐπορφύρωσαν διὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν αἵματος οἱ καλλίνικοι τῆς Ὀρθοδοξίας μάρτυρες. Τὰ δὲ δόγματα ἀκήρατα διετήρησαν οἱ ἐπιφανεῖς πατέρες, οἱ οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι, καὶ σοῦ, τοὺς ἐπὶ τετρακοσιετίαν ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἡμετέρας ἐθνότητος, ταῦτα πάντα ἐδίδαξεν ἡμᾶς ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Τοῦ εὐγνωμονοῦντος Γένους εὐέλπιδες βλαστοὶ, πρόσφατον ἐτι ἐν τῇ μνήμῃ καὶ ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τῶν ἀγῶνων σου ἔχοντες, ἀμείωτον τὴν πρὸς σὲ καὶ τοὺς σεπτοὺς σου λειτουργοὺς ἔχομεν εὐγνωμοσύνην. Ὑπὲρ τῆς ἀκηράτου σου παρακαταθήκης πάντοτε ἀγωνισταὶ εὐτολμοὶ, ἂν μὴ τι ἕτερον ὄπλον, τὸν λόγον καὶ τὸν κάλαμον πρόχειρα ἔχοντες, ταῦτα πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς διατιθέμεθα, παναγιώτατε δέσποτα, ὅπλα ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ, ὅστις πρὸ ἡμῶν ἀνοίγεται φοβερὸς, δότε ἐφόδιον, Πατριάρχα πανάγιε καὶ ἱερώτατοι σύναεδροι, τὰς θεοπειθεῖς ὑμῶν εὐχάς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α΄

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

ἐν ἔτει 1875 — 1876.

(Ὅμοιον τῷ τοῦ 1874 — 1875)

Β΄

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΕΤΑΣΕΩΝ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

ἀρχομένων ἀπὸ τῆς 13 ἰουνίου.

(Ἔργασίμοι ὧραι, ἐν μὲν τῇ Α΄ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς 2 μέχρι μεσημβρίας, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 τουριστί).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

ΤΑΞΕΙΣ. ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ.

Κυριακῇ (13)

Χριστιανικὴ ἠθικὴ.

Α΄. Ι. Ἀναστασιάδης.

Δευτέρᾳ (14)

Φυσικὴ πειραματικὴ

Α΄. Α. Σπαθάρης.

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία

Β΄. Ι. Ἀναστασιάδης.

Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Αἰσχύλος καὶ Πίνδαρος)

Α΄. Ι. Φιλαλήθης.

Ἄλγεβρα καὶ Τριγωνομετρία

Γ΄. Α. Σπαθάρης.

Ἱστορία τῶν Ἀνατολ. ἔθνων

[Β΄. τμ.] γ΄. Κ. Ζαχαριάδης.

Ὀθωμανικὰ

[ὁμ.] β΄. Α. Λουκίσης.

Τρίτῃ (15)

Ἱστορία νεωτέρα

Α΄. Ι. Ἀριστοκλῆς.

Γαλλικὰ

Β΄. Αἴμ. Νοννόττης.

Χημεῖα

Δ΄. Α. Σπαθάρης.

Ἱερὸν Εὐαγγέλιον (ἐξήγησις ἀπλῆ καὶ ἀποστήθισις) [Β΄. τμ.]

ε΄. Ι. Ἀναστασιάδης.

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία

Γ΄. Ι. Ἀναστασιάδης.

Τετάρτῃ (16)

Λατινικὰ (Βιργίλιος καὶ Ὁράτ.)

Α΄. Αἴμ. Νοννόττης.

Ἱστορία τοῦ Μεσαιῶνος

Β΄. Ι. Ἀριστοκλῆς.

Ἑλληνικὰ (Δημοσθένους Φιλίππικὸς Α΄ καὶ Ὀλυμπ. Β΄. [Β΄. τμ.]

α. Β. Δ. Καλλιφρων.

Ἑλληνικὴ Μυθολογία [ὁμ.]

β. Κ. Ζαχαριάδης.

Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (ἀπὸ τῶν συμμιγῶν μέχρι τέλους) [ὁμ.]

γ. Α. Χουρμουζιάδης.

Πέμπτῃ (17)

Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας

Α΄. Ι. Ἀριστοκλῆς.

Ὀθωμανικὰ

Δ΄. Α. Λουκίσης.

Κοσμογραφία

Β΄. Α. Σπαθάρης.

Γεωγραφία Πολιτικὴ [Β΄. τμ.]

δ. Κ. Ζαχαριάδης.

Λατινικὰ (Καῖσαρ καὶ Κικέρων)

Γ΄. Αἴμ. Νοννόττης.

Παρασκευῇ (18)

Φυσικὴ ἱστορία

Α΄. Αἴμ. Νοννόττης.

Ἑλληνικὰ (Θουκυδίδης καὶ Ἡρόδοτος).

Γ΄. Α. Χαρίλαος.

Γεωμετρία

Δ΄. Α. Σπαθάρης.

Ὀθωμανικὰ

Α΄. Α. Λουκίσης.

Ἰχνογραφία [Β΄. τμ.]

γ. Κ. Ὀρφανουδάκης.

Σαββάτῳ (19)

Ἱερὰ Ἱστορία (τῆς Καινῆς Διαθήκης) [Β΄. τμ.]

γ. Ι. Ἀναστασιάδης.

Ἱστορία (Ῥωμαϊκὴ) [ὁμ.]

β. Κ. Ζαχαριάδης.

Ἑλληνικά (ὁ περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύε-
σθαι Ἰωάνν. τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ὁ πρὸς
Δημόνικον τοῦ Ἰσοκράτους [ὁμ.] δ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Ὄθωμανικά [ὁμ.] α'. Α. Λουκίσης.

Κυριακῇ (20)

Ἐπίδοσις τῶν πτυχίων κατὰ τὴν β'. ὥραν τουρκιστί.

Δευτέρῃ (21)

Ἱστορία ἀρχαία [ὁμ.] γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Ἱερὰ Κατήχησις [β'. τμ.] α'. Ι. Ἀναστασιάδης.
Γαλλικά [β'. τμ.] β'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία [ὁμ.] δ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ [β'. τμ.] α'. Α. Σπαθάρης.
Ἰχνογραφία [β'. τμ.] δ'. Κ. Ὀρφανουδάκης.

Τρίτῃ (22)

Ἑλληνικά (Ὅμηρος καὶ Θεόκριτος) β'. Ι. Φιλαλίθης.
Λατινικά (Μακεδονικά καὶ ἐκ τῶν τοῦ Νέπ.
βίος Μιλτιάδου) δ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱερὰ Ἱστορία (τῆς Παλ. Διαθήκης) [β'. τμ.] δ'. Ι. Ἀναστασιάδης.
Γαλλικά [ὁμ.] α'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ὄθωμανικά γ'. Α. Λουκίσης.
Γεωμετρία στοιχειώδης [β'. τμ.] β'. Κ. Ζαχαριάδης.

Τετάρτῃ (23)

Ἑλληνικά (Δημοσθέν. ὁ περὶ Στεφάνου καὶ
Πλάτωνος Μενέξ.) δ'. Α. Χαρίλαος.
Λατινικά (Σαλλούστιος καὶ Ὀβίδιος) β'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (μέχρι τῶν δεκα-
δικῶν) [β'. τμ.] δ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Ἱστορία μέση καὶ νεωτέρα [ὁμ.] α'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἰχνογραφία [ὁμ.] δ'. Κ. Ὀρφανουδάκης.

Πέμπτῃ (24)

Ἑλληνικά (Λυκούργου ὁ κατὰ Λεωκρ.) [β'. τμ.] β'. Β. Δ. Καλλιφρών.

Γαλλικά δ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ὄθωμανικά β'. Α. Λουκίσης.
Γεωγραφία πολιτικὴ (τῆς Εὐρώπης) [β'. τμ.] γ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Γεωγραφία Φυσικομαθηματικὴ [ὁμ.] α'. Κ. Ζαχαριάδης.

Παρασκευῇ (25)

Ἀνθρωπολογία, Ψυχολογία καὶ Εἰσαγωγή εἰς
τὴν Φιλοσοφίαν γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λογικὴ καὶ Ἠθικὴ β'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Ἑλληνικά (Ξενοφ. ἐκ τῶν Ἀπομνημον. [β'. τμ.]) γ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωγραφία πολιτικὴ ('Ασίας, Ἀφρικῆς καὶ
'Αμερικῆς) [ὁμ.] β'. Κ. Ζαχαριάδης.
Γαλλικά γ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἰχνογραφία [β'. τμ.] γ'. Κ. Ὀρφανουδάκης.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ μεγ. τοῦ Γ. σχολῇ, τῇ 7 ἰουνίου 1876.

Ὁ Σχολάρχης:

Ἄρχιμ. Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ.

Ὁ Γραμματεὺς:

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

Γ.

ΤΥΠΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥ.

(ὁ αὐτός)

Δ'.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1875—76 δωρηθέντων τῇ
βιβλιοθήκῃ τῆς Μ. τοῦ Γένους σχολῆς βιβλίων κλπ.
μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν δωρητῶν.

Α') Ὁ μακαρίτης Σκαρλάτος Βίλκιος, καθηγητῆς τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, διέθετο τὰ ἐξῆς συγγράμματα.

1. Μ. Ι. Κικέρωνος Τουσκουλικῶν διατριβῶν βιβλία πέντε. Γένη, 1853, ἐκδ. Δ. Raphaël Kühner, σῶμ. 1, τόμ. 1.

2. Κ. Κουρτίου Ρούφου πράξεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, Βερολίνω, 1843, ἐκδ. Julius Müttrell, σῶμ. 1, τόμ. 1.

3. Σίξτου Ἀδρ. Προπερτίου ἐλεγείων βιβλία δεκαπέντε μετὰ σημειώσεων. Λειψία, 1776, ἐκδ. Frid. gottl. Barthias, σῶμ. 1, τόμ. 1.

4. Γαίου Ἰουλίου Καίσαρος ὑπόμνημα περὶ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ ἐμφυλίου πολέμου. Φρειδούργη, 1832, ἐκδ. Ant. n. Baumstark, σῶμ. 1, τόμ. 1.

5. Historiae Augustae setiptores sex. Λειψία, 1774, σῶμ. 1, τόμ. 1.

6. Κ. Ὁράτιος Φλάκκος. Τουρίκη, 1843, ἐκδ. Ι. Κασπάρ Ὁρέλλιος, σῶμ. 1, τόμ. 1.

7. Ἀνθολογία παλαιῶν Λατινικῶν ἐπιγραμμάτων καὶ ποιημάτων, Λειψία, 1835, ἐκδ. Henr. Meyerus, σῶμ. 1, τόμ. 2.

8. Τὰ συγγράμματα Αὔσονίου Βιπόντι, 1785, σῶμ. 1, τόμ. 1.

9. Ἰουστίνου ἱστοριῶν Φιλιππικῶν βιβλία τεσσαράκοντα τέσσαρα. Λειψία, 1817, ἐκδ. Ι. Cristian Frid. Wetzal, σῶμ. 1, τόμ. 1.

10. Κορνηλίου Τακίτου ἱστορίαι καὶ χρονικά, Λειψία, 1831, ἐκδ. Ἐμμ. Βέκκερ, σῶμ. 1, τόμ. 2.

11. Κ. Σουετονίου Τραγκιλίου βίοι δώδεκα αὐτοκρατόρων, Ζυρίχη, 1820, ἐκδ. Ι. Ἐρρ. Βρέμιος, σῶμ. 1, τόμ. 1.

12. Μ. Ἰουλίου Κικέρωνος ὑπὲρ Λυκινίου Ἀρχία ποιητοῦ λόγος, Λειψία, 1832, ἐκδ. Ροδόλφος Στίρεμβουργ, σῶμ. 1, τόμ. 1.

13. Μ. Ἰουλίου Κικέρωνος ἅπαντα, Ἀμστελοδάμω, 1724, ἐκδ. Ἰσαάκιος Βερβούργιος, σῶμ. 1, τόμ. 15.

14. Μ. Ἀνναίου Λουκανοῦ περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, Λουγδούνω, 1670, ἐκδ. Κορν. Σρεβέλιος, σῶμ. 1, τόμ. 1.

15. Ἀρμυιανοῦ Μαρκελλίνου τὰ σωζόμενα, Λειψία, 1835, σῶμ. 1, τόμ. 1.

16. Μαρκέλλου Παλιγγενίου περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, Λειψία, 1832, σῶμ. 1, τόμ. 1.

17. Μ. Ἀκκίου Πλαυτίου αἰ σωζόμενα κωμῳδία, Λειψία, 1829, ἐκδ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 2.

18. Τ. Λιβίου Παταβίνου τὰ σωζόμενα ἅπαντα καὶ τεμάχια τῶν ἀπολεσθέντων, Λειψία, 1829, ἐκδ. Ἰωάν. Θεοφ. Κρείσιγ. ὁ Γ' καὶ ὁ Ε' τόμος.

19. Τερεντίου Ἄφρου κωμῳδία, Λειψία, 1829, σ. 1, τ. 1.

20. Τὰ ἅπαντα τοῦ Σενέκα, Λειψία, 1832, σ. 1, τ. 1.

21. Π. Ὄβιδίου τὰ σωζόμενα, Λειψία, 1825, ἐκδ. Ἄντ. Ρίχτερ, σ. 1, τ. 3.

22. Κορνηλίου Τακίτου τὰ συγγράμματα, Λειψία, 1829, ἐκδ. Κ. Βάϋζε, σ. 1, τ. 2.

23. Κ. Ὁράτιος Φλάκκος, Λειψία, 1843, ἐκδ. Κ. Ἐρμ. Βάϋζε, σ. 1, τ. 1.

24. Κ. Βαρελίου Κατουλίου ᾠδαὶ καὶ Σίξτου Λύρ. Προπερτίου ἐλεγείων βιβλία τέσσαρα, Λειψία, 1829, σ. 1, τ. 1.

25. Φαίδρου Αἰσωπειῶν μύθων βιβλία πέντε, ἐν αἷς καὶ μῦθοι Ἀβιανοῦ, Λειψία, 1829, ἐκδ. Κ. Ἐρ. Βάϋζε, σ. 1, τ. 1.

26. Μ. Ἀντωνίου Μουρέτου λόγοι, Λειψία, 1838, ἐκδ. Κ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 2.

27. Γ. Πλινίου Κεκιλίου ἐπιστολῶν βιβλία δέκα καὶ πανηγυρικὸς, Λειψία, 1829, ἐκδ. Κ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 1.

SISSMAHOLOGIO
MEGARIO

28. Δ. Αν. Σενέκα τραγωδίαι, Λειψία, 1835, έκδ. Κ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 1.
29. Κ. Κούρτιος Ροῦφος, Λειψία, 1840, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τόμ. 1.
30. Δ. Αν. Φλόρου ἐπιτομή Ῥωμαϊκῆ, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
31. Γ. Β. Πατερικούλλου Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
32. Μ. Τ. Κικέρωνος Τουσκουλανικῶν διατριβῶν, βιβλία πέντε, Λειψία, 1849, έκδ. Κάρ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
33. Ἡσάτυρα τοῦ Πετρονίου, 1733, σ. 1, τ. 2.
34. Σαλλουστίου Ἰουγούρθας, Παρισίαι, 1858, σ. 1, τ. 1.
35. Οἱ Κατιλιναῖκοὶ τοῦ Κικέρωνος, Παρισίαι, 1849, έκδ. T. Thibault, σ. 1, τ. 1.
36. Λατῖνοι συγγραφεῖς, Σαλλουστίου Κατιλίνας, Παρισίαι, 1863, σ. 1, τ. 1.
37. Τραγωδίαι Αἰσχύλου, Λειψία, 1851, έκδ. Φρειδ. Ἐρ. Βόθε, ὁ τελευταῖος τόμος.
38. Ἀριστοφάνους κωμωδίαι, Λειψία, 1845, έκδ. Φρειδ. Ἐρ. Βόθε, ὁ Α' καὶ ὁ Γ' τόμος.
39. Θεοκρίτου τὰ σωζόμενα, Γόθα, 1830, έκδ. Ἐρν. Φρειδ. Βέστεμαν, σ. 1, τ. 1.
40. Ἡροδότου Ἀλικαρνασσεῶς ἱστοριῶν λόγοι Θ'. Λειψία, 1824, έκδ. Θωμ. Γαῖσφορντ, σ. 1, τ. 3.
41. Εὐριπίδου δράματα. Λειψία, 1825, έκδ. Φρειδ. Ἐρν. Βόθε, ὁ Α' τόμος μόνον.
42. Σοφοκλέους τραγωδίαι, Γόθα, 1839—41, έκδ. Ἐδ. Βίνδερν, δύο τόμοι μόνον.
43. Πλάτωνος ἅπαντα, Γόθα, 1834, έκδ. Γοδεφρείδος Σταλβάουμ, ὁ Α' καὶ ὁ Γ' τόμος.
44. Ἐπὴ Ἀνακρέοντος καὶ τεμάχια ᾠδῶν Σαπφούς καὶ Ἡρίνης, Γόθα, 1826, έκδ. Ἐρν. Αντ. Μοέβιος, σ. 1, τ. 1.

45. Πλουτάρχου βίοι παράλληλοι, Λειψία, 1829, έκδ. Κάρ. Ταουχνίτιος, ὁ Α' Γ' Δ' Ε' καὶ Ζ' τόμος.
46. Παυσανίου περιήγησις τῆς Ἑλλάδος, Λειψία, 1829, έκδ. Κάρ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 3.
47. Δίωνος Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 4.
48. Ἀθηναίου Δειπνοσοφισταί, Λειψία, 1834, έκδ. Κ. Ταουχνίτιος, σ. 1, τ. 2.
49. Πολυβίου αἰ σωζόμενα ἱστορίαι, Λειψία, 1856, έκδ. Ἄγγελος Μάγιος, σ. 1, τ. 4.
50. Ἰσαίου τοῦ ῥήτορος λόγοι, Λειψία, 1829, έκδ. Ἄγγ. Μαΐου, σ. 1, τ. 1.
51. Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου τὰ σωζόμενα, Λειψία, 1829, σ. 1, τ. 3.
52. Ξενοφῶντος τὰ ἅπαντα, Λειψία, 1839, σ. 1, τ. 3.
53. Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς, Λειψία, 1829, έκδ. Ἄγγ. Μάγιος ὁ Γ' καὶ ὁ Ε' τόμος.
54. Εὐριπίδου τὰ σωζόμενα, Λειψία, 1828, σ. 1, τ. 2.
55. Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία ἐκ τοῦ Παλατινοῦ κώδικος, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 2.
56. Σχόλια εἰς τὸν Εὐριπίδην, Ἀθήναις, 1842, έκδ. Κωνστ. Γκαρπολάς, σ. 1, τ. 2.
57. Ἡσιόδου Ἀσκραίου ἔπη καὶ Ἀπολλοδώρου βιβλιοθήκης βιβλία τρία, Λειψία, 1844, έκδ. Κάρ. Ἐρν. Βάυζε, σ. 1, τ. 1.
58. Ἡρώδιανου ἱστοριῶν βιβλία ὀκτώ, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
59. Αἰσώπου μῦθοι, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
60. Ἀριστοτέλους περὶ ζώων ἱστορία, Λειψία, 1851, ὁ Ε' τόμος.
61. Ἀπίπιανου Ἀλεξανδρείως Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, Λειψία, 1829, σ. 1, τ. 4.

62. Σοφοκλέους τραγωδίαι, Λειψία, 1828, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
63. Αίσχύλου τραγωδίαι, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
64. Ἀρριανοῦ ἀνάβασις Μ. Ἀλεξάνδρου, Λειψία, 1829, έκδ. Κ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
65. Θεοκρίτου εἰδύλλια, Λειψία, 1829, έκδ. Κάρ. Ταουχν. σ. 1, τ. 1.
66. Σχόλια εἰς τὸν Πίνδαρον, Ἀθήναις, 1841, έκδ. Κωνστ. Γκαρμπολάς, σ. 1, τ. 1.
67. Διογένους Λαερτίου φιλόσοφος ἱστορία εἰς βιβλία δέκα, Λειψία, 1833, έκδ. Κάρ. Ταουχν. σ. 1, τ. 2.
68. Λουκιανοῦ ἅπαντα, Λειψία, 1852, έκδ. Κάρ. Ἰάκωβιτς, σ. 0, τ. 2.
69. Ἀριστοφάνους κωμωδίαι, Λειψία, 1825, έκδ. Τέουβνερ, σ. 1, τ. 2.
70. Ὁμήρου Ἰλιάς, Λειψία, 1865, έκδ. Γουλ. Δινδὸρφ, σ. 1, τ. 1.
71. Πλάτωνος νόμων βιβλία δώδεκα, Λειψία, 1858, έκδ. Κάρ. Φρειδ. Ἐρμ. σ. 1, τ. 1.
72. Λόγοι Δίσχίνου, Λειψία, 1861, έκδ. Φρειδ. Φράγκ. σ. 1, τ. 1.
73. Ἀριστοφάνους κωμωδίαι, Λειψία, 1861, έκδ. Θεόδ. Βέρκ, σ. 0, τ. 1.
74. Ἑλληνοεσθρικοὶ ποιηταὶ, Λειψία, 1843, έκδ. Θεόδ. Βέρκ, σ. 1, τ. 1.
75. Πινδάρου τὰ σωζόμενα, Λειψία, 1820, έκδ. Φρειδ. Θείρσιος, σ. 1, τ. 2.

Β) Ὁ κ. Δ. Καλλιᾶδης διὰ τοῦ κ. Κ. Καλλιᾶδου

1. Μ. Ἐρ. Μαρτίνου ἱστορία τῆς Γαλλίας ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1789, Παρισίους, 1838, σ. 1, τόμ. 17,

2. Τ. Φ. Λαχάρπ Λύκειον ἢ σειρά τῆς ἀρχαίας καὶ νέας φιλολογίας, Παρισίους, 1858, σ. 1, τ. 16.
3. Λαμαρτίνου περιήγησις εἰς Ἀνατολήν, Παρ. 1849, σ. 1, τ. 4.
4. Τοῦ αὐτοῦ Jocelyn Episode, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 2.
5. Τοῦ αὐτοῦ Ποιητικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἀρμονίαι, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 2.
6. Τὸ βῆμα τοῦ Λαμαρτίνου ἢ ῥητορικοὶ καὶ πολιτικοὶ λόγοι αὐτοῦ, Παρ. 1849, σ. 1, τ. 2.
7. Τοῦ αὐτοῦ Ποιητικαὶ σκέψεις, Παρ. 1849, σ. 1, τ. 2.
8. Τοῦ αὐτοῦ ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 1.
9. Τοῦ αὐτοῦ, Ποιητικαὶ συλλογαί, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 1.
10. Ἀδριανοῦ Βάλβη ἐπιτομὴ Γεωγραφίας μετὰ 24 χαρτῶν καὶ εἰκόνων, Παρ. 1847, σ. 1, τ. 1.
11. Σατωβριὰν τὰ ἅπαντα, Παρ. σ. 1, τ. 5.
12. Βαρὼν Στάελ Κορίννα ἢ ἡ Ἰταλία μετ' εἰκονογραφιῶν, Παρ. 1841, σ. 1, τ. 2.
13. Μ. Ὄρτολὰν ἱστορικὴ ἐρμηνεία τῶν διατάξεων τοῦ Αὐτοκρ. Ἰουστινιανοῦ, Παρ. σ. 1, τ. 2.
14. Μ. Γυϊζὼ λόγος ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλικῆς ἐπαναστάσεως, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 2.
15. Β. Μαρκὰδου στοιχεῖα τοῦ πολιτικοῦ Γαλλικοῦ δικαίου, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 6.
16. Μ. Σαβίγνη ἱστορία τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου κατὰ τὸν μεσαιῶνα, Παρ. 1839, σ. 1, τ. 4.
17. Κόμητος Σεγούρ γενικὴ ἱστορία μετὰ εἰκονογραφιῶν, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 3.
18. Ι. Δελίλ τὰ ἅπαντα, Παρ. 1847, σ. 1, τ. 1.
19. Μακιαβέλη τὰ ἅπαντα, Παρ. 1837, σ. 1, τ. 2.
20. Τίμωνος ἢ βίβλος τῶν ῥητόρων μετὰ εἰκονογραφιῶν, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 1.
21. Μ. Π. Ρόσση σειρά πολιτικῆς οἰκονομίας, Παρ. 1843, σ. 1, τ. 2.

22. Μ. Μιχελέ Ρωμαϊκή ιστορία, Παρ. 1843, σ. 1, τ. 2.
23. Τοῦ αὐτοῦ εἰσαγωγή εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν, Παρ. 1843, σ. 1, τ. 1.
24. Α. Δεβολαβέλ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 5.
25. Β. Βέλιμε Φιλοσοφικὸν δίκαιον, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 2.
26. Μ. Χ. Γιρὼ ἱστορία τοῦ Ῥωμ. δικαίου, Παρ. 1841, σ. 1, τ. 1.
27. Μ. Βερόγγερου μαθήματα καὶ δείγματα τῆς δικανικῆς εὐ-
γλωττίας μετὰ εἰκονογραφιῶν, Παρ. 1838, σ. 1, τ. 1.
28. Μ. Ν. Βουγέ λεξικὸν γενικὸν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας,
Παρ. 1849, σ. 1, τ. 2.
29. Β. Κουζέν στοιχεῖα ἱστορίας τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, Παρ.
1846, σ. 1, τ. 9.
30. Τοῦ αὐτοῦ, ἀποσπάσματα φιλοσοφικὰ ἢ συνέχεια τῆς ἱστο-
ρίας τῆς φιλοσοφίας, Παρ. 1847, σ. 1, τ. 4.
31. Τοῦ αὐτοῦ, ἀποσπάσματα τῆς Καρτεσιανῆς φιλοσοφίας, Παρ.
1852, σ. 1, τ. 1.
32. Τοῦ αὐτοῦ περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, Παρ. 1850, σ. 1,
τ. 2.
33. Τοῦ αὐτοῦ, λόγοι πολιτικοί, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
34. Ἐπιστολὰὶ τῆς Κυρίας Sevigné, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 6.
35. Μ. Γριζὼ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ, Παρ. 1851, σ.
1, τ. 4.
36. Τοῦ αὐτοῦ, ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ, Παρ. 1851,
σ. 1, τ. 1.
37. Βίκτωρος Οὐγὼ ἡ κυρία τῶν Παρισίων, Παρ. 1850, σ.
1, τ. 2.
38. Τοῦ αὐτοῦ, δράματα, Παρ. 1847, σ. 1, τ. 2.
39. Βολγαίρου ὁ αἰὼν Καρόλου τοῦ ΙΔ', Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
40. Τοῦ αὐτοῦ σχόλια εἰς τὸν Κορνήλιον, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 2.
41. Τοῦ αὐτοῦ ἱστορία Καρόλου τοῦ ΙΒ' καὶ τῆς Ῥωσίας,
Παρ. 1850, σ. 1, τ. 4.
42. Τοῦ αὐτοῦ διάφορα, Παρ. 1841, σ. 1, τ. 1.

43. τοῦ αὐτοῦ ἡ Ἑρριὰς, Παρ. 1848, σ. 1, τ. 1.
44. Μολιέρου τὰ ἅπαντα, Παρ. 1845, σ. 1, τ. 4.
45. Ι. Ι. Ρουσσὼ ἡ νέα Ἐλοῖζα, Παρ. 1847, σ. 1, τ. 1.
46. Τοῦ αὐτοῦ μικρὰ ἀριστουργήματα, Παρ. 1848, σ. 1, τ. 1.
47. Τοῦ αὐτοῦ Αἰμίλιος ἡ περὶ ἀνατροφῆς, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
48. Τοῦ αὐτοῦ ἐξομολογήσεις, Παρ. 1849, σ. 1, τ. 1.
49. Μιχαὴλ Μοντανόυ δοκίμιον, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 1.
50. Λαβρυγέρου χαρακτῆρες, ἐν οἷς μετὰφρασις τῶν χαρακτήρων
Θεοφράστου, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
51. Μοντέσκι ἐ μεγαλεῖον καὶ παρακμὴ τῶν Ῥωμαίων καὶ Περ-
σικαὶ ἐπιστολαί, Παρισίους, 1843, σ. 1, τ. 1.
52. Βουαλὼ Δεσπρὲ πειρήματα, Παρισίους, 1845, σ. 1, τ. 1.
53. Καζιμίρ Δελαβιγν Μεσσηνίαι ἡ δημῶδη ἄσματα, Παρ.
1852, σ. 1, τ. 1.
54. Τοῦ αὐτοῦ δράματα, Παρ. 1852, σ. 1, τ. 3.
55. Ἀββᾶ Φλερὺ συγγράμματα, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 2.
56. Μασιγιὸν ὀμιλίαι, Παρ. 1846, σ. 1, τ. 1.
57. Πέτρου καὶ Θωμᾶ Κορνηλίου δράματα, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 2.
58. Ι. Βαρθελεμὺ περιήγησις τοῦ νέου Ἀναχάρσιδος εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα, Παρ. 1843, σ. 1, τ. 2.
59. Μ. Βιλλεμαὶν σειρὰ τῆς Γαλ. φιλολογίας τοῦ Μεσαιῶνος
Παρ. 1852, σ. 1, τ. 2.
60. Τοῦ αὐτοῦ, σειρὰ τῆς Γαλ. φιλολογίας τοῦ 18ου αἰῶνος, Παρ.
1852, σ. 1, τ. 4.
61. Τοῦ αὐτοῦ μελέται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας φιλολογίας, Παρ.
1852, σ. 1, τ. 1.
62. Τοῦ αὐτοῦ, μελέται ἐπὶ τῆς νέας ἱστορίας, Παρ. 1852, σ. 1, τ. 1.
63. Τοῦ αὐτοῦ, πίναξ τῆς Χριστιαν. εὐγλωττίας κατὰ τὸν 4ου
αἰῶνα, Παρ. 1852, σ. 1, τ. 1.
64. Τοῦ αὐτοῦ, λόγοι καὶ φιλολογικὰ ἀνάμικτα, Παρισίους, 1852,
σ. 1, τ. 1.

65. Βουσουέτου λόγος ἐπὶ τῆς γενικῆς ἱστορίας, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 1.
66. Τοῦ αὐτοῦ, λόγοι ἐπικηδεῖοι, Παρ. 1843, σ. 1, τ. 1.
67. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλίαι, Παρ. 1845, σ. 1, τ. 1.
68. Πασκὰ λκαὶ Νικὸ λ σκέψεις, Παρ. 1850, σ. 1, τ. 1.
69. Βικὼ ἡ νέα ἐπιστήμη, Παρ. 1844, σ. 1, τ. 1.
70. Φενελῶν διάφορα ἔργα, Παρ. 1845, σ. 1, τ. 1.
71. Τοῦ αὐτοῦ, τὰ συμβάντα τοῦ Τηλεμάχου, Παρ. 1848, σ. 1, τ. 1.
72. Λαμαρτίνου ῤαφαῆλος, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
73. Τοῦ αὐτοῦ, ἡ πτώσις ἐνὸς ἀγγέλου, Παρ. 1849, σ. 1, τ. 1.
74. Ἰ. ῤακίνα ἅπαντα, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
75. Βερναρδίνου ἐκλεκτὰ ἔργα, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
76. Τοῦ αὐτοῦ, μελέτη τῆς φύσεως, Παρ. 1848, σ. 1, τ. 1.
77. Βομαρσὲ δράματα, Παρ. 1851, σ. 1, τ. 1.
78. I. Andrineau Gouzou χάρτης τῶν Παρισίων.
79. Ἑλληνικὴ ἐγκυκλοπαιδεῖα ὑπὸ Μ. ῤώτα, Κωνσ[τ]πόλει, 1847, σ. 1, τ. 1.
80. Πατρικὴ συμβουλὴ πρὸς τὴν θυγατέρα μου, μετάφρ. Α. Ρ. ῤαγκαβῆ, Ἀθήναις, 1838, σ. 1, τ. 2.

Γ') Ὁ Π. Μητροπ. Σερρών κ. Φιλόθεος Βρυέννης
Κλήμεντος ἐπισκόπου ῤώμης αἱ δύο πρὸς Κορινθίους ἐπιστολαὶ ὑπὸ
τοῦ Μητροπ. Σερρών Φ. Βρυεννίου, Κων[σ]πόλει, 1875, σ. 2, τ. 2.

Δ') Ὁ ἱεροδ. κ. Βασ. Φιλιππίδης
Δογματικῆς Θεολογίας τὸ περὶ μυστηρίων, μετάφρασις Βασ. Φιλιπ-
πίδου ἱεροδ. Ἀθήναις, 1875, σ. 1, τ. 1.

Ε') Ὁ κ. Κ. Σ. Κόντος
Λόγιος Ἑρμῆς, σύγγραμμα φιλολογικὸν, δις τοῦ ἔτους ἐκδιδόμενον ὑπὸ
Κ. Σ. Κόντου, τ. Ε'. τευχ. Α'. Ἀθήναις, 1876.

Ϛ') Ὁ Σ. Μητροπολίτης Κυζίκου κ. Νικόδημος
Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Αἰμιλιανοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου
τοῦ Ὁμολογητοῦ, συμπεπληρωμένη μετὰ προλεγομένων περὶ τῆς ἐπαρ-

χίας Κυζίκου ὑπὸ τοῦ Μητροπ. Κυζίκου Νικόδημου, Κωνσ[τ]πόλει, 1876,
φυλ. 1.

Ζ') Ὁ σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς Ἀρχιμ. κ. Ι. Ἀναστασιάδης.
Πρακτικὰ τῆς ἐν Βόννῃ Β'. συνελεύσεως τῶν Θεολόγων περὶ ἐνώσεως
τῶν Ἐκκλησιῶν, Βόννη, 1875, φυλ. 1.

Η') Οἱ ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος αὐσίς
τὰ Θ'. φυλλάδια τοῦ Α'. ἔτους τοῦ περιοδικοῦ.

Θ') Ὁ Θ. ἐπίσκοπος Μυρέων κ. Ἀγαθάγγελος Στεφανάκης
Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἦτοι αἱ πρῶται νίκαι τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπὸ
Ἀγαθ. Στεφ. ἐπισκόπου Μυρέων, τόμος Α'. Σμύρνη, 1875.

Ι') Ὁ κ. Ζῆκος ῤώσης
Λόγος Ζήκου ῤώση, Ἀθήναις, 1876, φυλλάδιον 1.

Ἐκθέσις πρὸς τὴν ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν
ἐν ταῖς συνελεύσεσι τῆς Βόννης ἐν ἔτει 1875 γενομένων, ὑπὸ Ζήκου ῤώση.

ΙΑ') Ὁ παν. Μητροπολίτης Χίου κ. Γρηγόριος
Λογοδοσία τῶν πράξεων τῆς ἐν Χίῳ Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, Ἀθή-
ναις, 1876, φυλ. 1.

ΙΒ') Ὁ κ. Β. Δ. Ζῶτος Μολοσσός
Ἡπειρωτικαὶ μελέται ὑπὸ Β. Δ. Ζ. Μολοσσού, Ἀθήναις, 1875, φυλ.
1, τόμος Α'. τευχ. Α'.

ΙΓ') Οἱ ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ «Ἀθηναίων»
τοῦ Δ'. τόμου τὸ Ε'. καὶ Ϛ'. τευχος, Ἀθῆν. 1876.

ΙΔ') Ὁ κ. Εὐθ. Καστόρχης διὰ τοῦ κ. Μ. Γεδειῶν
τὰ περὶ τοῦ τάφου τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. καὶ ἡ περὶ τοῦ
του ἐπιστολὴ τοῦ κ. Α. Ρ. ῤαγκαβῆ καὶ κρίσις ταύτης ὑπὸ τοῦ ἀρχιτ.
κ. Α. Καφτανζόγλου, Ἀθῆν. 1875, φυλ. 1.

ΙΕ') Ὁ κ. Θ. Α. Ζαήμης
Ἐκθέσεις Θ. Α. Ζαήμη, ἐφόρου τυῦ ἔθν. Ὁρφανοτροφείου τῶν κορασιῶν
καὶ τῶν ἐλεγκτῶν Δ. Χαραλάμπη καὶ Κ. Ν. Κωστῆ, Ἀθήνησιν, 1875,
φυλ. 1.

ΙϚ') Ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ καθηγητῆς κ. Νικηφ. Καλογεράς
Λόγος ἐπικηδεῖοις εἰς τὸν αἰοίδιμον Ἀλέξανδρον ἀρχιεπίσκοπον Σύρου

καὶ Τήνου, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς μητροπ. Ἀθηνῶν ὑπὸ Νικηφ. Καλογερά ἀρχιμανδρ. καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κτλ. Ἀθῆν. 1875, φυλ. 1.

ΙΖ) Ὁ κ. Ι. Ἀργυριάδης

Ἀπόκρισις εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἀν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιτρέπει τὴν ὑπὲρ ἑτεροδόξων τέλεσιν μνημοσύνων, ὑπὸ Ι. Ἀργυριάδου, καθηγητοῦ ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ, Ἀθῆν. 1875, φυλ. 1.

ΙΗ) Ὁ κ. Π. Κουπιτώρης

Λόγος πανηγυρικός περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλ. μουσικῆς κτλ. ὑπὸ Π. Κουπιτώρη, Ἀθήνησι, 1876, φυλ. 1.

ΙΘ) Ὁ κ. Κ. Μακρῆς

Περὶ τοῦ λευκώματος τοῦ ἐν τῷ γάλακτι τῆς γυναικὸς καὶ τῆς βοῦς, Στρασβούργω, 1876, φυλ. 2.

Κ) Ὁ κ. Γ. Γεωργαντόπουλος

Λόγος ἀπαγγελλθεὶς τῇ 2 ἀπριλίου 1875 ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ δικηγορικοῦ τῆς Κ]πόλεως σώματος, Κ]πόλει, 1875, φυλ. 1, γαλλιστί.

ΚΑ) Ὁ κ. Δ. Χαρατζῆς

Διπλογραφία καὶ Ἐμπορικὴ Λογιστικὴ ὑπὸ Δημ. Χαρατζῆ, Κ]πόλει, 1875, φυλ. 1.

ΚΒ) Ὁ κ. Χριστ. Σαμαρταΐδης

Ἀττικοὶ ῥήτορες, Λυσίου κατὰ Ἐρατοσθένους μετὰ σημειώσεων ὑπὸ Χρ. Σαμαρταΐδου, Ἀθῆν. 1876, σ. 2, τ. 2.

Τοῦ αὐτοῦ λόγου ἀντίτυπα 28 ἐστάλησαν τῇ σχολῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ κ. Χ. Σαμαρταΐδου ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν κκ. Μ. καὶ Ο. Νεγροποντῶν, ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι τοῖς τῶν μαθητῶν ἀριστεύουσιν.

ΚΓ) Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος

Μέγα ἐκκρεμὲς ὥρολόγιον ἐκ κληρονομίας τοῦ μακαρίτου Σ. Βιλκίου, καθηγητοῦ τῆς σχολῆς.

ΚΔ) Ὁ κ. Γ. Δημητριάδης

Δείγματα χωρομετρικῶν ἐργαλείων, χρησίμων τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Γεωμετρίας.

ΚΕ) Ὁ κ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ Βυζαντίς,

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

ΚΣ) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ Ἀνατολικὸς Ἀστὴρ,

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος μετὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιθεώρησης.

ΚΖ) Οἱ κκ. Σ. Βουτυράς, Ι. Βρετὸς, καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ Νεολόγος,

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου.

ΚΗ) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ Θράκη,

Τὰ φύλλα τῆς Θράκης.

ΚΘ) Ὁ κ. Κ. Πληθωνίδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ Τύπος,

Τὰ φύλλα τοῦ Τύπου.

Λ) Ὁ κ. Ἰάκωβος Σαμιωτάκης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ Ἀμαλθεΐα,

Τὰ φύλλα τῆς Ἀμαλθείας.

ΛΑ) Ὁ κ. Εὐαγγ. Μισαηλίδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ Ἀνατολή,

Τὰ φύλλα τῆς Ἀνατολῆς.

ΛΒ) Ὁ συντάκτης καὶ ἰδιοκτῆτης τῆς Γαλλικῆς ἐφημερίδος Journal des instituteurs Louis Charel,

Τὰ φύλλα τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος.

Ε.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ,

ἀπὸ ἀ. ἰουλίου 1875—λ. ἰουνίου 1876.

Εἰσπράξεις. Λίρ. Τ. πρὸς 120 Γρ.

Υπόλοιπον ἐν τῷ ταμείῳ μετρητὰ μέχρι λ. ἰουνίου 1875	5328 25
Τόκοι πέντε μετοχῶν σιδηροδρόμων (ἀ. 86ρ. 1875)	150
Ἐξ ἀποδεικτικῶν ἑπτὰ (ὕπ' ἀρ. 51, 53, 54, 57, 59, 60, 62)	370 50
Ἐκ τῶν δελτίων τοῦ 1875—1876	4782 25
Ἐξ 25 τελειοδιδάκτων τοῦ 1875—1876, λόγῳ πτυχίου, λίρ. 19 3]4	2370
	<hr/>
	43,041

Δαπάναι. Λίρ. Τ. πρὸς 120. Γρ.

Τῷ κ. Ἄνδρ. Σπαθάρη δι' ἔξοδα τοῦ χημικοῦ ἐργαστηρίου	920 50
Τοῖς διανομεῦσι τῶν ἑφημερίδων διὰ τὴν ἀ. τοῦ ἔτους	55
Τῷ κ. Β. Δ. Καλλίφρονι διὰ χάρτην καὶ τυπωτικὰ 600 προγραμμάτων τῶν ἐξετάσεων	150
Τῷ αὐτῷ διὰ διπλότυπα εἰσιτηρίων 800 μετὰ χάρτου καὶ δετικῶν εἰς τρία βιβλία	141
Τῷ αὐτῷ διὰ τυπωτικὰ καὶ χάρτην Ἐλέγχων 3 χιλ. μετὰ δεσίματος αὐτῶν εἰς 40 τμήμ.	685
Τῷ αὐτῷ διὰ τυπωτικὰ καὶ χάρτην τῶν Ἐκθέσεων (ἐκ φύλλ. τυπογραφ. 5) μετὰ βιβλιοδετικῶν καὶ χάρτου ἀρίστου διὰ 100 σώματα	1553
Εἰς ταινίαν διὰ τὰ πτυχία 1 λίρ. καὶ 55 ἑκατοστὰ	186
	<hr/>
	3690 50
Υπόλοιπον ἐν τῷ ταμείῳ εἰς μετρητὰ	9320
	<hr/>
	43,041

ΤΕΛΟΣ.

001 010
002 010
003 010
004 010
005 010
006 010
007 010
008 010
009 010
010 010
011 010
012 010
013 010
014 010
015 010
016 010
017 010
018 010
019 010
020 010
021 010
022 010
023 010
024 010
025 010
026 010
027 010
028 010
029 010
030 010
031 010
032 010
033 010
034 010
035 010
036 010
037 010
038 010
039 010
040 010
041 010
042 010
043 010
044 010
045 010
046 010
047 010
048 010
049 010
050 010
051 010
052 010
053 010
054 010
055 010
056 010
057 010
058 010
059 010
060 010
061 010
062 010
063 010
064 010
065 010
066 010
067 010
068 010
069 010
070 010
071 010
072 010
073 010
074 010
075 010
076 010
077 010
078 010
079 010
080 010
081 010
082 010
083 010
084 010
085 010
086 010
087 010
088 010
089 010
090 010
091 010
092 010
093 010
094 010
095 010
096 010
097 010
098 010
099 010
100 010

SISMANOGLIO
MEGARO

COATE

SISMANOGLIO
MEGARÒ